

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

Οικονομικές επιδράσεις από τη μείωση του ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά

Φεβρουάριος 2024

Οι κρίσεις επί θεμάτων πολιτικής και οι προτάσεις που περιέχονται στην παρούσα ανάλυση, εκφράζουν τις απόψεις των ερευνητών και δεν αντανακλούν, κατ' ανάγκη, τη γνώμη των μελών του IOBE, της Διοίκησης ή των μελών του.

Ερευνητική Ομάδα

Γρηγόρης Παύλου, Ερευνητικός Συνεργάτης IOBE

Γιώργος Μανιάτης, Υπεύθυνος τμήματος κλαδικών μελετών IOBE

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Ι.Ο.Β.Ε.) είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής, ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε το 1975 με δύο σκοπούς: αφενός να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, αφετέρου να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις, οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Copyright © 2024 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE)

Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα

Τηλ.: (210 9211200-10), Fax: (210 9228130 & 210 9233977)

E-mail: info@iobe.gr - URL: www.iobe.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα.....	3
Επιτελική Σύνοψη	7
1 Εισαγωγή	15
2 Βασικά στοιχεία κλάδου αλκοολούχων ποτών	16
2.1 Οριοθέτηση των προϊόντων και της αλυσίδας αξίας των αλκοολούχων ποτών	16
2.2 Βασικά οικονομικά μεγέθη κλάδου αλκοολούχων ποτών	19
2.3 Παραγωγή.....	20
2.4 Κατανάλωση	23
2.5 Απασχόληση	29
2.6 Τιμές	30
2.7 Εμπορικό ισοζύγιο	34
2.8 Εστίαση και Τουρισμός.....	36
2.9 Ο αντίκτυπος του κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία.....	38
2.10 Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα κλάδου	41
3 Φορολογία.....	46
3.1 Φορολογικό πλαίσιο οινοπνευματωδών.....	46
3.2 Φορολογικά έσοδα	52
3.3 Η επίπτωση φόρου στις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών.....	57
3.4 Προϊόν Απόσταξης Διήμερων Αποσταγματοποιών - Τσίπουρο Διημέρων.....	60
3.5 Έλεγχοι στην αγορά αλκοολούχων ποτών.....	66
4 Σενάριο μείωσης του ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά.....	70
4.1 Σύγκλιση ΕΦΚ στον μέσο όρο της ΕΕ	70
4.1.1 Ελαστικότητες - Εξωτερικότητες.....	73
4.2 Επίδραση σταδιακής μείωσης ΕΦΚ στην αγορά αλκοολούχων ποτών	75
4.3 Εφοδιαστική αλυσίδα αλκοολούχων ποτών	77
4.4 Εγχώρια παραγωγή.....	79
4.5 Φορολογικά έσοδα	80
4.6 Καταπολέμηση παράνομης εμπορίας αλκοολούχων και αποσταγμάτων.....	81
4.7 Ανταγωνιστικότητα και τουρισμός	84
4.8 Καταναλωτές	87
4.9 Υγεία	90
5 Συμπεράσματα – προτάσεις πολιτικής.....	93
6 Βιβλιογραφία.....	96
7 Παράρτημα	98
7.1 Χρηματοοικονομικά στοιχεία	98
7.2 Επισκόπηση μεθοδολογίας.....	99
7.3 Οι επιπτώσεις της κρίσης στην αγορά αλκοολούχων ποτών	102

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1. Βασικά μεγέθη εφοδιαστικής αλυσίδας κλάδου αλκοολούχων ποτών (2021)	19
Πίνακας 2.2. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2022)	39
Πίνακας 3.1. Μεταβολές φορολογικών συντελεστών στα οινοπνευματώδη ποτά 1998-2022.....	48
Πίνακας 3.2. Ειδικός Φόρος ανά ποσότητα σερβιρίσματος, 2023	58
Πίνακας 3.3. Πλήθος αδειών απόσταξης και παραγωγή.....	62
Πίνακας 3.4. Μη συμμορφούμενα δείγματα ποτού με αλκοόλη (2022).....	69
Πίνακας 4.1. Υποθέσεις σεναρίων	71
Πίνακας 4.2. Υποθέσεις παράνομης κατανάλωσης.....	72
Πίνακας 4.3. Ελαστικότητες τιμής αλκοολούχων ποτών	74
Πίνακας 4.4. Άμεση και συνολική επίδραση μείωσης ΕΦΚ στον κλάδο αλκοολούχων ποτών σε όρους ΑΕΠ	77
Πίνακας 4.5. Άμεση και συνολική επίδραση μείωσης ΕΦΚ στον κλάδο αλκοολούχων ποτών σε όρους Απασχόλησης	77
Πίνακας 4.6. Πρόσθετα δυναμικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών	83
Πίνακας 4.7. Μεταβολή τιμών στην off-trade αγορά με μείωση του ΕΦΚ 2023-2026.....	89
Πίνακας 7.1. Χρηματοοικονομικά στοιχεία Εταιρειών Παραγωγής και Εισαγωγικών εταιρειών (εκ. ευρώ)	98
Πίνακας 7.2. Χρηματοοικονομικά στοιχεία εταιρειών Χονδρικού Εμπορίου Αλκοολούχων Ποτών (εκ. ευρώ).....	98

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 2.1. Αλυσίδα αξίας κλάδου αλκοολούχων ποτών	18
Διάγραμμα 2.2. Εγχώρια παραγωγή αλκοολούχων ποτών (σε εκ. λίτρα)	20
Διάγραμμα 2.3. Αξία παραγωγής αλκοολούχων ποτών	21
Διάγραμμα 2.4. Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής Ποτών.....	21
Διάγραμμα 2.5. Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής Ποτών, Ελλάδα & ΕΕ27.....	22
Διάγραμμα 2.6. Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στην παραγωγή και διάθεση αλκοολούχων ποτών.....	22
Διάγραμμα 2.7. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά κατηγορία, 2009-2022	23
Διάγραμμα 2.8. Ποσοστιαία μεταβολή πωλήσεων και δείκτης πωλήσεων αλκοολούχων ποτών.....	24
Διάγραμμα 2.9. Ετήσιες μεταβολές της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών ανά κατηγορία	24
Διάγραμμα 2.10. Επίπεδα όγκου πωλήσεων οινοπνευματωδών ποτών με βάση το 2009, (2009=100).....	25
Διάγραμμα 2.11. Σύνθεση κατανάλωσης οινοπνευματωδών ποτών (σε 9λιτρα κιβώτια).....	26
Διάγραμμα 2.12. Ποσοστιαία μεταβολή (9lt κιβώτια) αλκοολούχων ποτών	26
Διάγραμμα 2.13. % μεταβολή κατανάλωσης, Ελλάδα και ΕΕ27, (2015=100)	27
Διάγραμμα 2.14. Μεταβολή μέσης μηνιαίας δαπάνης για οινοπνευματώδη ποτά	28
Διάγραμμα 2.15. Απασχόληση παραγωγής και διάθεσης αλκοολούχων ποτών	29
Διάγραμμα 2.16 Δείκτες Τιμών Οινοπνευματωδών ποτών.....	30
Διάγραμμα 2.17. Ενδεικτική δομή τιμής φιάλης αλκοολούχου ποτού (σε ευρώ).....	31
Διάγραμμα 2.18. Σύνθεση τελικής τιμής ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού	31
Διάγραμμα 2.19. Ενδεικτική δομή τιμής φιάλης ούζου (700 ml) (σε ευρώ)	32
Διάγραμμα 2.20. Σύνθεση τελικής τιμής ούζου.....	32
Διάγραμμα 2.21. Ενδεικτική δομή τιμής τσίπουρου (700 ml) (σε ευρώ)	33
Διάγραμμα 2.22. Σύνθεση τελικής τιμής Τσίπουρου.....	33
Διάγραμμα 2.23. Εξαγωγές και εισαγωγές αλκοολούχων ποτών σε αξία (εκ. ευρώ)	34
Διάγραμμα 2.24. Συμμετοχή αλκοολούχων ποτών στο εμπορικό ισοζύγιο	35
Διάγραμμα 2.25. Δείκτες εξωστρέφειας.....	35

Διάγραμμα 2.26. Κύκλος εργασιών Εστίασης.....	36
Διάγραμμα 2.27. Αριθμός επισκεπτών	37
Διάγραμμα 2.28. Δαπάνες τουριστών για εστιατόρια και μπαρ	37
Διάγραμμα 2.29. Επίδραση εφοδιαστικής αλυσίδας αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία	40
Διάγραμμα 2.30. Επίδραση εφοδιαστικής αλυσίδας αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία 2009-2022 .	41
Διάγραμμα 2.31. Κύκλος Εργασιών εταιρειών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών	42
Διάγραμμα 2.32. Καθαρά αποτελέσματα (Κέρδη/Ζημιές) εταιριών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών	42
Διάγραμμα 2.33. Αριθμοδείκτες επιχειρήσεων παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών.....	43
Διάγραμμα 2.34. Κύκλος Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο ποτών	44
Διάγραμμα 2.35. Καθαρά αποτελέσματα (Κέρδη/Ζημιές) επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου ποτών	44
Διάγραμμα 2.36. Αριθμοδείκτες επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου ποτών	45
Διάγραμμα 3.1. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ* 2002-2023	48
Διάγραμμα 3.2. Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης Αλκοολούχων Ποτών ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης ανά χώρα (Μάιος 2023).....	49
Διάγραμμα 3.3. Ειδικός Φόρος αλκοολούχων ποτών (γειτονικές ή τουριστικά ανταγωνιστικές χώρες), Μάιος 2023	50
Διάγραμμα 3.4. Κατάταξη ΕΦΚ στα αλκοολούχα στην ΕΕ με προσαρμογή ως προς το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα, 2022.....	51
Διάγραμμα 3.5. Φορολογικά έσοδα ΕΦΚ Οινοπνευματωδών ποτών	52
Διάγραμμα 3.6. Ετήσια % μεταβολή φορολογικών εσόδων Οινοπνευματωδών ποτών	53
Διάγραμμα 3.7. Αποκλίσεις φορολογικών εσόδων από τους στόχους του προϋπολογισμού	53
Διάγραμμα 3.8. Φ.Π.Α.* στην αιθυλική αλκοόλη και σε αλκοολούχα ποτά	54
Διάγραμμα 3.9. Σύθεση Εσόδων από ΕΦΚΟΠ στα κράτη μέλη της ΕΕ27, 2021	55
Διάγραμμα 3.10. Συντελεστές ΕΦΚ και έσοδα από ΕΦΚ ως ποσοστό του ΑΕΠ ανά χώρα.....	56
Διάγραμμα 3.11. ΕΦΚ ανά προϊόν, 2023	57
Διάγραμμα 3.12. Αναλογία Πωλήσεων αιθυλικής αλκοόλης και Εσόδων 2009 & 2022	59
Διάγραμμα 3.13. Παραγωγή τσίπουρου.....	61
Διάγραμμα 3.14. Παραγωγή, Κατανάλωση και Εξαγωγές τσίπουρου.....	61
Διάγραμμα 3.15. Παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων (Παραγωγή και φορολογικά έσοδα)	62
Διάγραμμα 3.16. Ετήσια Κατανάλωση τσίπουρου ανά είδος, 2021.....	64
Διάγραμμα 3.17. Φορολογικά Έσοδα από το τσίπουρο, 2021	65
Διάγραμμα 3.18. Έλεγχοι δίωξης τελωνείων και ΚΟΕ ανά κατηγορία ελέγχου.....	66
Διάγραμμα 3.19. Παραβάσεις στα αλκοολούχα ποτά.....	67
Διάγραμμα 3.20. Κατασχέσεις οινοπνευματωδών ποτών (χιλ. λίτρα)	67
Διάγραμμα 3.21. Κατασχέσεις (σε χιλ. λίτρα).....	68
Διάγραμμα 3.22. Πλήθος εργασιών για τη διασφάλιση είσπραξης του Ε.Φ.Κ.....	69
Διάγραμμα 4.1. Μείωση ΕΦΚ	71
Διάγραμμα 4.2. Καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά σενάριο	75
Διάγραμμα 4.3. Καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά σενάριο στις αγορές off-trade και on-trade	76
Διάγραμμα 4.4. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή ΑΕΠ (σύγκριση με σενάριο διατήρησης) – ετήσια μεταβολή.....	78
Διάγραμμα 4.5. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή Απασχόλησης (σύγκριση με σενάριο διατήρησης) - ετήσια μεταβολή.....	78
Διάγραμμα 4.6. Κατανάλωση προς παραγωγή αλκοολούχων ποτών	79
Διάγραμμα 4.7. Παραγωγή αλκοολούχων ποτών (σενάριο διατήρησης & σενάριο μείωσης ΕΦΚ)	79

Διάγραμμα 4.8. Μεταβολή φορολογικών εσόδων, (σενάριο διατήρησης & σενάριο μείωσης ΕΦΚ).....	80
Διάγραμμα 4.9. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών (ετήσια βελτίωση)	83
Διάγραμμα 4.10. Μεταβολή δείκτη τιμών ποτών 2009-2022 σε τουριστικά ανταγωνίστριες χώρες	84
Διάγραμμα 4.11. Ειδικός Φόρος αλκοολούχων ποτών (γειτονικές ή τουριστικά ανταγωνιστικές χώρες).....	85
Διάγραμμα 4.12. Μεταβολή συναλλαγματικών ισοτιμιών 2009-2022	86
Διάγραμμα 4.13. Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών Οινοπνευματωδών Ποτών, 2009 και 2022	87
Διάγραμμα 4.14. Μεταβολή ΕΦΚ, ΦΠΑ και τιμών 2009-2022	88
Διάγραμμα 4.15. Κατανάλωση αλκοόλ (λίτρα ανά κάτοικο + 15 ετών)	90
Διάγραμμα 4.16. Ποσοστό αλκοολισμού ανά χώρα	91
Διάγραμμα 4.17. Θετικά αλκοτέστ	92
Διάγραμμα 7.1: Δομή πίνακα εισροών-εκροών	100
Διάγραμμα 7.2. Επίδραση κλάδου παραγωγής αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία.....	102
Διάγραμμα 7.3. Επίδραση χονδρικού εμπορίου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία	102
Διάγραμμα 7.4. Επίδραση λιανικού εμπορίου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία	103
Διάγραμμα 7.5. Επίδραση κλάδου εστίασης (HORECA) στην ελληνική οικονομία	103

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Στην παρούσα μελέτη εξετάζονται οι δυνητικές επιδράσεις από τη σύγκλιση του φορολογικού πλαισίου που διέπει τα αλκοολούχα ποτά στην Ελλάδα με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, τόσο για την οικονομία όσο και για την απασχόληση, σε ένα πλαίσιο διατήρησης της δημοσιονομικής ουδετερότητας. Επιπλέον, εξειδικεύονται οι επιδράσεις από μια ενδεχόμενη μείωση του ΕΦΚ για τους τελικούς καταναλωτές, την ανταγωνιστικότητα του τουρισμού, την εγχώρια παραγωγή αποσταγμάτων και άλλων αλκοολούχων ποτών αλλά και την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας.

Βασικά Στοιχεία Κλάδου Αλκοολούχων Ποτών

Ο κλάδος παραγωγής και εμπορίας αλκοολούχων ποτών¹ αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου κλαδικού οικοσυστήματος, στο οποίο περιλαμβάνονται επίσης η **εστίαση και ο τουρισμός** με τη **συνολική συνεισφορά στην ελληνική οικονομία** να είναι ιδιαίτερα σημαντική. Λαμβάνοντας υπόψη τις άμεσες, έμμεσες και προκαλούμενες επιδράσεις από την τελική δαπάνη κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα, εκτιμάται ότι ο κλάδος συνεισέφερε €2,1 δισ. στο ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας το 2022, με 72,7 χιλ. εργαζόμενους (σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης), ενώ οι φόροι και οι εισφορές που δημιούργησε εκτιμώνται σε €616 εκατ. Εξαιτίας της μείωσης της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών, ο κλάδος είναι το 2022 στο 73% του επιπέδου που είχε καταγράψει το 2009 (σε όρους αξίας πωλήσεων), τροφοδοτούμενος, τα τελευταία έτη κυρίως, από τη δυναμική ανάκαμψη του τουρισμού και της εστίασης. Οι απώλειες θέσεων εργασίας μεταξύ 2009-2019 εκτιμώνται σε 31 χιλ. στην ευρύτερη αλυσίδα αξίας, με μερική ανάκαμψη κατά 4,7 χιλ. θέσεις εργασίας μέχρι το 2022.

Η **εγχώρια καταγεγραμμένη παραγωγή** αποσταγμάτων και άλλων αλκοολούχων ποτών διαμορφώθηκε το 2022 σε 54,4 εκατ. λίτρα τελικού προϊόντος, με αύξηση κατά 13% σε σύγκριση με το 2021, ενώ σε όρους αξίας προσέγγισε τα €130 εκατ.

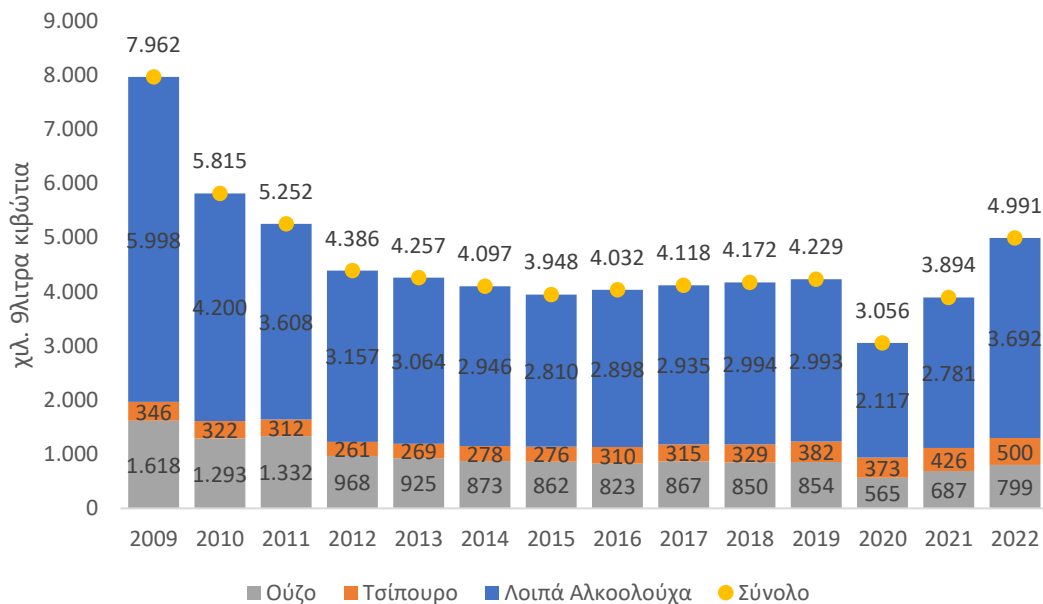
Οι **καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών** ανέκαμψαν περαιτέρω το 2022 φτάνοντας τα 5,0 εκατ. 9λίτρα κιβώτια, με αύξηση κατά 28,2% σε σύγκριση με το 2021, αναπληρώνοντας τις απώλειες που είχε προκαλέσει η πανδημία. Ανά ευρεία κατηγορία, η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών (χωρίς το τσίπουρο και το ούζο) διαμορφώθηκε το 2022 στα 3,7 εκατ. 9λίτρα κιβώτια, αυξημένη κατά 32,8% έναντι του 2021. Στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο καταγράφεται το 2022 αύξηση κατά 17,4% και στο ούζο κατά 16,4%, με την κατανάλωση να διαμορφώνεται σε 500 χιλ. και 799 χιλ. 9λίτρα κιβώτια αντιστοίχως.

Η αγορά αλκοολούχων ποτών παρά την ανάκαμψη των δύο τελευταίων ετών, λόγω αύξησης των τουριστικών ροών και ενίσχυσης της εγχώριας κατανάλωσης, έχει επηρεαστεί από την ύφεση της ελληνικής οικονομίας μετά το 2009, αλλά και από την ασκούμενη φορολογική πολιτική, ιδιαίτερα μετά το 2010. Η ισχυρή πτώση του εισοδήματος την περίοδο 2008-2013, αλλά και η απότομη αύξηση στους συντελεστές ΕΦΚ και ΦΠΑ που εφαρμόζονται στα αλκοολούχα ποτά, οδήγησαν στην υποχώρηση της συνολικής αγοράς αλκοολούχων ποτών (σε όρους όγκου πωλήσεων), από περίπου 8,0 εκατ. 9λίτρα κιβώτια το 2009, στο χαμηλό επίπεδο του 2015 (3,9 εκατ.), πριν ξεσπάσει η πανδημία του 2020 και η αγορά καταρρεύσει στα 3,1 εκατ. 9λίτρα κιβώτια. Έτσι, το 2022, και έπειτα από την ανάκαμψη μετά την πανδημία, οι **πωλήσεις** βρίσκονται στο 63% των επιπέδων του 2009, έναντι 50%-55% την περίοδο

¹ Στα αλκοολούχα περιλαμβάνονται όλα τα ποτά που περιέχουν τουλάχιστον 15 βαθμούς αιθυλικής αλκοόλης και αντιμετωπίζουν κοινό φορολογικό πλαίσιο (π.χ. ουίσκι, βότκα, τζιν, ρούμι, τεκίλα, λικέρ, κονιάκ / brandy, ούζο και τσίπουρο, κ.ά.). Τα αλκοολούχα ποτά εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των οινοπνευματωδών ποτών, στην οποία περιλαμβάνονται και άλλες κατηγορίες ποτών που περιέχουν αιθυλική αλκοόλη, όπως το κρασί και η μύρα.

2013-2019, ενώ το σύνολο της οικονομίας (επίπεδο ΑΕΠ) καταγράφει υψηλότερες επιδόσεις και βρίσκεται στο 83% των επιπέδων του 2009.

Διάγραμμα 1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά κατηγορία, 2009-2022

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Χημείο Κράτους, Ανάλυση IOBE.

Οι τιμές των αλκοολούχων ποτών λόγω των διαδοχικών αυξήσεων του ΕΦΚ και του συντελεστή ΦΠΑ, σημείωσαν κατακόρυφη άνοδο μετά το 2010, η οποία ήταν υψηλότερη σε σύγκριση με τις τιμές υποκατάστατων οινοπνευματωδών ποτών όπως το κρασί και η μπύρα. Ειδικότερα, οι τιμές των αλκοολούχων ποτών στη λιανική αγορά (off-trade) ήταν υψηλότερες κατά 37,5% το 2022 σε σύγκριση με το 2009, στη μπύρα κατά 31,8% και στο κρασί κατά 9,0%, ενώ το γενικό επίπεδο τιμών αυξήθηκε την ίδια περίοδο κατά 17,3%. Ενδεικτικά, η αντιπροσωπευτική τιμή μιας φιάλης αλκοολούχου ποτού από περίπου 13 ευρώ το 2009 προσεγγίζει πλέον τα 20 ευρώ. Το μερίδιο των φόρων έχει αυξηθεί σημαντικά με τη συμμετοχή τους να αντιπροσωπεύει το 55,1% της τελικής τιμής.

Οι εξαγωγές αλκοολούχων ποτών ενισχύθηκαν στα €97 εκατ. το 2022, με αύξηση κατά 12% σε σύγκριση με το 2021, ενώ οι εισαγωγές αλκοολούχων ποτών διαμορφώθηκαν στα €194 εκατ., αυξημένες κατά 47,8% σε σύγκριση με το 2021. Παρά τη σημαντική αύξηση των εισαγωγών αλκοολούχων ποτών, δεν καταγράφεται σημαντική διαφοροποίηση ως προς τη συμμετοχή τους στο σύνολο των εμπορικών ροών της ελληνικής οικονομίας. Οι εισαγωγές αλκοολούχων ποτών αντιστοιχούν στο 0,3% των συνολικών εισαγωγών αγαθών της ελληνικής οικονομίας σε όρους αξίας το 2022, χαμηλότερο από τον μέσο όρο της περιόδου 2015-2019 (0,4%). Ο δείκτης εξωστρέφειας (εξαγωγές προς εγχώρια παραγωγή) διαμορφώθηκε στο 66% το 2021, ενώ ο δείκτης εισαγωγικής διείσδυσης (εισαγωγές προς κατανάλωση) διαμορφώθηκε στο 56,8%.

Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό τμήμα της ελληνικής οικονομίας, με άμεση επιρροή και στην κατανάλωση ποτών. Οι επισκέπτες στην Ελλάδα έφτασαν τα 30 εκατ. το 2022, με σημαντική ανάκαμψη έπειτα από τα έτη 2020-2021, παραμένοντας βέβαια χαμηλότερα από τα επίπεδα του 2019. Η δαπάνη των τουριστών για εστιατόρια και μπαρ αντιπροσωπεύει σταθερά το 25% της συνολικής τουριστικής δαπάνης την περίοδο 2008-2022. Παρομοίως, ο κύκλος εργασιών του κλάδου εστίασης παραμένει πάνω από τα επίπεδα του προ πανδημίας έτους 2019 μέχρι και το πρώτο τρίμηνο του 2023, συντείνοντας στην ενίσχυση της αγοράς αλκοολούχων ποτών.

Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών ανέκαμψε μερικώς το 2021, έπειτα από τη σημαντική πτώση του 2020 λόγω πανδημίας και διαμορφώθηκε στα €383,9 εκατ., με αύξηση κατά 12,0% το 2021. Παραμένει, όμως, σε χαμηλότερο επίπεδο έναντι του 2019. Τα καθαρά κέρδη των εταιρειών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων διαμορφώθηκαν το 2021 σε €27,7 εκατ., υψηλότερα σε σύγκριση με το 2020 και το 2019.

Φορολογία

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών συνεισφέρει σημαντικά στα φορολογικά έσοδα, τόσο μέσω του ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών και του ΦΠΑ, όσο και με τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των εργαζόμενων στον κλάδο. Ενδεικτικά, τα έσοδα από τον ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά (περιλαμβάνονται ούζο και τσίπουρο) διαμορφώθηκαν το 2022 σε €335 εκατ., έναντι €266 εκατ. το 2021, λόγω της ενίσχυσης της αγοράς.

Τα αλκοολούχα ποτά συγκέντρωσαν το 21% των πωλήσεων οινοπνευματωδών ποτών το 2022 σε όρους αιθυλικής αλκοόλης, ενώ συνεισέφεραν σχεδόν το 64% των φορολογικών εσόδων από την αιθυλική αλκοόλη. Η αναλογία πωλήσεων το 2009 ήταν αρκετά υψηλότερη (31%), ενώ η αναλογία φόρων ακόμα μεγαλύτερη (81%), λόγω του χαμηλότερου συντελεστή ΕΦΚ στη μύρα, πριν αυξηθεί το 2016.

Τα αλκοολούχα ποτά έχουν υποστεί 8 αυξήσεις στη φορολογία από το 1998 (χωρίς να προσμετρώνται οι αυξήσεις στον συντελεστή ΦΠΑ, όπου εντάσσονται στον υψηλό συντελεστή) με τις 4 από αυτές να έχουν λάβει χώρα μέσα σε 18 μήνες στο διάστημα 2009-2010 οδηγώντας σε υπερδιπλασιασμό του ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών από τα €1.135 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης το 2008, στα €2.550 με την τελευταία αύξηση τον Ιούλιο του 2010. Η συνολική αύξηση του ΕΦΚ το 2010 ήταν 87% σε σχέση με το 2009 και 125% σε σχέση με το φορολογικό καθεστώς 2005-2008.

Ο συντελεστής ΕΦΚ αλκοολούχων στην Ελλάδα βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ, ενώ τους υψηλότερους συντελεστές παρουσιάζουν συνήθως χώρες της βόρειας Ευρώπης, οι οποίες για κοινωνικούς κυρίως λόγους επιβάλλουν υψηλούς συντελεστές στο αλκοόλ. Αν οι συντελεστές ΕΦΚ προσαρμοστούν με βάση το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα, προκύπτει ότι η Ελλάδα βρίσκεται το 2022 στην πρώτη θέση ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ, με επιβάρυνση €4.565 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης, έναντι του ονομαστικού συντελεστή ΕΦΚ €2.550. Η υψηλή τιμή για την Ελλάδα υποδηλώνει ότι λόγω του χαμηλότερου κατά κεφαλήν εισοδήματος, ο ΕΦΚ επιβαρύνει υπέρμετρα τους καταναλωτές. Ταυτόχρονα, ο ΕΦΚ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στην Ελλάδα σε σχέση με τον μέσο όρο των ανταγωνιστικών χωρών που ανήκουν στην ΕΕ (χωρίς την Τουρκία) και τείνουν να συγκλίνουν σε ένα κοινό φορολογικό πλαίσιο, είναι υψηλότερος κατά περίπου €1.400. Σε σύγκριση με χώρες που προσφέρουν αντίστοιχο τουριστικό προϊόν, η Ελλάδα έχει κατά €716 υψηλότερο συντελεστή ΕΦΚ από την Γαλλία και πάνω από €1.500 από την Ιταλία, την Ισπανία και την Κύπρο.

Η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στα οινοπνευματώδη ποτά (αλκοολούχα ποτά, ούζο τσίπουρο και μύρα), δημιουργεί ορισμένες διακρίσεις μεταξύ των προϊόντων. Ο ΕΦΚ που επιβάλλεται στα αλκοολούχα ποτά (εκτός ούζου και τσίπουρου) είναι διπλάσιος έναντι του αντίστοιχου φόρου στο εμφιαλωμένο ούζο, στο τσίπουρο και πλέον στη μύρα. Περαιτέρω, υπάρχει μεγάλη διαφορά στη φορολόγηση εμφιαλωμένου τσίπουρου και προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διήμερων), καθώς ο φορολογικός συντελεστής στο προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών βρίσκεται στο 29% περίπου του συντελεστή που εφαρμόζεται στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο. Αυτή η διαφορά, σε συνδυασμό με την απουσία ελέγχων στην εμπορία του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διήμερων), ισχυροποιεί τα κίνητρα για την παραγωγή και (παράνομη) εμπορία του.

Η παραγωγή του **προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών** πραγματοποιείται σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα 4 διήμερων του έτους και σκοπό έχει την αυτοκατανάλωση ή την εμπορία με στόχο την ενίσχυση του γεωργικού εισοδήματος. Φορείς της αγοράς εκτιμούν ότι εκτός από τις ποσότητες που δηλώνονται με το καθεστώς του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών, παράγονται παράλληλα (είτε χωρίς να δηλώνονται, είτε από παράνομα αποστακτήρια) ποσότητες που διοχετεύονται για εμπορική χρήση, αξιοποιώντας το χαμηλό καθεστώς φορολόγησης του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών. Με βάση εκτιμήσεις περίπου 1 εκατ. 9λιτρα κιβώτια (9.239 χιλ. λίτρα τελικού προϊόντος ή 3.696 χιλ. λίτρα αιθυλικής αλκοόλης) διοχετεύονται στην αγορά με αυτόν τον τρόπο. Η εκτίμηση για το παράνομο τσίπουρο θεωρείται αρκετά μετριοπαθής, καθώς σύμφωνα με παλαιότερο πόρισμα επιτροπής του Υπουργείου Οικονομικών που συστάθηκε για τη διερεύνηση και επανεξέταση του καθεστώτος των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών, οι εκτιμήσεις για την παράνομη εμπορία ανέρχονταν σε περίπου 2 εκατ. 9λιτρα κιβώτια το 2012. Σε κάθε περίπτωση, οι απώλειες που προκύπτουν από την παράνομη εμπορία χύμα αποσταγμάτων των διήμερων αποσταγματοποιών είναι σημαντικές σε όρους φορολογικών εσόδων. Οι απώλειες εσόδων υπολογίζονται σε περίπου €47,7 εκατ. λόγω μη καταβολής του αντίστοιχου ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών. Η παράνομη διοχέτευση των επιπλέον μη νόμιμων ποσοτήτων έχει σημαντικές επιπλέον αρνητικές επιπτώσεις στη **λειτουργία της αγοράς** λόγω αθέμιτου ανταγωνισμού και στη **δημόσια υγεία** για το τμήμα της παραγωγής στο οποίο έχει γίνει προσθήκη μη ελεγχμένων συστατικών στην απόσταξη (υψηλά επίπεδα μεθυλικής αλκοόλης – ζυλόπνευμα).

Τα τελευταία έτη οι έλεγχοι της ΑΑΔΕ αναδεικνύουν το πρόβλημα, καθώς το 2022 κατασχέθηκαν 108 χιλ. λίτρα αλκοολούχων ποτών, ενώ από τους ελέγχους προέκυψε μετά από εργαστηριακό έλεγχο 2.667 δειγμάτων, ότι 259 δείγματα είναι μη κανονικά και 43 μη κανονικά-μη ασφαλή. Το μεγαλύτερο πρόβλημα μη κανονικών δειγμάτων αφορά τα αλκοολούχα ποτά, ενώ το μεγαλύτερο πλήθος μη κανονικών μη ασφαλών δειγμάτων εντοπίζεται στα προϊόντα απόσταξης διήμερων.

Σταδιακή μείωση του ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά

Στη μελέτη εκτιμήθηκε η επίδραση της **σταδιακής προσαρμογής του ΕΦΚ** στην αγορά αλκοολούχων ποτών και στην ελληνική οικονομία συνολικά, αναλύοντας τα δυνητικά αποτελέσματα αυτής της αλλαγής στον περιορισμό της παράνομης αγοράς, στην ενίσχυση της εφοδιαστικής αλυσίδας και της εγχώριας παραγωγής, στα συνολικά φορολογικά έσοδα, αλλά και στην ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος και τις τιμές. Επιπλέον, εξετάστηκαν οι διασυνδέσεις της αλλαγής της φορολογικής πολιτικής με ζητήματα υγείας και καταχρήσεων.

Η σταδιακή προσαρμογή, σε βάθος τριετίας, στον ευρωπαϊκό μέσο όρο σημαίνει ότι ο ΕΦΚ θα φτάσει τα **€1.800 / 100 lt** αιθυλικής αλκοόλης το 2026 με έτος αφετηρίας το 2024. Η προσαρμογή **του ΕΦΚ αναμένεται να μην οδηγήσει σε μεγάλη επέκταση της κατανάλωσης**, αλλά αντίθετα **θα συνεισφέρει στη μείωση του παράνομου εμπορίου** και στην αντικατάσταση της κατανάλωσης που δεν καταγράφεται, με νόμιμη κατανάλωση. Η νόμιμη κατανάλωση είναι ελεγχόμενη και ασφαλής, ενώ παράλληλα τόνώνει τα φορολογικά έσοδα και ενδυναμώνει το νόμιμο τμήμα της αγοράς, στηρίζοντας τον κλάδο και δημιουργώντας ένα εύρωστο επιχειρηματικό περιβάλλον μεσοπρόθεσμα.

Η μείωση του συντελεστή ΕΦΚ και η μετακύλιση αυτής της μείωσης στις τελικές τιμές ενδέχεται να διαφοροποιείται ανάλογα με τα τμήματα της αγοράς. Στην **αγορά λιανικής** που περιλαμβάνει supermarket, κάβες, κ.ά., αναμένεται να σημειωθεί μετακύλιση του μειωμένου φόρου στις τελικές τιμές, ενώ έχει εκτιμηθεί η πιθανότητα η μετακύλιση να μην είναι πλήρης. Αντιθέτως, στην on-trade (HORECA) αγορά είναι αρκετά πιο πιθανό οι μεταβολές των φορολογικών συντελεστών να μην επηρεάζουν τις τελικές τιμές, αλλά να οδηγούν σε αναπροσαρμογή των περιθωρίων κέρδους των επιχειρήσεων. Η αύξηση του περιθωρίου κέρδους για τις επιχειρήσεις, λόγω της σημαντικής μείωσης του ΕΦΚ, εκτιμάται ότι επιδρά θετικά: α) στη μεσομακροπρόθεσμη εξασφάλιση της λειτουργίας τους,

διατηρώντας θέσεις απασχόλησης, φορολογικά έσοδα και εισφορές για το κράτος και β) στα **κίνητρα** των επιχειρήσεων να περάσουν στη νόμιμη αγορά αλκοολούχων, με θετικά αποτελέσματα σε όλη την οικονομία.

Οι **επίσημες πωλήσεις** αναμένεται να διαμορφωθούν στα €6,7 εκατ. 9λιτρα κιβώτια με τη σταδιακή μείωση του ΕΦΚ μέχρι το 2026, έναντι 6,1 εκατ. στην περίπτωση διατήρησης του ΕΦΚ στο υφιστάμενο επίπεδο των 2.550 ευρώ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης. Στην αγορά **off-trade** οι καταγεγραμμένες πωλήσεις αναμένεται να προσεγγίσουν τα 2,2 εκατ. 9λιτρα κιβώτια το 2026, με επιπλέον 139 χιλ. 9λιτρα κιβώτια στο τέλος της εξεταζόμενης περιόδου (2024-2026). Στην αγορά **on-trade** οι πωλήσεις εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 4,5 εκατ. 9λιτρα κιβώτια το 2026, με επιπλέον πωλήσεις 495 χιλ. 9λιτρα κιβώτια αντίστοιχα.

Συνολικά, στην εφοδιαστική αλυσίδα αλκοολούχων ποτών, προσμετρώντας τις άμεσες, τις έμμεσες και τις προκαλούμενες επιδράσεις στην ελληνική οικονομία από τη μείωση του ΕΦΚ, εκτιμάται ότι το ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας θα είναι υψηλότερο κατά **€325 εκατ. την περίοδο 2024-2026**, ενώ η απασχόληση θα είναι ενισχυμένη κατά **11,3 χιλ. θέσεις επιπλέον**, σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο υφιστάμενο επίπεδο.

Στο σενάριο μείωσης του ΕΦΚ αναμένεται **ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής** λόγω αύξησης της κατανάλωσης κατά 10,4% μέχρι το 2026 σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο σημερινό υψηλό επίπεδο. Η ενίσχυση της νόμιμης αγοράς και της εγχώριας παραγωγής θα μπορούσε να οδηγήσει σε παραγωγικές επενδύσεις και καινοτομία εκ μέρους των επιχειρήσεων, οδηγώντας σε ενίσχυση και της απασχόλησης.

Το τελικό δημοσιονομικό ισοζύγιο από τη μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να είναι θετικό, κατά €8 εκατ. συγκρίνοντας τα φορολογικά έσοδα στο τέλος της εξεταζόμενης περιόδου, σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ. Τα **έσοδα από τον ΕΦΚ** εκτιμάται ότι θα είναι μειωμένα κατά €93 εκατ. λόγω μείωσης του συντελεστή ΕΦΚ. Στις υπόλοιπες όμως κατηγορίες εσόδων θα καταγραφεί αύξηση, λόγω της ενίσχυσης της νόμιμης αγοράς. Σημαντικό μέρος των αυξημένων εσόδων θα προέλθει από τον ΦΠΑ, καθώς η αύξηση των περιθωρίων στην αγορά HORECA, αλλά και η επέκταση της κατανάλωσης νόμιμων προϊόντων θα ενισχύει τα έσοδα από τον ΦΠΑ κατά 59 εκατ., μέχρι το 2026, αναπληρώνοντας εν μέρει τις απώλειες εσόδων από τον ΕΦΚ. Επιπλέον, όμως, θα αυξηθούν τα έσοδα από τους φόρους στα κέρδη των επιχειρήσεων κατά €11 εκατ. και τα έσοδα από τους φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων, λόγω επέκτασης της απασχόλησης κατά €31 εκατ. ευρώ.

Η σταδιακή μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να ενισχύσει τις **πωλήσεις νόμιμων προϊόντων** στα κανάλια διάθεσης ποτών για επιτόπια κατανάλωση, τόσο στον τουριστικό τομέα όσο και στην εστίαση. Με βάση την εκτιμώμενη αύξηση του περιθωρίου κέρδους αναμένεται ενίσχυση της αγοράς λόγω ένταξης στη νόμιμη κατανάλωση κατά 3,9%-4,0%.

Η μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να εξορθολογήσει το φορολογικό πλαίσιο, τοποθετώντας την Ελλάδα πλησιέστερα σε χώρες που έχουν παρόμοιο **τουριστικό προϊόν**, όπως η Πορτογαλία και η Ιταλία, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλότερο σημείο, ακόμα και μετά τη μείωση του ΕΦΚ.

Η σταδιακή μείωση του ΕΦΚ μέχρι το 2026 εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε **μείωση της λιανικής τιμής** πώλησης μιας τυπικής φιάλης αλκοολούχου ποτού κατά 10,7% μεταξύ 2023-2026.

Εκτός από το όφελος που θα προκύψει στους καταναλωτές λόγω μείωσης τιμών στα κανάλια της off-trade αγοράς, η αύξηση του περιθωρίου κέρδους στα κανάλια on-trade και η εκτιμώμενη ενίσχυση της νόμιμης αγοράς σε βάρος των παράνομων ποσοτήτων, αναμένεται να έχει πρόσθετο ποιοτικό όφελος. Η κατανάλωση νόμιμων προϊόντων είναι πιο ασφαλής και εκμηδενίζει τον κίνδυνο από την κατανάλωση νοθευμένων ποτών, τα οποία προκαλούν σοβαρά προβλήματα στην υγεία. Η

ενσωμάτωση των ποσοτήτων που έχουν εκτιμηθεί στη μελέτη είναι αρκετά σημαντικές για τη δημόσια υγεία και την προστασία των καταναλωτών.

Αναφορικά με τα ζητήματα υγείας η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ, όπως και άλλων προϊόντων, συνδέεται με αρκετά αρνητικές συνέπειες για την υγεία και το κοινωνικό σύνολο. Έρευνες δείχνουν ότι η υπερβολική κατανάλωση μπορεί να προκαλέσει μείωση της παραγωγικότητας, ενώ σχετίζεται και με προβλήματα στην υγεία του πληθυσμού, με επιβάρυνση στα συστήματα υγείας αλλά και πρόκληση ατυχημάτων (Sacks et al., 2015). Σύμφωνα με μελέτες, οι καταναλωτές μικρών ποσοτήτων επηρεάζονται από τις αυξήσεις τιμών, μειώνοντας την κατανάλωσή τους σε αλκοόλ, ενώ οι καταναλωτές μεγάλων ποσοτήτων, επηρεάζονται από τις αυξήσεις τιμών με υποκατάσταση και όχι με μείωση της συνολικής ποσότητας αλκοόλ.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ η κατανάλωση αλκοόλ στην Ελλάδα ήταν πάντα χαμηλότερη από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ, δεν συντρέχουν δηλαδή ειδικοί λόγοι λήψης πρόσθετων μέτρων για την αποθάρρυνση της κατανάλωσης αλκοόλ. Η κατανάλωση έχει μειωθεί σταδιακά και στην Ελλάδα και στον μέσο όρο του ΟΟΣΑ, ήδη από το 2007, πριν δηλαδή από τις αυξήσεις του ΕΦΚ το 2009 και 2010, με τη μείωση αυτή να σχετίζεται ενδεχομένως με άλλους παράγοντες, οικονομικούς, συνήθειες, κ.ά. Με βάση τα παραπάνω, η αύξηση του ΕΦΚ δεν φαίνεται να σχετίζεται με την ανάσχεση του αλκοολισμού, καθώς ο αλκοολισμός απορρέει από άλλες αιτίες (κοινωνικές, κληρονομικές, οικονομικές, κ.ά.).

Συμπεράσματα – προτάσεις πολιτικής

Η ανάλυση ανέδειξε τις πολλαπλές προκλήσεις που έχουν προκύψει την τελευταία δεκαετία στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον αλλά και ειδικότερα στον κλάδο αλκοολούχων ποτών, επηρεάζοντας την οικονομική δραστηριότητα, ενώ νέες προκλήσεις δημιουργούνται μεσομακροπρόθεσμα. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Περιοριστική δημοσιονομική και εισοδηματική πολιτική με αποτέλεσμα την υποχώρηση των εισοδημάτων μετά το 2008.
- Αύξηση φορολογικών συντελεστών άμεσων και έμμεσων φόρων (π.χ. αύξηση ΦΠΑ κατά 5 μονάδες).
- Υπερδιπλασιασμός του ΕΦΚ στο αλκοόλ, +125% σε σύγκριση με το φορολογικό καθεστώς πριν το 2009.
- Αλλαγή καταναλωτικών προτιμήσεων (υποκατάσταση με άλλες κατηγορίες οινοπνευματωδών, αλλά και με παράνομη κατανάλωση).
- Η Ελλάδα κατατάσσεται στις πρώτες θέσεις της ΕΕ ως προς τον ΕΦΚ (στην 1^η θέση σε μονάδες αγοραστικής δύναμης), εφαρμόζοντας αρκετά υψηλότερο ΕΦΚ από όμορες χώρες μέλη τη ΕΕ, δημιουργώντας ισχυρά κίνητρα παράνομου εμπορίου.
- Ανταγωνιστικότητα τουριστικού προϊόντος.
- Εξωτερικά σοκ, όπως η πανδημία και η ενεργειακή κρίση με αποτέλεσμα την περαιτέρω υποχώρηση του ΑΕΠ και την αύξηση του πληθωρισμού, με κίνδυνο πλέον τον στασιμοπληθωρισμό σε πολλές χώρες της ΕΕ, εξασθενώντας τις εξαγωγικές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας.
- Επιδείνωση του κόστους δανεισμού, ως αντίδραση των νομισματικών αρχών στην ανάγκη μείωσης του πληθωρισμού, με περιορισμό των επενδύσεων και της κατανάλωσης.
- Περιβάλλον αβεβαιότητας με ελλείψεις πρώτων υλών και αυξημένες τιμές για τις επιχειρήσεις.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, εκτιμάται ότι η στήριξη των επιχειρήσεων της ευρύτερης αλυσίδας αξίας του κλάδου αλκοολούχων ποτών μπορεί να οδηγήσει τόσο στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων σε όλα τα στάδια της αλυσίδας αξίας, όσο και στη στήριξη και αύξηση της απασχόλησης.

Στο πλαίσιο αυτό εκτιμήθηκαν οι επιδράσεις στην οικονομία από τη σταδιακή προσαρμογή του ΕΦΚ στον μέσο όρο της ΕΕ. Η προσαρμογή αφορά τη μείωση του ΕΦΚ σε βάθος τριετίας στα €1.800 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης, έναντι €2.550 που ισχύει σήμερα, με αντίστοιχη προσαρμογή για τον εφαρμοζόμενο ΕΦΚ στο ούζο και στο εμφιαλωμένο τσίπουρο. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η μείωση του ΕΦΚ θα λειτουργήσει θετικά για την αγορά αλκοολούχων ποτών και την οικονομία, καθώς αναμένεται να ενισχύσει:

- Την υγιή επιχειρηματικότητα, ενισχύοντας την καταγεγραμμένη κατανάλωση και όχι την επέκταση της κατανάλωσης με μετακύλιση κατανάλωσης προς το τυποποιημένο προϊόν και τον παράλληλο περιορισμό του παράνομου εμπορίου.
- Την εγχώρια παραγωγή αλκοολούχων και την αντίστοιχη αύξηση της απασχόλησης σε όλα τα στάδια παραγωγής.
- Την απελευθέρωση κεφαλαίων των επιχειρήσεων για παραγωγικές επενδύσεις, καινοτομία και την πρόσληψη εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού.
- Την αύξηση του ΑΕΠ και τη διατήρηση των φορολογικών εσόδων.
- Τη διατήρηση και την ανθεκτικότητα των επιχειρήσεων στο στάδιο της HORECA με αύξηση των θέσεων απασχόλησης μεσομακροπρόθεσμα και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.
- Τη μείωση της λιανικής τιμής αλκοολούχων, με ενδυνάμωση των καταναλωτών και του ανταγωνισμού.

Ειδικότερα, με τη μείωση στα €1.800, και ανάλογα με τις υποθέσεις, εκτιμάται ότι προκύπτουν θετικά αποτελέσματα στην οικονομία, εκτιμώντας ότι θα προκύψει μείωση τιμής στα κανάλια λιανικής πώλησης και ενίσχυση του περιθωρίου κέρδους των επιχειρήσεων στα κανάλια επιτόπιας κατανάλωσης ενισχύοντας την ανθεκτικότητα των επιχειρήσεων και τις θέσεις απασχόλησης. Και στις δύο περιπτώσεις, αναμένεται να στηριχθεί η απασχόληση του κλάδου, με όφελος για το δημόσιο ταμείο. Πιο συγκεκριμένα:

- Αναμένεται αύξηση του **ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας κατά €325 εκατ. την περίοδο 2024-2026**, ενώ η απασχόληση θα είναι ενισχυμένη κατά **11,3 χιλ. επιπλέον θέσεις**, συγκρινόμενα τα μεγέθη αυτά με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο υφιστάμενο επίπεδο. Τα αποτελέσματα προσμετρούν τις άμεσες, τις έμμεσες και τις προκαλούμενες επιδράσεις από τις επιδράσεις της μείωσης του ΕΦΚ στην ελληνική οικονομία.
- Η εγχώρια παραγωγή θα αυξηθεί, ενισχύοντας τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και τις θέσεις απασχόλησης.
- Το **τελικό δημοσιονομικό ισοζύγιο θα είναι θετικό κατά €8,0 εκατ.**, καθώς οι απώλειες εσόδων από ΕΦΚ κατά €93 εκατ. στο τέλος της περιόδου αντισταθμίζονται από τα αυξημένα έσοδα από ΦΠΑ κατά €59 εκατ., τα επιπλέον έσοδα από τον φόρο στα κέρδη των επιχειρήσεων κατά €11 εκατ. και τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, λόγω επέκτασης της απασχόλησης κατά €31 εκατ. ευρώ.
- Η σταδιακή μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να ενισχύσει τα **κίνητρα για ενσωμάτωση κατανάλωσης στα νόμιμα κανάλια** σε όλα τα στάδια της επιτόπιας κατανάλωσης, και στον τουριστικό τομέα και στην εστίαση κατά 3,9%-4,0% περίπου για τα έτη 2024-2026.
- Η μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να εξορθολογήσει το φορολογικό πλαίσιο, τοποθετώντας την Ελλάδα πλησιέστερα σε χώρες που έχουν αντίστοιχο **τουριστικό προϊόν**, όπως η Πορτογαλία και η Ιταλία.
- Η σταδιακή μείωση του ΕΦΚ μέχρι το 2026 εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε **μείωση της λιανικής τιμής πώλησης μιας τυπικής φιάλης αλκοολούχου ποτού κατά 10,7% μεταξύ 2023-2026**.

Εκτός από την αναπροσαρμογή της φορολογίας αλκοολούχων ποτών με τη σύγκλιση της προς τον μέσο όρο της ΕΕ, θετικά στη λειτουργία της αγοράς και στην ανάπτυξη του κλάδου αλκοολούχων ποτών θα μπορούσαν να συμβάλλουν:

- Η **βελτίωση των ψηφιακών λειτουργιών των υπηρεσιών ελέγχου & εποπτείας των αλκοολούχων ποτών** με αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος LOTIFY και η δημιουργία

ηλεκτρονικού μητρώου διήμερων αποσταγματοποιών και αμβυκούχων, με στόχο τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου,

- Η **ρύθμιση της παραγωγής και διακίνησης στα** χύμα διακινούμενα αποστάγματα, μέσω ηλεκτρονικής παρακολούθησης των παραγομένων χύμα αποσταγμάτων από την παραγωγή έως την κατανάλωση, σε συνδυασμό με την παροχή κινήτρων σε παραδοσιακούς αμβυκούχους για την τυποποίηση των προϊόντων τους,
- Η υποστήριξη των εγχωρίως παραγόμενων αλκοολούχων ποτών μέσω της **θέσπισης προγράμματος προβολής προϊόντων γεωγραφικών ενδείξεων** και της χρηματοδότησης προγράμματος στρατηγικής εισόδου σε ξένες αγορές, με στόχο την ενίσχυση των εξαγωγών και τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και στην πληροφόρηση για τα κανάλια διανομής στο εξωτερικό, ιδίως για τις μικρές και πολύ μικρές ελληνικές επιχειρήσεις.
- Η **διευκόλυνση των επιχειρηματικών επενδύσεων** με ηλεκτρονική διεκπεραίωση των μελετών και υποβολή όλων των στοιχείων μιας επένδυσης σε έναν φορέα.
- Ενίσχυση, εκ μέρους της βιομηχανίας αλκοολούχων ποτών, των **προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης καταναλωτών και εργαζομένων** στην αλυσίδα αξίας σχετικά με την υπεύθυνη κατανάλωση.

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της μελέτης είναι η εξέταση των οικονομικών επιδράσεων από ενδεχόμενη μείωση του συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης (ΕΦΚ) που επιβαρύνει τα αλκοολούχα ποτά στην Ελλάδα, ώστε να συγκλίνει σταδιακά με τον συντελεστή που εφαρμόζεται κατά μέσο όρο στην ΕΕ-27. Οι επιδράσεις αφορούν την ευρύτερη εφοδιαστική αλυσίδα του κλάδου (παραγωγή, απασχόληση, εισοδήματα, κ.ά.), ενώ δεν αγνοείται η ανάγκη διατήρησης της δημοσιονομικής ουδετερότητας, σε μια περίοδο που οι χώρες της ΕΕ επανέρχονται σταδιακά στους δημοσιονομικούς κανόνες, έπειτα από την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής την περίοδο 2020-2023. Οι επιδράσεις από τη μείωση του ΕΦΚ αναλύονται σε επίπεδο καταναλωτών, επιχειρήσεων και δημοσίου, ενώ εξετάζονται παράλληλα εφαιπτόμενα θέματα όπως ο περιορισμός του παράνομου εμπορίου ποτών, τα ζητήματα υγείας και πρόληψης η ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος, κ.ά.

Ειδικότερα, στο επόμενο κεφάλαιο της μελέτης παρουσιάζονται τα **βασικά χαρακτηριστικά και μεγέθη** του κλάδου (οριοθέτηση κλάδου, βασικά μεγέθη, συμβολή στην οικονομία, κ.λπ.) και οι κύριες τάσεις και εξελίξεις στον κλάδο αλκοολούχων ποτών (εξέλιξη πωλήσεων, χρηματοοικονομικά αποτελέσματα). Στα μεγέθη αποτυπώνονται οι επιπτώσεις της πανδημίας αλλά και η ανάκαμψη της οικονομίας και του κλάδου το 2021. Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται η **φορολογική πολιτική και το δημοσιονομικό αποτέλεσμα** από τη φορολόγηση των αλκοολούχων ποτών, τα ζητήματα αναφορικά με ειδικά τμήματα της αγοράς και οι πιθανές στρεβλώσεις που μπορεί να δημιουργηθούν, αναλύοντας και την πορεία των εσόδων από τη μη-αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς λόγω φορολογικού πλαισίου. Στο τέταρτο κεφάλαιο ποσοτικοποιούνται τα αποτελέσματα από τη σταδιακή **αναπροσαρμογή της φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών**, στοχεύοντας στην τόνωση του ΑΕΠ, της απασχόλησης και των φορολογικών εσόδων, εξετάζοντας με μεγαλύτερη ανάλυση την επίδραση στους καταναλωτές από τη μείωση των τιμών, και τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου, την ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής και την τόνωση της απασχόλησης, τη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος και ειδικά θέματα για την υγεία και την πρόληψη. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο συνοψίζονται οι διαπιστώσεις της ανάλυσης και διατυπώνονται ορισμένες προτάσεις με γνώμονα την άρση στρεβλώσεων στη λειτουργία της αγοράς και την ευρύτερη ενίσχυση της συμβολής του κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία.

2 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΛΑΔΟΥ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ

2.1 Οριοθέτηση των προϊόντων και της αλυσίδας αξίας των αλκοολούχων ποτών

Στην κατηγορία των αλκοολούχων ποτών² περιλαμβάνονται όλα τα ποτά που περιέχουν τουλάχιστον 15 βαθμούς αιθυλικής αλκοόλης και αντιμετωπίζονται κοινό φορολογικό πλαίσιο. Στις επιμέρους κατηγορίες ανήκουν οι εξής μεγάλες κατηγορίες:

- Ούισκι
- Λευκά Ποτά (βότκα, τζιν, ρούμι, τεκίλα)
- Λικέρ
- Κονιάκ / Brandy
- RTD'S (Ready-to-Drink Cocktails)
- Ούζο
- Τσίπουρο

Τα αλκοολούχα ποτά εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των οινοπνευματωδών ποτών, στην οποία περιλαμβάνονται όλες οι κατηγορίες ποτών που εμπεριέχουν αιθυλική αλκοόλη, όπως το κρασί και η μύρα.

Από την πλευρά της προσφοράς, στον ευρύτερο κλάδο των αλκοολούχων ποτών εντάσσονται οι παρακάτω κλάδοι / ομάδες επιχειρήσεων:

Παραγωγοί αλκοολούχων ποτών

Αντιπρόσωποι διεθνών οίκων παραγωγής αλκοολούχων ποτών

Χονδρικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών

Λιανικό εμπόριο με μεγάλες και μεσαίες αλυσίδες και καταστήματα τροφίμων και ποτών

Ειδικευμένο λιανικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών (π.χ. κάβες)

HORECA - Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο κλάδο Ξενοδοχείων – Εστιατορίων (εστιατόρια, bar, clubs, live, café-bar, κ.λπ.).

Η ταξινόμηση αυτή διαφοροποιείται από την παραδοσιακή «στενότερη» οριοθέτηση του κλάδου, σύμφωνα με την οποία στον κλάδο περιλαμβάνονται άμεσα μόνον οι δύο πρώτες ομάδες επιχειρήσεων, ως βασικοί προμηθευτές αλκοολούχων ποτών στην αγορά.³ Ωστόσο, η διαφοροποίηση αυτή κρίθηκε σκόπιμη, καθώς ένας από τους κύριους στόχους της μελέτης είναι η ανάλυση του συνολικού αντίκτυπου του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία και των επιπτώσεων που προκαλούνται από το υφιστάμενο σύστημα

² Σε ορισμένες περιπτώσεις το ούζο και το τσίπουρο ως ελληνικά αποστάγματα, που έχουν διαφορετική φορολογική μεταχείριση, παρουσιάζονται ξεχωριστά.

³ Η προσέγγιση που ακολουθείται ως προς την οριοθέτηση του κλάδου διαφοροποιείται και από την επίσημη στατιστική ταξινόμηση (ΣΤΑΚΟΔ 2008) που χρησιμοποιεί η Στατιστική Υπηρεσία (ΕΛΣΤΑΤ), σύμφωνα με την οποία η παραγωγή ποτών συνιστά διαφορετικό κλάδο από το εισαγωγικό εμπόριο ποτών από το εξωτερικό, το οποίο και εντάσσεται στο χονδρικό εμπόριο ποτών.

φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών. Για τον λόγο αυτό, στην παρούσα ανάλυση περιλαμβάνονται και οι κλάδοι που διαμεσολαβούν μεταξύ της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων στους τελικούς καταναλωτές.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών διακρίνεται σε τέσσερα βασικά επίπεδα:

- Στο πρώτο επίπεδο περιλαμβάνεται η **παραγωγή και εισαγωγή αλκοολούχων ποτών**.
- Στο δεύτερο επίπεδο βρίσκονται τα ενδιάμεσα κανάλια διανομής (**χονδρικό εμπόριο**).
- Στο τρίτο επίπεδο περιλαμβάνονται τα τελικά σημεία **λιανικής πώλησης** αλκοολούχων ποτών προς οικιακή κατανάλωση (off trade – supermarkets, κάβες).
- Στο τέταρτο επίπεδο περιλαμβάνονται τα τελικά σημεία λιανικής πώλησης αλκοολούχων ποτών προς επιτόπια κατανάλωση (**HORECA** – Hotels – Restaurants – Cafes) (on trade - Μπαρ, Εστιατόρια, Ξενοδοχεία, κ.ά.).

Η διάκριση αυτή δεν είναι απόλυτη, καθώς σημεία λιανικής πώλησης όπως οι μεγάλες αλυσίδες supermarket, συχνά αποτελούν προμηθευτές τελικών σημείων πώλησης προς επιτόπια κατανάλωση. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι, οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών αποτελούν τμήμα των συνολικών πωλήσεων των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στα επίπεδα χονδρικής και λιανικής πώλησης. Κατά το τμήμα αυτό θεωρούμε ότι η δραστηριότητά τους περιλαμβάνεται στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών.

Στο Διάγραμμα 2.1 αποτυπώνεται πιο αναλυτικά η δομή του κλάδου και παρατίθενται εκτιμήσεις σχετικά με την κατανομή των πωλήσεων σε κάθε επίπεδο της αλυσίδας αξίας (εφοδιασμού). Στο πρώτο επίπεδο, περιλαμβάνονται οι εταιρείες παραγωγής αλκοολούχων ποτών και οι εισαγωγικές εταιρείες, οι οποίες εισάγουν, παράγουν και διαθέτουν αλκοολούχα ποτά με ισχυρά εμπορικά σήματα, τα οποία στηρίζουν μέσω διαφήμισης και προωθητικών ενεργειών και διαθέτουν στην αγορά έχοντας αναπτύξει οργανωμένα δίκτυα διανομής (παραδοσιακό χονδρικό εμπόριο, καταστήματα Cash & Carry, μεγάλα καταστήματα λιανικής).

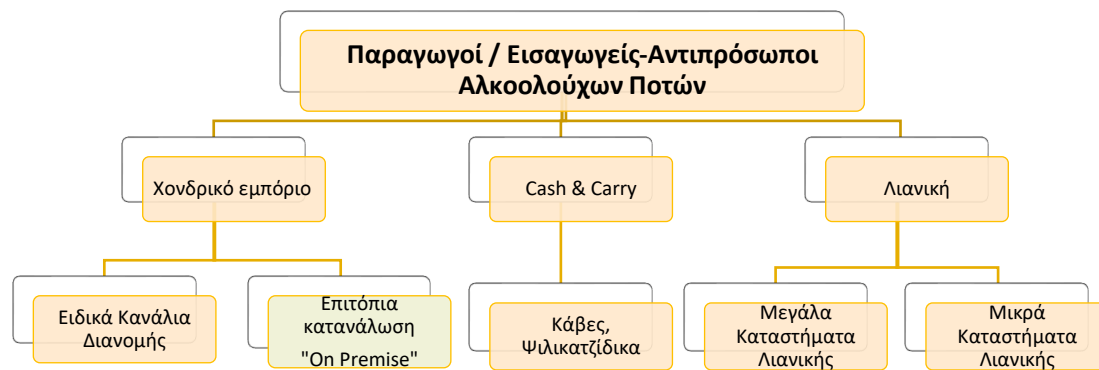
Το παραδοσιακό χονδρικό εμπόριο και τα καταστήματα Cash & Carry διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην αλυσίδα εφοδιασμού των αλκοολούχων ποτών, καθώς τροφοδοτούν μεγάλο τμήμα της αγοράς λιανικής και το μεγαλύτερο τμήμα των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης. Εκτιμάται ότι οι παραγωγοί και οι εισαγωγείς διακινούν περίπου το 55% του όγκου των πωλήσεών τους μέσω χονδρεμπόρων, ενώ πωλούν το 15% σε καταστήματα Cash & Carry από τα οποία προμηθεύονται αλκοολούχα ποτά ένα μέρος των καταστημάτων λιανικής πώλησης και των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης. Το υπόλοιπο 30% περίπου του όγκου των πωλήσεών τους διατίθεται απευθείας σε μεγάλα καταστήματα λιανικής, από τα οποία στη συνέχεια μπορεί να προμηθεύονται μικρότεροι λιανέμποροι, παραδοσιακά καταστήματα λιανικής (περίπτερα, ψιλικατζίδικα) και τμήμα των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης.

Πιο συγκεκριρωτικά, η αγορά αλκοολούχων ποτών περιλαμβάνει δύο βασικά τμήματα:

- την αγορά / κανάλι **off trade (Λιανική)**, δηλαδή την αγορά στην οποία διατίθενται αλκοολούχα ποτά για οικιακή κυρίως κατανάλωση (μέσω Mini & Super Markets, παραδοσιακής λιανικής, κ.ά.) και
- την αγορά / κανάλι **on trade (HORECA)**, στην οποία διατίθενται αλκοολούχα ποτά προς επιτόπια κατανάλωση (Εστιατόρια, Μπαρ, Ξενοδοχεία, κ.ά.).

Η αγορά off trade εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύει περίπου το 40% του συνολικού όγκου πωλήσεων αλκοολούχων ποτών, με το υπόλοιπο 60% να αφορά στην επιτόπια κατανάλωση.

Διάγραμμα 2.1. Αλυσίδα αξίας κλάδου αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Εκτιμήσεις επιχειρήσεων του κλάδου.

Στον κλάδο παραγωγής αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται εταιρείες διαφορετικής νομικής μορφής και επιχειρησιακής οργάνωσης και ποικιλίας παραγόμενων προϊόντων. Οι επιχειρήσεις αυτές παράγουν κυρίως εγχώρια (τοπικά) αποστάγματα, όπως ούζο, τσίπουρο, μπράντι και λικέρ, και μικρές ποσότητες άλλων αλκοολούχων ποτών.

Εκτός από τους επίσημους παραγωγούς, μεγάλο μέρος της παραγωγής αποσταγμάτων πραγματοποιείται για προσωπική κατανάλωση, αλλά και για εμπορία σε μορφή χύμα. Εκτιμάται ότι τέτοια δραστηριότητα εμφανίζουν περίπου 30.000 διήμεροι αποσταγματοποιοί, οι οποίοι παράγουν χύμα, μη τυποποιημένο τσίπουρο σε άμβυκες που δεν ξεπερνούν τα 130 λίτρα και δεν ελέγχονται από το Γενικό Χημείο του Κράτους, ενώ υπόκεινται σε ειδικό φορολογικό καθεστώς. Η παραγωγή αποσταγμάτων, κυρίως προϊόντων απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων), για προσωπική χρήση ή για διάθεση στον κοινωνικό περίγυρο των παραγωγών και σε μικρά καταστήματα λιανικού εμπορίου και εστίασης, έχει λάβει ευρεία έκταση, γεγονός που συνιστά αθέμιτο ανταγωνισμό για τις επιχειρήσεις του κλάδου και συνεπάγεται απώλεια φορολογικών εσόδων όταν δεν αποδίδεται ο προβλεπόμενος ειδικός φόρος κατανάλωσης.

2.2 Βασικά οικονομικά μεγέθη κλάδου αλκοολούχων ποτών

Μια εικόνα για το μέγεθος κάθε τμήματος της αλυσίδας αξίας του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα παρουσιάζει ο Πίνακας 2.1., στον οποίο παρουσιάζονται τα τελευταία στοιχεία του 2021⁴.

Καταγράφεται ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο και στους κλάδους που συνδέονται με την επιτόπια κατανάλωση αλκοολούχων ποτών (δραστηριότητες παροχής ποτών). Αυτό συνεπάγεται ότι οι κλάδοι της παραγωγής/εισαγωγής αλκοολούχων ποτών, στους οποίους δραστηριοποιείται αρκετά μικρότερος αριθμός επιχειρήσεων, διασυνδέονται με ένα υπολογίσιμο τμήμα της οικονομίας. **Συνεπώς, οι εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών επηρεάζουν και τους κλάδους που βρίσκονται στο ενδιάμεσο και στο τελικό στάδιο της εφοδιαστικής αλυσίδας.** Το μέγεθος της επίδρασης εξαρτάται από τη βαρύτητα που έχουν οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών στην οικονομική δραστηριότητα και στην απασχόληση των διασυνδεδεμένων με την παραγωγή και εισαγωγή αλκοολούχων ποτών κλάδων.

Στο τμήμα της παραγωγής αλκοολούχων ποτών καταγράφονται περίπου 350 επιχειρήσεις με 1,1 χιλ. εργαζόμενους, ενώ στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο περιλαμβάνεται ένας πολύ μεγαλύτερος αριθμός. Στο άμεσα διασυνδεδεμένο τμήμα εμπορίου που αφορά το λιανικό εμπόριο ποτών, καταγράφονται περίπου 2,2 χιλ. εργαζόμενοι. Ωστόσο, το μεγαλύτερο αποτύπωμα των αλκοολούχων ποτών εντοπίζεται στα κανάλια επιτόπιας κατανάλωσης (κλάδοι 55.1, 56.1, 56.2, 56.3) με περίπου από 85 χιλ. επιχειρήσεις και 585 χιλ. εργαζόμενους.

Πίνακας 2.1. Βασικά μεγέθη εφοδιαστικής αλυσίδας κλάδου αλκοολούχων ποτών (2021)

	Επιχειρήσεις	Κύκλος εργασιών	Απασχόληση
11.01: Απόσταξη, ανακαθαρισμός και ανάμιξη αλκοολούχων ποτών	324	155	1.055
11.04: Απόσταξη άλλων αλκοολούχων ποτών	33	8	96
46.34: Χονδρικό εμπόριο ποτών	2.205	2.231	10.806
47.11: Λιανικό εμπόριο σε μη ειδικευμένα καταστήματα που πωλούν κυρίως τρόφιμα, ποτά ή καπνό	14.981	15.991	125.069
47.25: Λιανικό εμπόριο ποτών σε ειδικευμένα καταστήματα	795	168	2.156
55.1: Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα με ή χωρίς εστιατόριο	8.265	4.405	110.780
56.1: Δραστηριότητες εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης	38.879	4.254	267.325
56.2: Υπηρεσίες τροφοδοσίας για εκδηλώσεις και άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	3.534	303	12.999
56.3: Δραστηριότητες παροχής ποτών	34.035	1.693	194.186
Σύνολο	103.051	29.207	724.472

Πηγή: Eurostat, SBS, Εκτιμήσεις IOBE (εισαγωγείς / αντιπρόσωποι)

¹Οι κωδικοί αριθμοί μπροστά από την ονομασία των κλάδων αντιστοιχούν στη στατιστική τους ταξινόμηση.

²Οι εισαγωγείς / αντιπρόσωποι περιλαμβάνονται στον κλάδο χονδρικού εμπορίου ποτών.

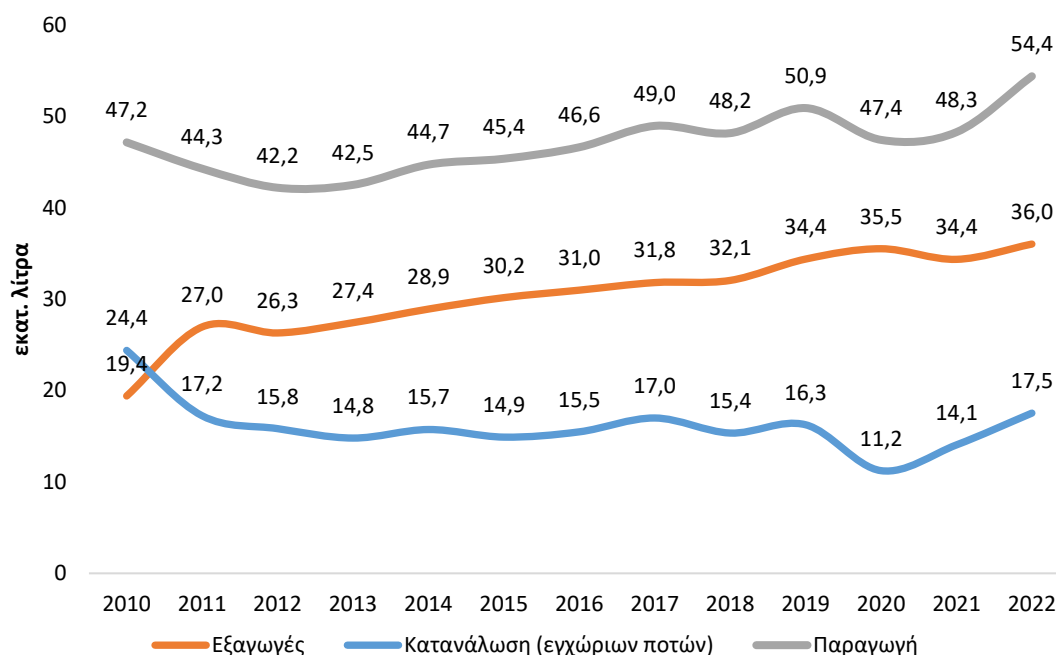
³Το μη εξειδικευμένο λιανικό εμπόριο περιλαμβάνει τα περίπτερα, παντοπωλεία, καταστήματα γενικού εμπορίου τροφίμων, ποτών και καπνού.

⁴ Τα στοιχεία για το 2020 λόγω πανδημίας δεν είναι αντιπροσωπευτικά του μεγέθους των επιμέρους κλάδων.

2.3 Παραγωγή

Η εγχώρια παραγωγή αποσταγμάτων και άλλων αλκοολούχων ποτών διαμορφώθηκε το 2022 στα 54,4 εκατ. λίτρα τελικού προϊόντος, με αύξηση κατά 12,7% σε σύγκριση με το 2021 (48,3 εκατ. λίτρα) (Διάγραμμα 2.2). Οι εξαγωγές ενισχύθηκαν το 2022, στα 36,0 εκατ. λίτρα, στο υψηλότερο σημείο της περιόδου 2010-2022, με μέση ετήσια άνοδο 5,3%. Τέλος, η κατανάλωση εγχωρίως παραγόμενων αλκοολούχων ποτών διαμορφώθηκε στα 17,5 εκατ. λίτρα τελικού προϊόντος, αυξημένη κατά 3,4 εκατ. λίτρα από το 2021.

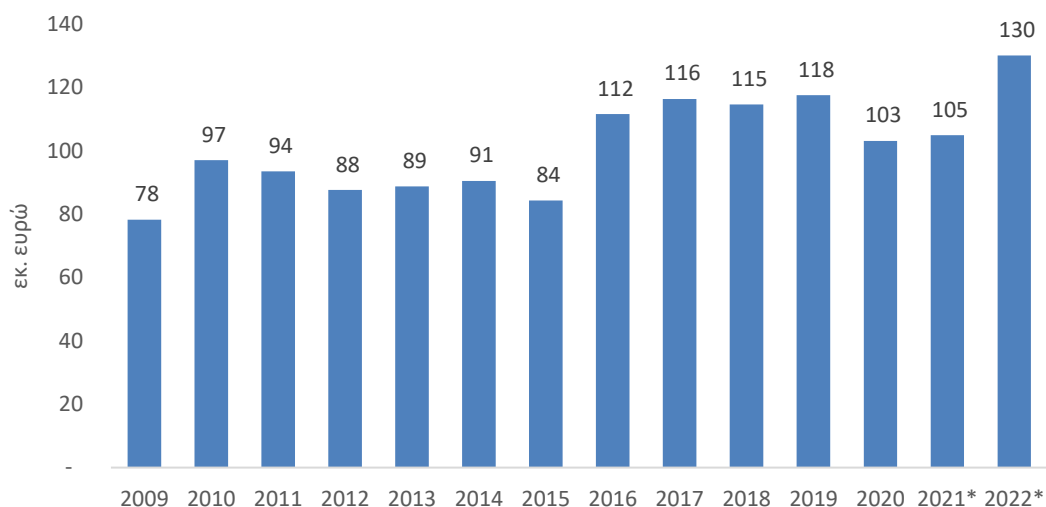
Διάγραμμα 2.2. Εγχώρια παραγωγή αλκοολούχων ποτών (σε εκ. λίτρα)

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Ανάλυση IOBE. Προσαρμογή αρχικών δεδομένων με αναγωγή ενός λίτρου αιθυλικής αλκοόλης σε 2,5 λίτρα τελικού προϊόντος (40% vol), ενώ στην κατηγορία των Λικέρ (25% vol).

Η παραγωγή αλκοολούχων ποτών εκφρασμένη σε αξία προσέγγισε τα €130 εκατ. το 2022, με αύξηση σε σύγκριση με το 2021 (€105 εκατ.).

Διάγραμμα 2.3. Αξία παραγωγής αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Eurostat, *εκτιμήσεις IOBE

Στο σύνολο του 2022 ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής ποτών είναι ελαφρώς εξασθενημένος σε σύγκριση με το 2021, κατά 1,7%, ενώ η πτωτική τάση στα τέλη του 2022 επεκτείνεται και στις αρχές του 2023. Στο πρώτο 9μηνο του 2023 ο δείκτης είναι μειωμένος κατά 3,4% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2022 (Διάγραμμα 2.4).

Διάγραμμα 2.4. Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής Ποτών

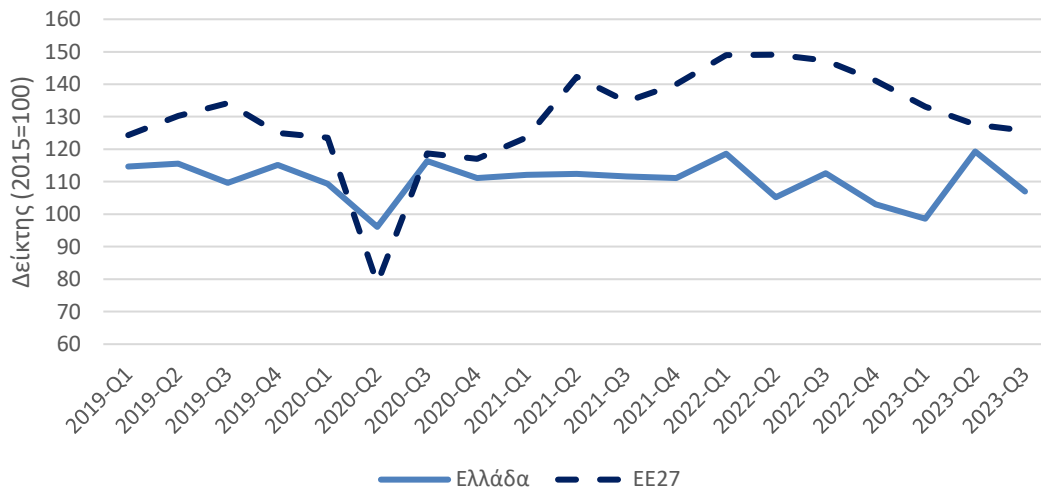

Πηγή: Eurostat.

Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής ποτών στην Ελλάδα κινείται κοντά στις 110-120 μονάδες από το 2019, με εξαίρεση την πανδημία αλλά και το διάστημα από τα τέλη του 2022 και τις αρχές του 2023, ενώ υψηλότερα κινείται ο δείκτης για τον μέσο όρο της ΕΕ27. Στην ΕΕ27

καταγράφεται πτωτική πορεία από τα μέσα του 2022, όπως και στην Ελλάδα, με μικρότερη όμως ένταση.

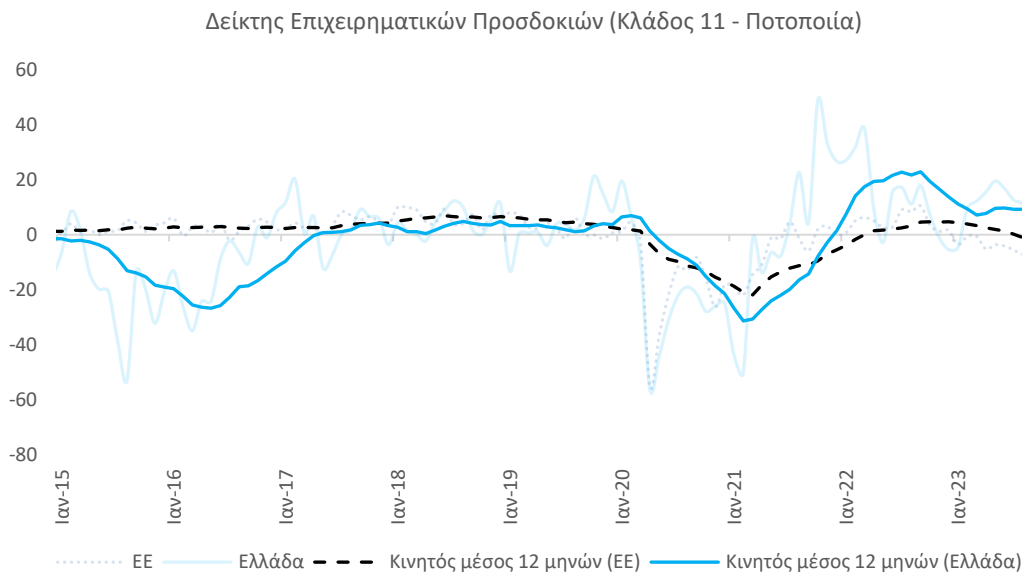
Διάγραμμα 2.5. Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής Ποτών, Ελλάδα & ΕΕ27

Πηγή: Eurostat.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες του κλάδου παραγωγής ποτών υποχώρησαν σημαντικά στη διάρκεια της πανδημίας, με αντίστοιχη μείωση και στην ΕΕ, ενώ κατέγραψαν άνοδο το 2021. Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στον κλάδο Ποτοποιίας ανέκαμψαν περαιτέρω το 2022, ωστόσο σημειώνεται πτώση προς το τέλος του έτους.

Διάγραμμα 2.6. Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στην παραγωγή και διάθεση αλκοολούχων ποτών

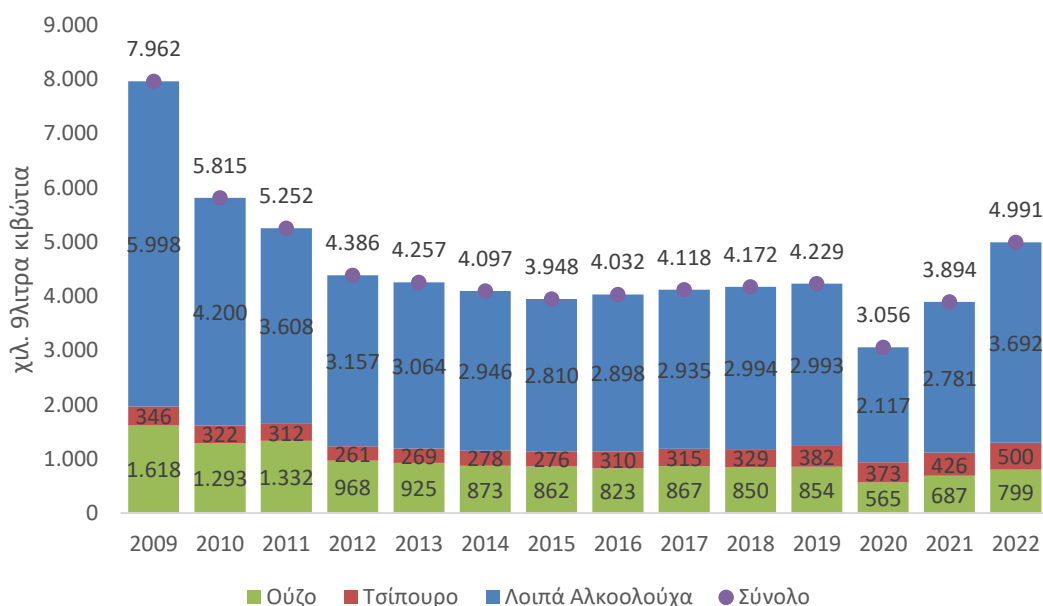
Πηγή: DG ECFIN.

2.4 Κατανάλωση

Οι καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανέκαμψαν περαιτέρω το 2022, έπειτα από την ισχυρή πτώση του 2020 και την αύξηση του 2021. Συγκεκριμένα, οι πωλήσεις διαμορφώθηκαν στα 5,0 εκατ. 9λιτρα κιβώτια, ενσωματώνοντας τις κατηγορίες ούζου, τσίπουρου και λοιπών αλκοολούχων (ουίσκι, βότκα, τζιν, κ.λπ.), με αύξηση κατά 28,2% σε σύγκριση με το 2021. Η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών (χωρίς το τσίπουρο και το ούζο) διαμορφώθηκε το 2022 στα 3,7 εκατ. 9λιτρα κιβώτια, με αύξηση κατά 32,8%, στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο καταγράφεται αύξηση 17,4% το 2022, και στο ούζο η κατανάλωση ενισχύθηκε κατά 16,4%, και διαμορφώθηκαν στα 500 χιλ. και 799 χιλ. 9λιτρα κιβώτια αντίστοιχα.

Η αγορά αλκοολούχων ποτών επηρεάστηκε σημαντικά την τελευταία δεκαετία από τις εξελίξεις στην ευρύτερη οικονομική δραστηριότητα αλλά και από την ασκούμενη φορολογική πολιτική, ιδιαίτερα μετά το 2010. Η ισχυρή πτώση του εισοδήματος την περίοδο 2008-2013 και η απότομη αύξηση στους συντελεστές ΕΦΚ και ΦΠΑ, οδήγησαν στην υποχώρηση της συνολικής αγοράς αλκοολούχων ποτών, από περίπου 8,0 εκατ. 9λιτρα κιβώτια το 2009, στο χαμηλό επίπεδο του 2015 (4,0 εκατ.), πριν ξεσπάσει η πανδημία του 2020 και η αγορά καταρρεύσει στα 3,1 εκατ. 9λιτρα κιβώτια.

Διάγραμμα 2.7. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά κατηγορία, 2009-2022

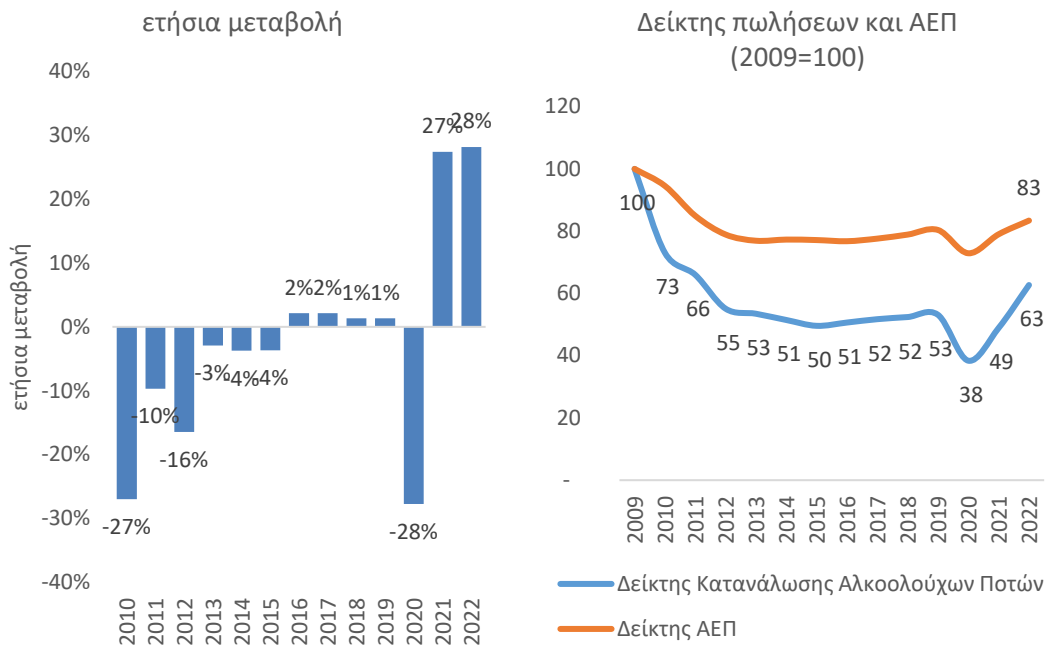

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Χημείο Κράτους, Ανάλυση IOBE. Σημειώνεται ότι στην κατηγορία του τσίπουρου δεν περιλαμβάνεται η κατανάλωση του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διήμερων), καθώς και το παράνομο τσίπουρο.

Μετά την πολύ έντονη πτώση της περιόδου 2010-2012, λόγω της απότομης αύξησης των φορολογικών συντελεστών ΕΦΚ και ΦΠΑ, η αγορά συνέχισε την καθοδική της πορεία, ενώ οι μικρές έντασης αυξήσεις μεταξύ 2016-2019 δεν αναπλήρωσαν τις απώλειες πωλήσεων. Έτσι, το 2022, και έπειτα από την ανάκαμψη μετά την πανδημία, οι πωλήσεις βρίσκονται στο 63% των επιπέδων του 2009, έναντι 50%-55% την περίοδο 2013-2019 (Διάγραμμα 2.8.), ενώ το

σύνολο της οικονομίας, όπως υπολογίζεται με το ΑΕΠ, καταγράφει υψηλότερες επιδόσεις και βρίσκεται στο 83% των επιπέδων του 2009.

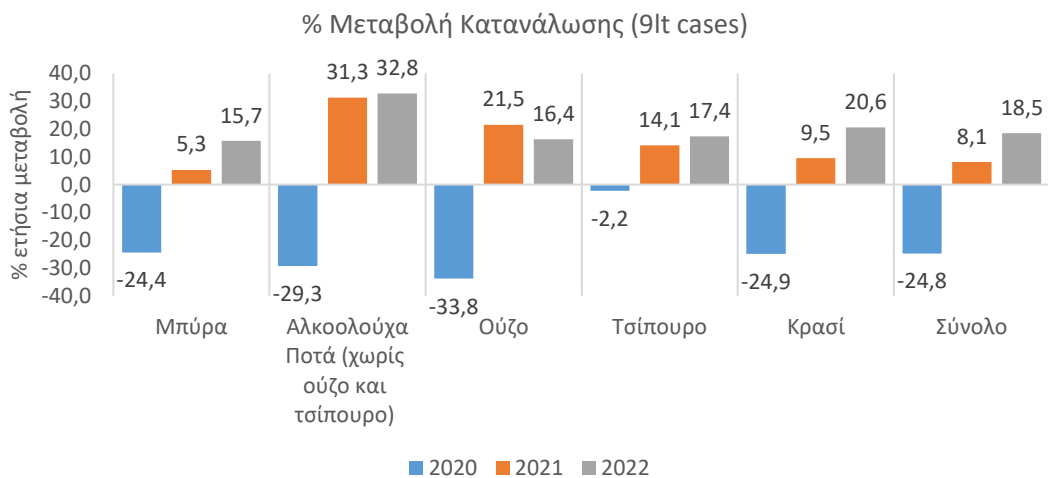
Διάγραμμα 2.8. Ποσοστιαία μεταβολή πωλήσεων και δείκτης πωλήσεων αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Eurostat, Ανάλυση IOBE.

Η πανδημία προκάλεσε ισχυρή πτώση στην κατηγορία του ούζου και των αλκοολούχων ποτών (χωρίς ούζο και τσίπουρο) κατά 33,8% και 29,3% αντίστοιχα, ενώ περίπου κατά 25% μειώθηκαν οι πωλήσεις στις υπόλοιπες κατηγορίες (Διάγραμμα 2.9). Ισχυρή ανάκαμψη το 2021 και 2022 κατέγραψαν τα αλκοολούχα ποτά (χωρίς ούζο και τσίπουρο), ενώ το τελευταίο διαθέσιμο έτος, οι πωλήσεις αυξήθηκαν στο κρασί και στη μύρα με 20,6% και 15,7% αντιστοίχως.

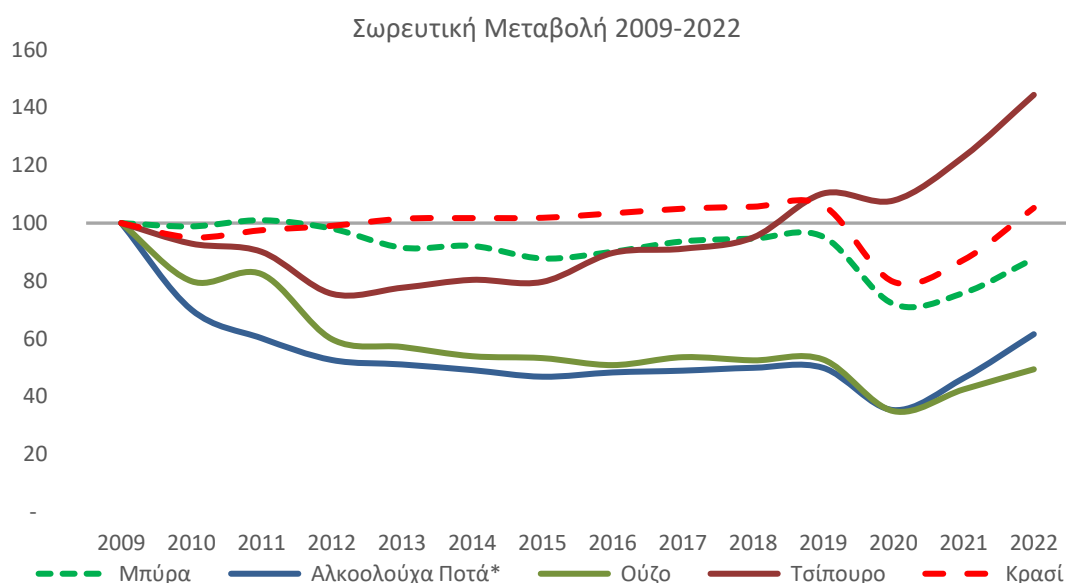
Διάγραμμα 2.9. Ετήσιες μεταβολές της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών ανά κατηγορία

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, IWSR, Ανάλυση IOBE. Τα στοιχεία αφορούν ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές σε κάθε κατηγορία, *χωρίς ούζο και τσίπουρο

Παρά τις μεγάλες ποσοστιαίες μεταβολές της περιόδου 2021-2022 στα αλκοολούχα ποτά και στο ούζο, οι πωλήσεις παραμένουν πολύ χαμηλότερα σε σύγκριση με το 2009. Συγκεκριμένα, ανάμεσα σε όλες τις κατηγορίες των οινοπνευματωδών ποτών, το κρασί διατήρησε σε όλη σχεδόν την εξεταζόμενη περίοδο τα επίπεδα κατανάλωσης που είχαν καταγραφεί το 2009, με εξαίρεση την πανδημία, αλλά με επαναφορά το 2022, ενώ μετά το 2019 η κατανάλωση τσίπουρου βρίσκεται πάνω από τα επίπεδα του 2009. Η μύρα παρουσιάζει την ίδια τάση με το κρασί, παραμένοντας όμως σε χαμηλότερα επίπεδα από τα προ κρίσης (2008) επίπεδα. Ούζο και λοιπά αλκοολούχα ποτά (χωρίς ούζο και τσίπουρο) είναι οι δύο κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών με σημαντική πτώση της κατανάλωσης σε σύγκριση με το 2009, καθώς τα επίπεδα τους είναι στο 49% και 62% αντίστοιχα το 2022, δηλαδή απέχουν κατά 50% και 40% περίπου από τα επίπεδα κατανάλωσης του 2009.

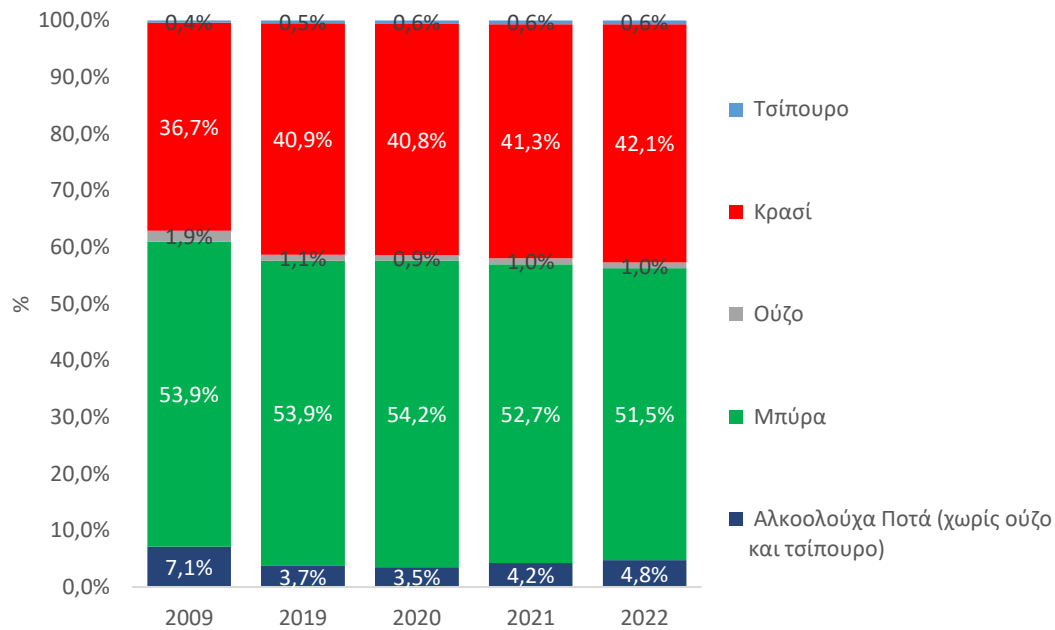
Διάγραμμα 2.10. Επίπεδα όγκου πωλήσεων οινοπνευματωδών ποτών με βάση το 2009, (2009=100)

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, IWSR, Ανάλυση IOBE. *χωρίς ούζο και τσίπουρο

Με βάση τα παραπάνω, το σχετικό μερίδιο των αλκοολούχων ποτών (χωρίς ούζο και τσίπουρο) στο σύνολο των οινοπνευματωδών ποτών διαμορφώθηκε στο 4,8% το 2022, έναντι 7,1% το 2009. Η μύρα συνεχίζει να παρουσιάζει το μεγαλύτερο μερίδιο πωλήσεων με σχεδόν το 52% της αγοράς οινοπνευματωδών, έναντι 54% το 2009, ενώ ακολουθεί το κρασί με 42,1%, αυξημένο μερίδιο σε σύγκριση με το 2009 (36,7%). Το 2021 η σχετική πτώση μεριδίου της μύρας ενίσχυσε το μερίδιο των αλκοολούχων ποτών στο 4,2%. Το μερίδιο της μύρας διαμορφώθηκε σε 52,7%, ενώ στο κρασί το σχετικό μερίδιο αυξήθηκε σε 41,3%. Τέλος, το μερίδιο του ούζου έχει περιοριστεί κοντά στο 1,0%, ενώ το μερίδιο του τσίπουρου είναι αυξημένο σε σύγκριση με το 2009 (Διάγραμμα 2.11).

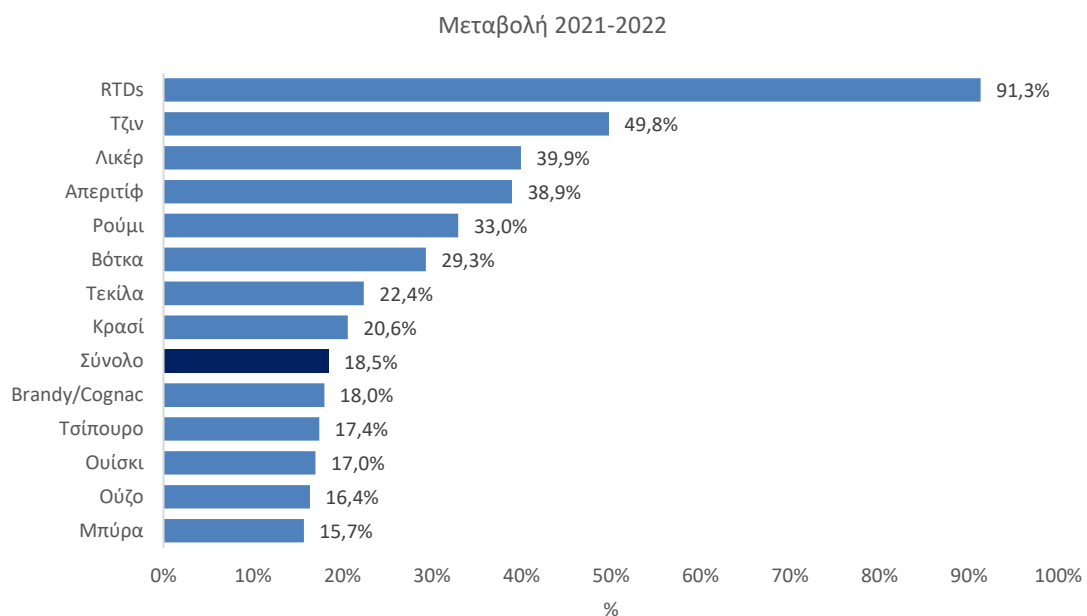
Διάγραμμα 2.11. Σύνθεση κατανάλωσης οινοπνευματωδών ποτών (σε 9λιτρα κιβώτια)

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, IWSR, Ανάλυση IOBE.

Εστιάζοντας στα αλκοολούχα ποτά, καθώς περιλαμβάνουν πολλές διαφορετικές κατηγορίες ποτών, προκύπτει σημαντική ενίσχυση των RTDs, ως επακόλουθο των μέτρων της πανδημίας και της προσπάθειας κατανάλωσης αλκοολούχων με περιορισμένη εξωτερική επαφή από τρίτους, ενώ άνοδο πάνω από 30% καταγράφεται σε Τζιν, Λικέρ και Απεριτίφ. Συνολικά, στα λευκά ποτά (τζιν, βότκα, ρούμι, τεκίλα), αυξήθηκε σημαντικά η κατανάλωση, ενώ σχετικά μικρότερες αυξήσεις καταγράφεται στο Τσίπουρο, το Ούζο και το Ουίσκι αλλά και στη μπύρα.

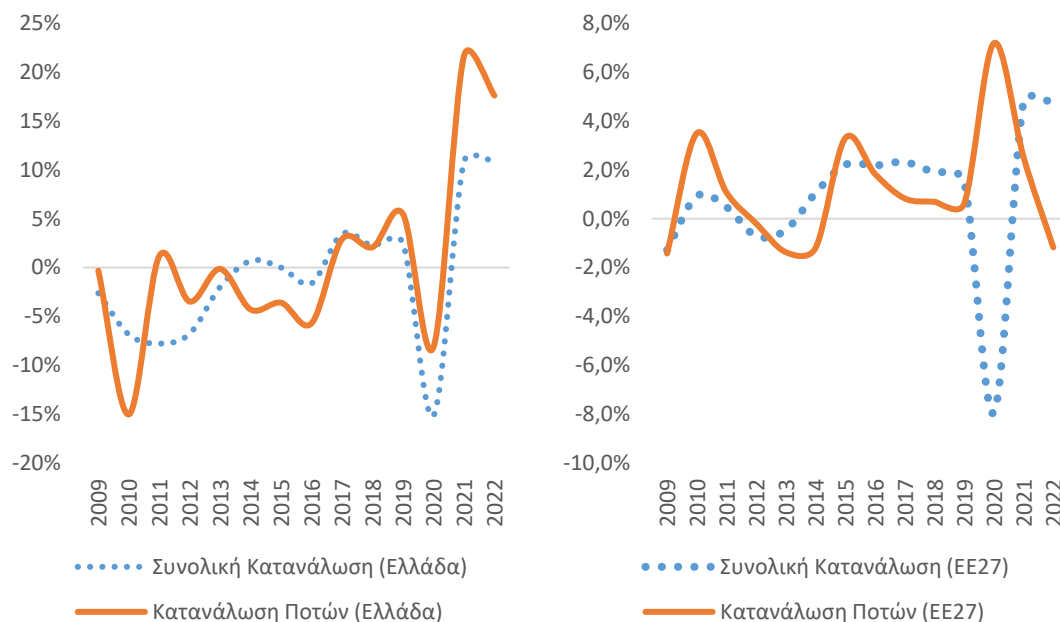
Διάγραμμα 2.12. Ποσοστιαία μεταβολή (9lt κιβώτια) αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, IWSR, Ανάλυση IOBE.

Με βάση τα στοιχεία της Eurostat η δαπάνη για οινοπνευματώδη ποτά (αλκοολούχα, κρασί, μπίρα) σε όρους αξίας, αυξήθηκε κατά 17,6% το 2022, ενώ στο μέσο της ΕΕ27 μειώθηκε κατά 1,2% το 2022, έπειτα από την αύξηση του 2020 και 2021. Παρόλο που η κατανάλωση αυξήθηκε στην Ελλάδα, τα επίπεδα κατανάλωσης ποτών είναι στο 75% των επιπέδων του 2009, έναντι του 108% που είναι στην ΕΕ27.

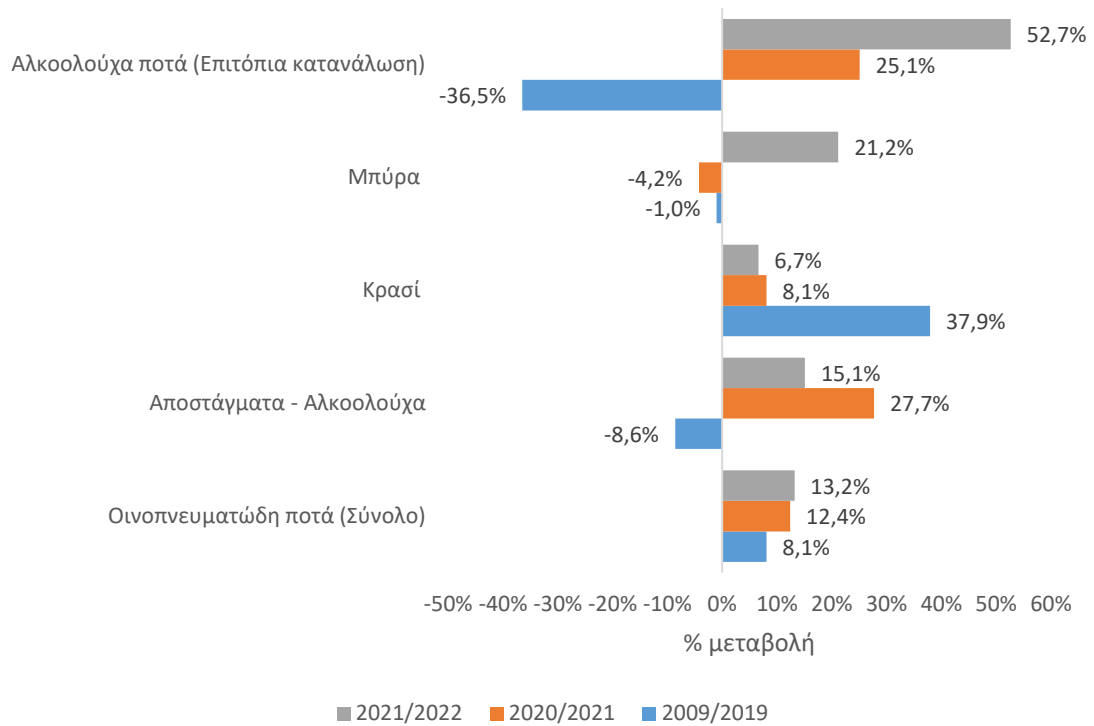
Διάγραμμα 2.13. % μεταβολή κατανάλωσης, Ελλάδα και ΕΕ27, (2015=100)

Πηγή: Eurostat.

Τέλος, με βάση τα στοιχεία της έρευνας οικογενειακών προϋπολογισμών της ΕΛΣΤΑΤ, η μέση δαπάνη των νοικοκυριών για την αγορά οινοπνευματωδών ποτών αυξήθηκε κατά 13,2% συνολικά το 2022, ενώ την περίοδο 2009-2019 είχε καταγραφεί αύξηση της κατανάλωσης κατά 8,1%. Στο κρασί η μέση δαπάνη συνεχίζει και αυξάνεται, με ενίσχυση κατά 6,7% το 2022, ενώ στην επιτόπια κατανάλωση η μέση δαπάνη ανέκαμψε έπειτα από την ισχυρή πτώση της προηγούμενης δεκαετίας. Σημειώνεται ότι, παρά την αύξηση της επιτόπιας κατανάλωσης, παραμένει κατά 20% χαμηλότερη σε σύγκριση με το 2019.

Διάγραμμα 2.14. Μεταβολή μέσης μηνιαίας δαπάνης για οινοπνευματώδη ποτά

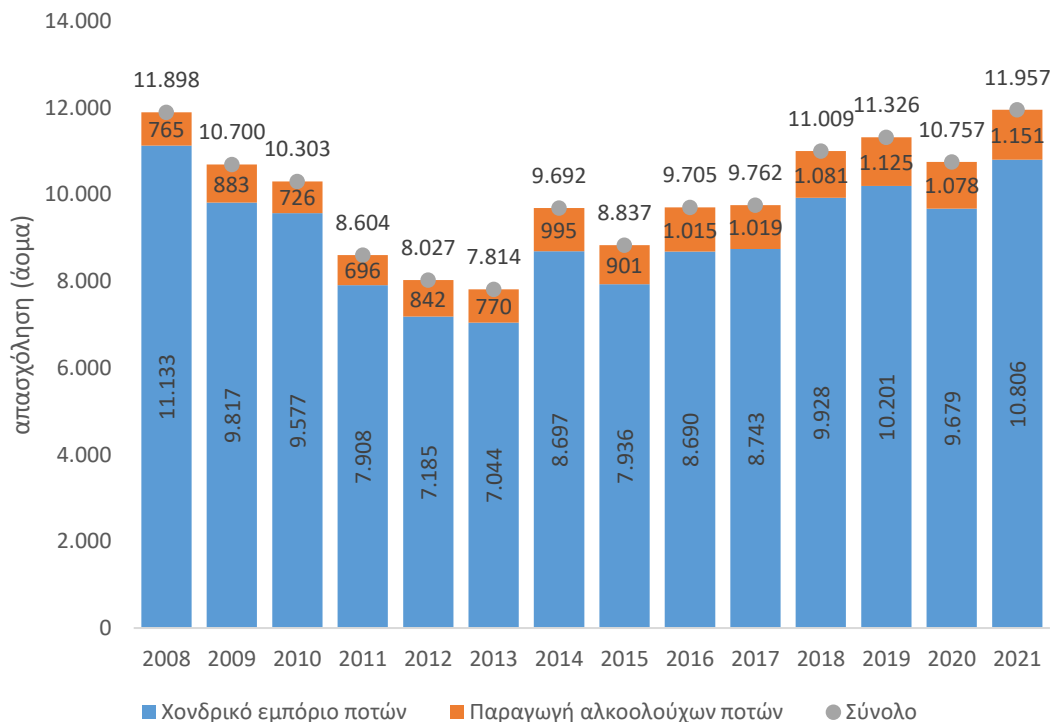

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών.

2.5 Απασχόληση

Η απασχόληση στον κλάδο παραγωγής αλκοολούχων ποτών (εκτός παραγωγής κρασιού, μπίρας, νερού, κ.ά.) προσέγγισε τα 1.150 άτομα το 2021. Στον κλάδο διάθεσης αλκοολούχων ποτών, στον οποίο περιλαμβάνονται εισαγωγικές εταιρείες, κάβες, μεγάλα καταστήματα πώλησης αλκοολούχων και άλλων οινοπνευματωδών, η απασχόληση διαμορφώθηκε κοντά στις 11 χιλ. άτομα το 2021. Έτσι, η συνολική απασχόληση έφτασε τα 12,0 χιλ. άτομα το 2021, έναντι 10,8 χιλ. το 2020, με αυξητική τάση την περίοδο 2013-2019.

Διάγραμμα 2.15. Απασχόληση παραγωγής και διάθεσης αλκοολούχων ποτών

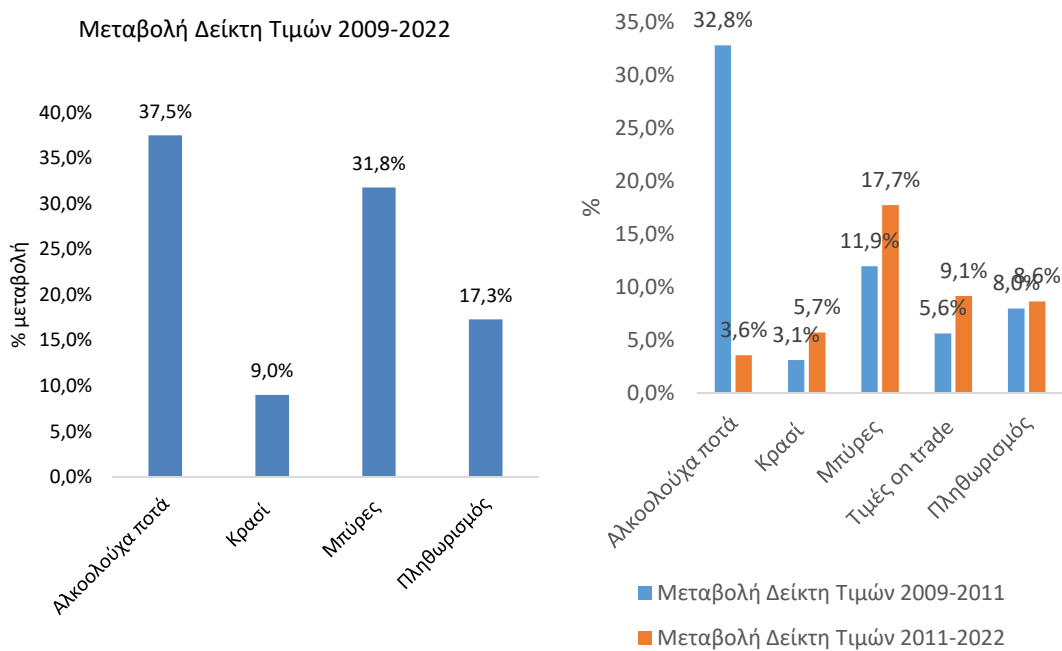
Πηγή: Eurostat, SBS

2.6 Τιμές

Οι τιμές αλκοολούχων ποτών λόγω των διαδοχικών αυξήσεων του ΕΦΚ και του συντελεστή ΦΠΑ, σημείωσαν κατακόρυφη άνοδο το 2010, σε αντίθεση με τις τιμές υποκατάστατων οινοπνευματωδών ποτών, οι οποίες είτε παρουσίασαν πιο ομαλή αύξηση (μπύρα) λόγω μικρότερης επίπτωσης από την αύξηση του ειδικού φόρου, είτε είχαν μια φυσιολογική πορεία (κρασί), σύμφωνη με την τάση των προηγούμενων ετών, λόγω της μη επιβολής ειδικού φόρου κατανάλωσης.

Έτσι, εξαιτίας των αυξήσεων του ΕΦΚ αλλά και του ΦΠΑ, οι τιμές αλκοολούχων ποτών στη λιανική αγορά (off-trade) είναι υψηλότερες κατά 37,5% το 2022 σε σύγκριση με το 2009. Στις υπόλοιπες κατηγορίες ποτών η αύξηση των τιμών ήταν αρκετά χαμηλότερη, με εξαίρεση τη μπύρα όπου οι τιμές ενισχύθηκαν κατά 31,8% την ίδια περίοδο. Στο κρασί οι τιμές είναι αυξημένες κατά 9,0%, ενώ σε σχέση με τη γενική άνοδο των τιμών, τα αλκοολούχα ποτά και η μπύρα εμφανίζουν αύξηση στις σχετικές τιμές. Σημειώνεται ότι η αύξηση πραγματοποιήθηκε κυρίως το 2009-2011, καθώς λόγω της αύξησης του ΕΦΚ οι τιμές αυξήθηκαν κατά 32,8% στα αλκοολούχα ποτά, ενώ κατόπιν σημείωσαν αύξηση κατά 3,6%, λιγότερο από ό,τι ο συνολικός πληθωρισμός (8,6%).

Διάγραμμα 2.16 Δείκτες Τιμών Οινοπνευματωδών ποτών

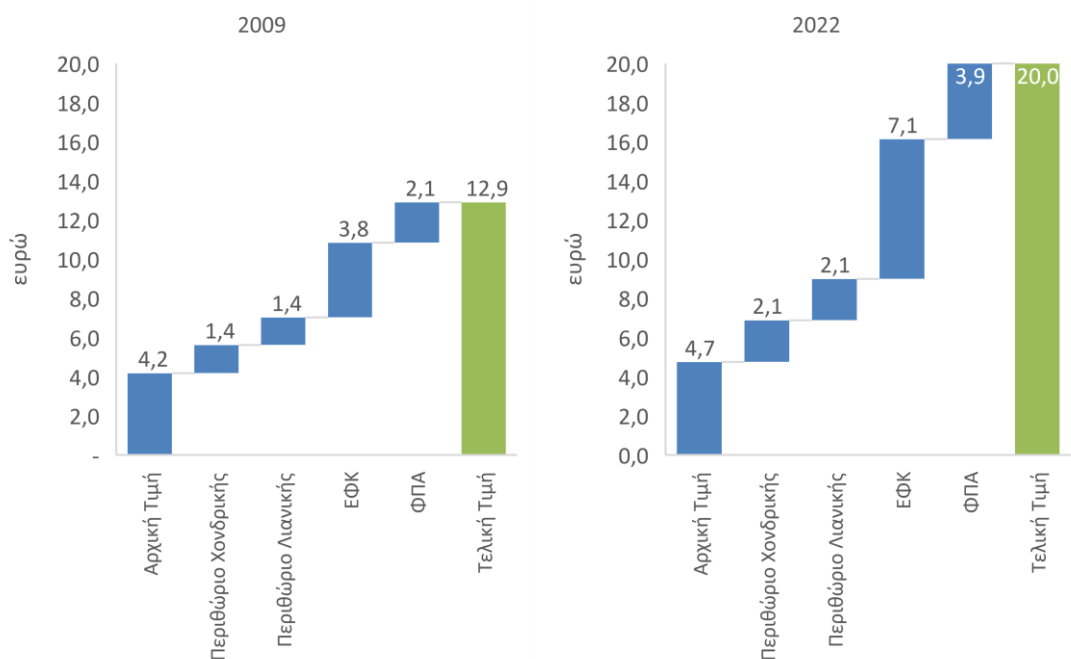

Πηγή: Eurostat, (Έτος βάσης: 2015=100).

Η μεταβολή αυτή των τιμών και λόγω αύξησης του ΕΦΚ μπορεί να απεικονιστεί καλύτερα αναλύοντας τη δομή τιμής για μια τυπική φιάλη αλκοολούχου ποτού. Η τιμή μιας φιάλης προ φόρων είναι περίπου €4,2, ενώ η επιβάρυνση των φόρων έφτανε τα €5,9 το 2009, και με την αύξηση του ΕΦΚ και του ΦΠΑ, φτάνει τα €11 το 2022, με αποτέλεσμα η τελική τιμή από €12,9 το 2009 να προσεγγίζει πλέον τα €20. Το μερίδιο των φόρων έχει αυξηθεί σημαντικά, καθώς η συμμετοχή του ΕΦΚ στην τελική τιμή του τυπικού προϊόντος ανήλθε στο 35,7% το 2022, από 29,6% το 2009, καθώς αυξημένο μερίδιο έχει πλέον και ο ΦΠΑ, ο οποίος υπολογίζεται

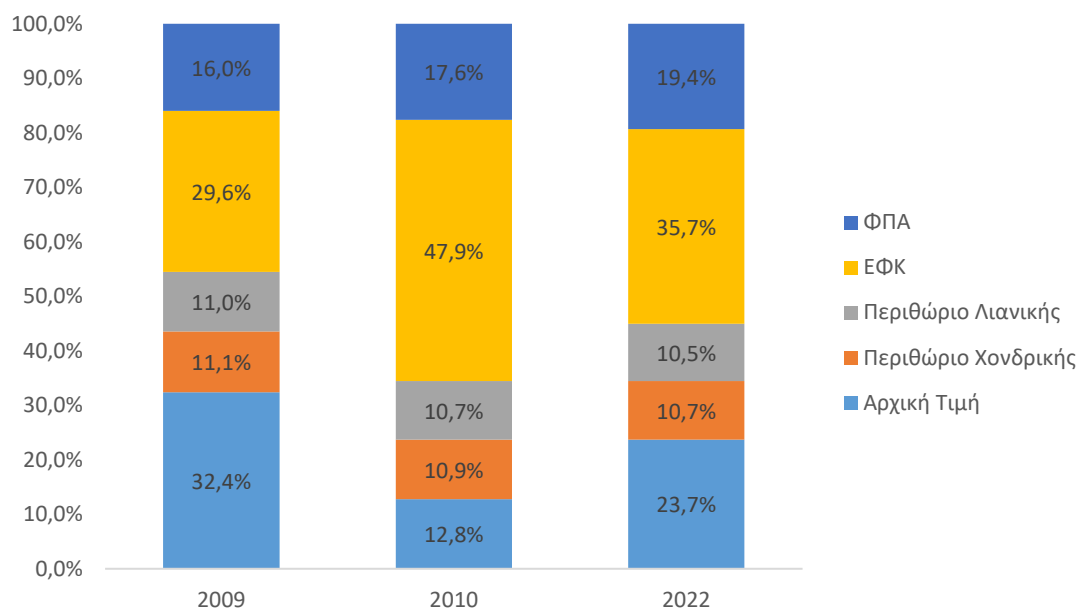
και επί του ΕΦΚ. Η προ φόρων τιμή αποτελεί το 23,7% της τελικής τιμής (από 32,4% το 2009), ενώ η συμμετοχή του συνόλου των φόρων αντιπροσωπεύει το 55,1% της τελικής τιμής.

Διάγραμμα 2.17. Ενδεικτική δομή τιμής φιάλης αλκοολούχου ποτού (σε ευρώ)

Πηγή: IWSR, IOBE.

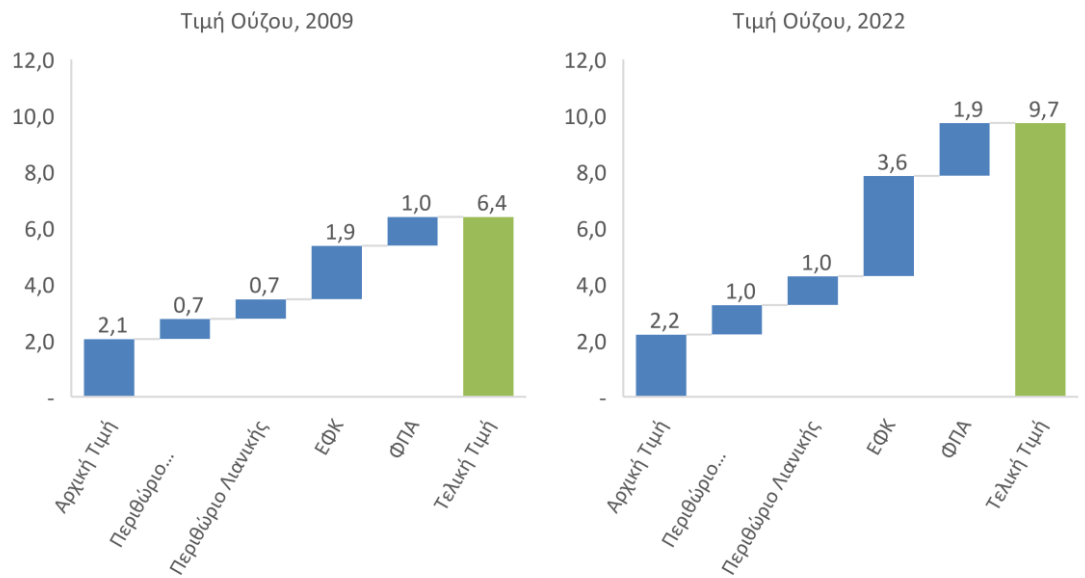
Διάγραμμα 2.18. Σύνθεση τελικής τιμής ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού

Πηγή: IWSR, IOBE.

Σε ένα άλλο προϊόν, στο ούζο, το οποίο επιβαρύνεται με το ήμισυ του γενικού συντελεστή ΕΦΚ, επίσης καταγράφεται αύξηση, καθώς οι γενικοί συντελεστές ΕΦΚ συμπαρασύρουν και τους μειωμένους συντελεστές. Μια αντιπροσωπευτική φιάλη ούζου κόστιζε €6,4 το 2009, ενώ το 2022 η τιμή της διαμορφώνεται κοντά στα €9,7, κυρίως λόγω της αύξησης των φόρων (Διάγραμμα 2.19).

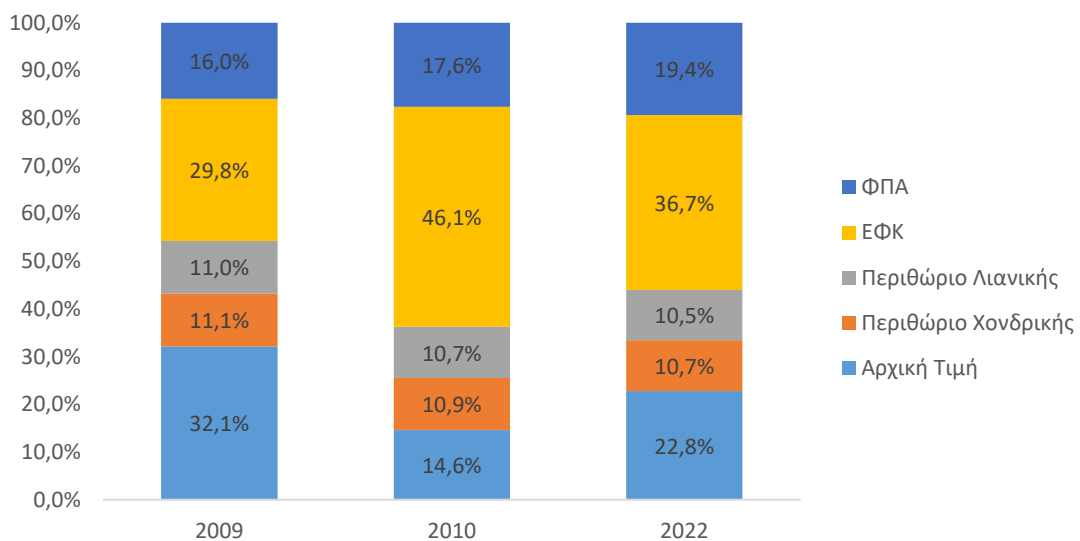
Διάγραμμα 2.19. Ενδεικτική δομή τιμής φιάλης ούζου (700 ml) (σε ευρώ)

Πηγή: IWSR, IOBE.

Έτσι, στην κατηγορία του ούζου οι φόροι (ΕΦΚ και ΦΠΑ) καλύπτουν το 56% της τελικής τιμής μιας τυπικής φιάλης, ενώ η αρχική τιμή αποτελεί το 22,8% (Διάγραμμα 2.20). Ο ΕΦΚ αντιπροσωπεύει και πάλι το μεγαλύτερο τμήμα της τελικής τιμής, με 36,7% το 2022, ενώ το 2009 – προ της αύξησης των συντελεστών – ο ΕΦΚ αποτελούσε το 29,8% της τελικής τιμής.

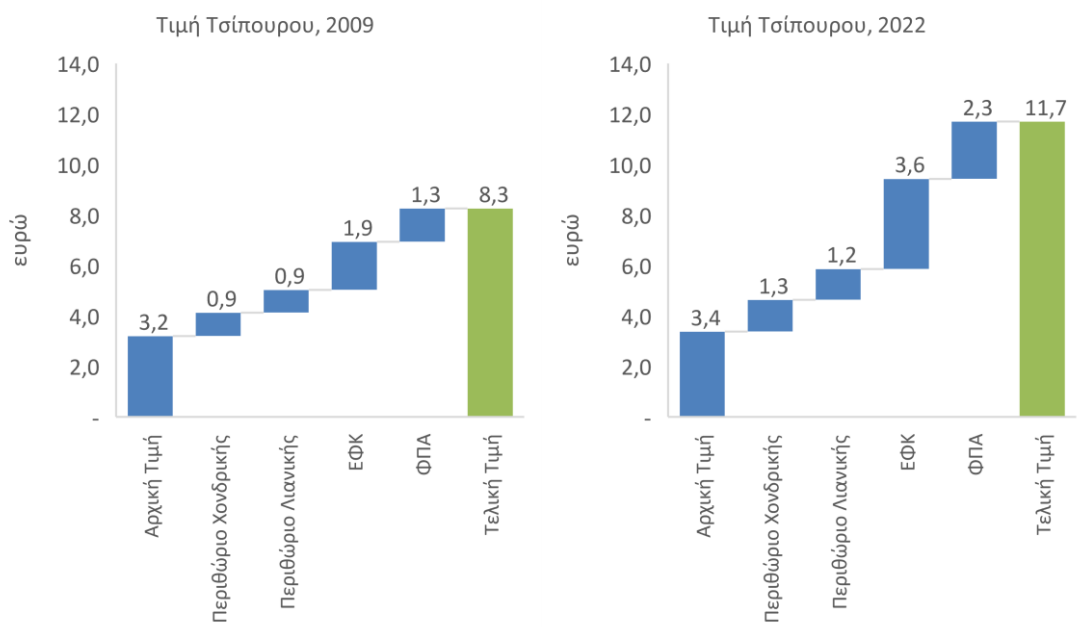
Διάγραμμα 2.20. Σύθεση τελικής τιμής ούζου

Πηγή: IWSR, IOBE.

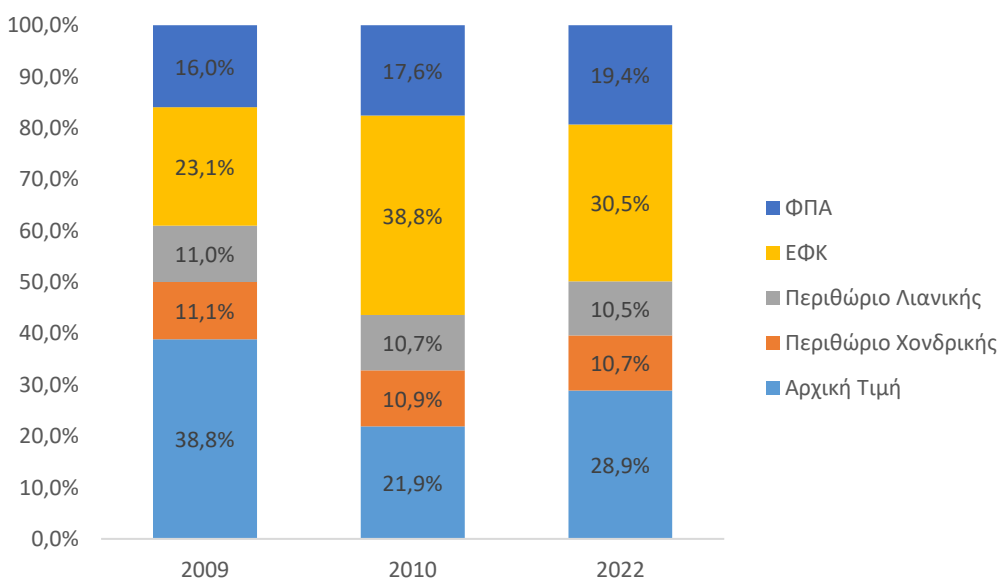
Αντίστοιχη εξέλιξη σημειώνεται και στην κατηγορία του επίσημου εμφιαλωμένου τσίπουρου, όπου η τελική τιμή το 2009 ήταν €8,3, ενώ το 2022 εκτιμάται στα €11,7. Ο ΕΦΚ έφτασε τα €3,6 το 2022, σχεδόν σε διπλάσιο επίπεδο έναντι του 2009. Οι αλλαγές αυτές μετέβαλαν τη σύνθεση της τιμής, με αποτέλεσμα η αρχική τιμή να καλύπτει το 28,9% της τελικής τιμής ενός προϊόντος, ενώ ο ΕΦΚ το 30,5%, έναντι 23,1% το 2009 (Διάγραμμα 2.22).

Διάγραμμα 2.21. Ενδεικτική δομή τιμής τσίπουρου (700 ml) (σε ευρώ)

Πηγή: IWSR, IOBE.

Διάγραμμα 2.22. Σύνθεση τελικής τιμής τσίπουρου

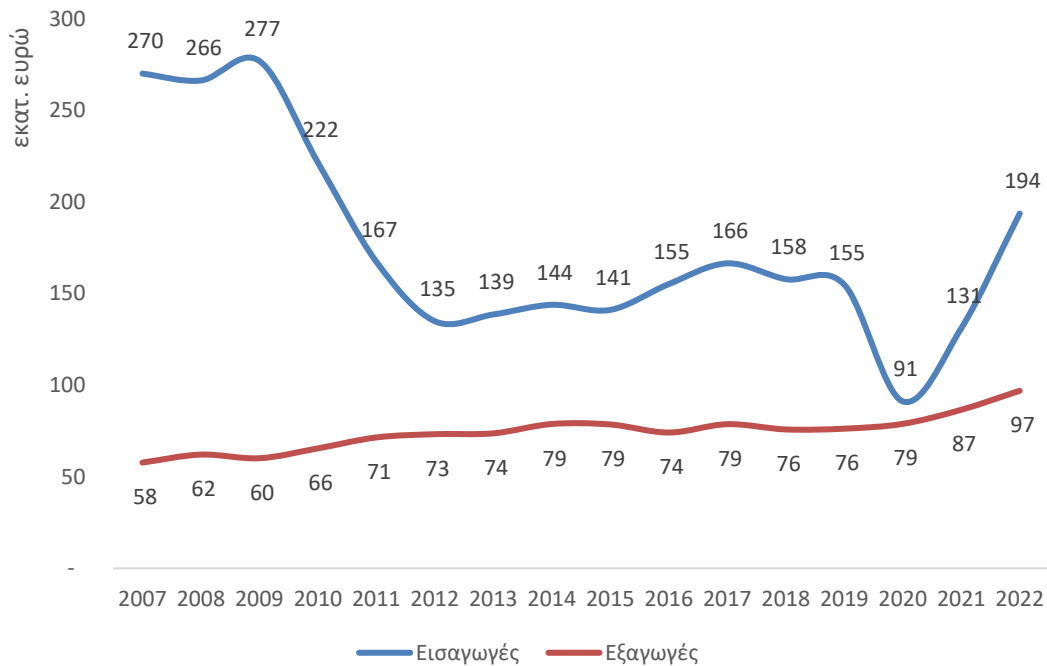

Πηγή: IWSR, IOBE.

2.7 Εμπορικό ισοζύγιο

Οι εξαγωγές αλκοολούχων ποτών ενισχύθηκαν στα €97 εκατ. το 2022, με αύξηση κατά 12% σε σύγκριση με το 2021 (Διάγραμμα 2.23), ενώ οι εισαγωγές αλκοολούχων ποτών διαμορφώθηκαν στα €194 εκατ., αυξημένες κατά 47,8% σε σύγκριση με το 2021.

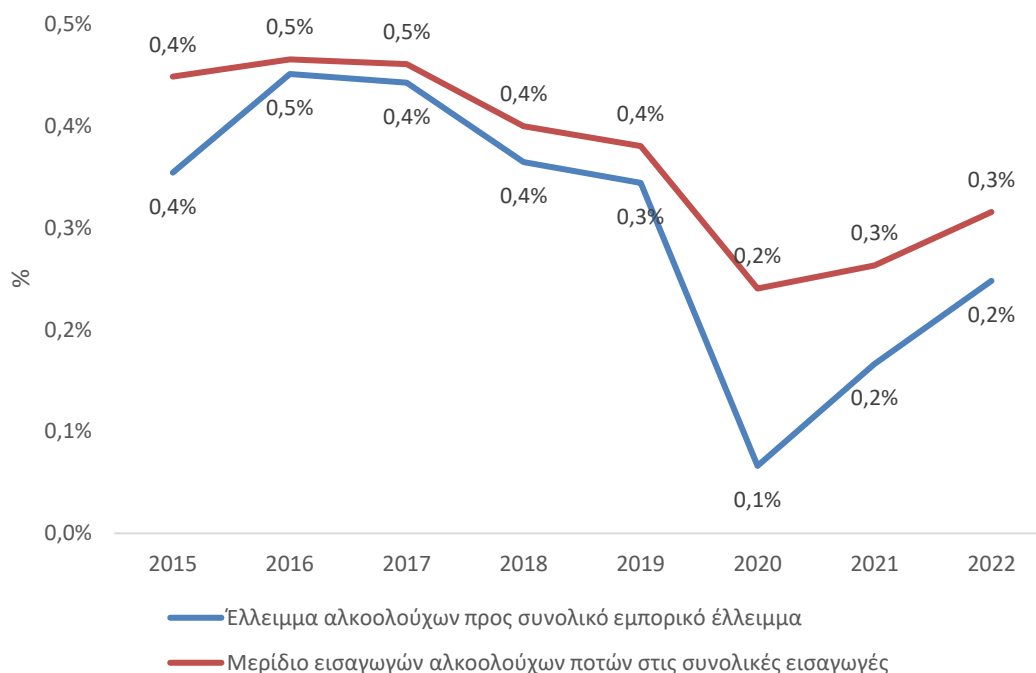
Διάγραμμα 2.23. Εξαγωγές και εισαγωγές αλκοολούχων ποτών σε αξία (εκ. ευρώ)

Πηγή: Eurostat, EU Trade By CPA_2008, Κωδικοί 11.01: Απόσταξη, ανακαθαρισμός και ανάμιξη αλκοολούχων ποτών & 11.04: Απόσταξη άλλων αλκοολούχων ποτών

Παρά τη σημαντική αύξηση των εισαγωγών αλκοολούχων ποτών, δεν καταγράφεται σημαντική διαφοροποίηση ως προς τη διάρθρωσή τους σε σχέση με το σύνολο των εμπορικών ροών της ελληνικής οικονομίας. Οι εισαγωγές αλκοολούχων ποτών αντιστοιχούν στο 0,3% των συνολικών εισαγωγών αγαθών της ελληνικής οικονομίας σε όρους αξίας το 2022, χαμηλότερο από τον μέσο όρο της περιόδου 2015-2019 (0,4%). Αντίστοιχα, και το έλλειμμα που δημιουργείται στην κατηγορία των αλκοολούχων ποτών προσεγγίζει το 0,2% του συνολικού εμπορικού ελλείμματος, έναντι 0,4% στον μέσο όρο της προ πανδημίας περιόδου.

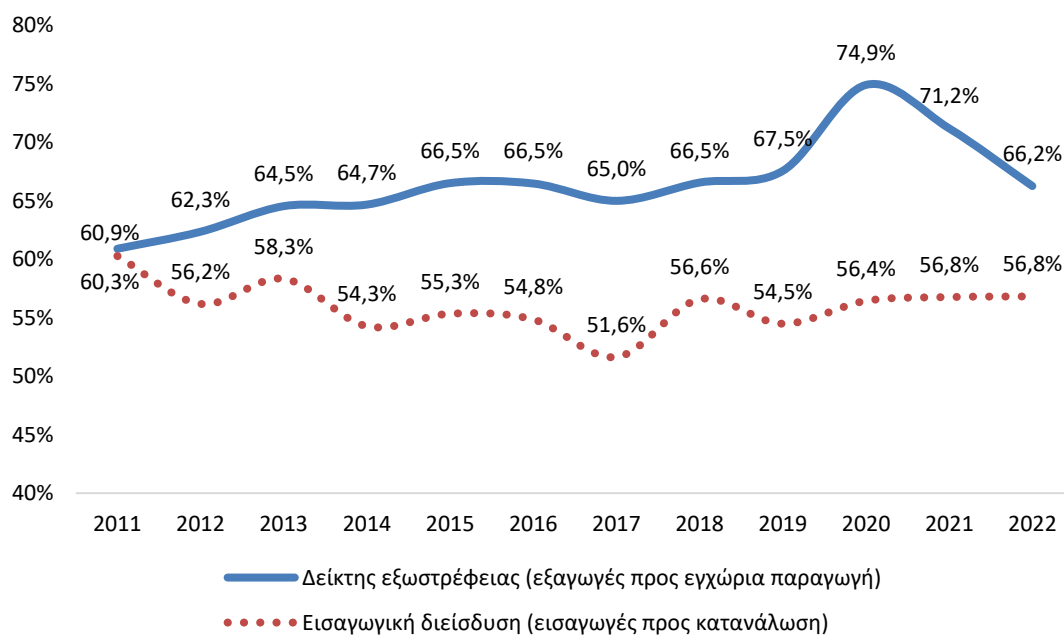
Διάγραμμα 2.24. Συμμετοχή αλκοολούχων ποτών στο εμπορικό ισοζύγιο

Πηγή: Eurostat

Ο δείκτης εξωστρέφειας (εξαγωγές προς εγχώρια παραγωγή) διαμορφώθηκε στο 66% το 2022, δηλαδή περίπου τα 2/3 της εγχώριας παραγωγής αλκοολούχων εξαγονται, κοντά στον μέσο όρο της περιόδου 2011-2019. Ο δείκτης εισαγωγικής διείσδυσης (εισαγωγές προς κατανάλωση) διαμορφώθηκε στο 56,8% το 2022 (Διάγραμμα 2.25), δηλαδή η κατανάλωση στηρίζεται τόσο σε εγχώρια παραγωγή, όσο και σε εισαγωγές.

Διάγραμμα 2.25. Δείκτες εξωστρέφειας

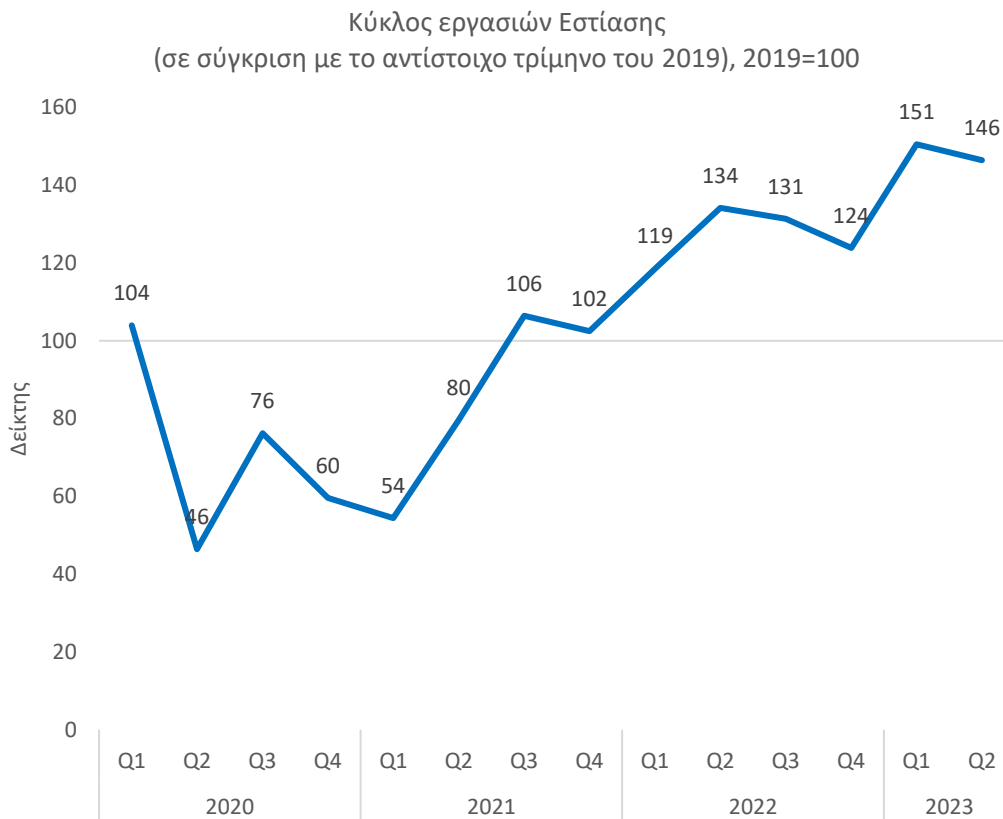

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Ανάλυση IOBE.

2.8 Εστίαση και Τουρισμός

Το επίπεδο δραστηριότητας στους κλάδους φιλοξενίας, εστίαση και τουρισμός, επηρεάζει σημαντικά και την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών. Ο κλάδος εστίασης έπειτα από τη σημαντική συρρίκνωση του 2020 λόγω πανδημίας, ανακάμπτει σημαντικά το 2021 και το 2022. Μετά το 2020 και την πτώση του κύκλου εργασιών στην εστίαση, το 2021 μετά το δεύτερο τρίμηνο ο κύκλος εργασιών σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019 ισχυροποιείται, ενώ καταγράφεται εκ νέου άνοδος μέχρι και το πρώτο τρίμηνο του 2022, λόγω συσσωρευμένης ζήτησης (Διάγραμμα 2.26). Ο κύκλος εργασιών βρίσκεται πάνω από τα προ πανδημίας επίπεδα (2019) από το τρίτο τρίμηνο του 2021, ενώ ισχυροποιείται το 2023, καθώς καταγράφει σχεδόν 50% αύξηση σε σύγκριση με το 2019. Ο κύκλος εργασιών της εστίασης στο πρώτο εξάμηνο είναι αυξημένος κατά 16% σε σύγκριση με το 2022.

Διάγραμμα 2.26. Κύκλος εργασιών Εστίασης

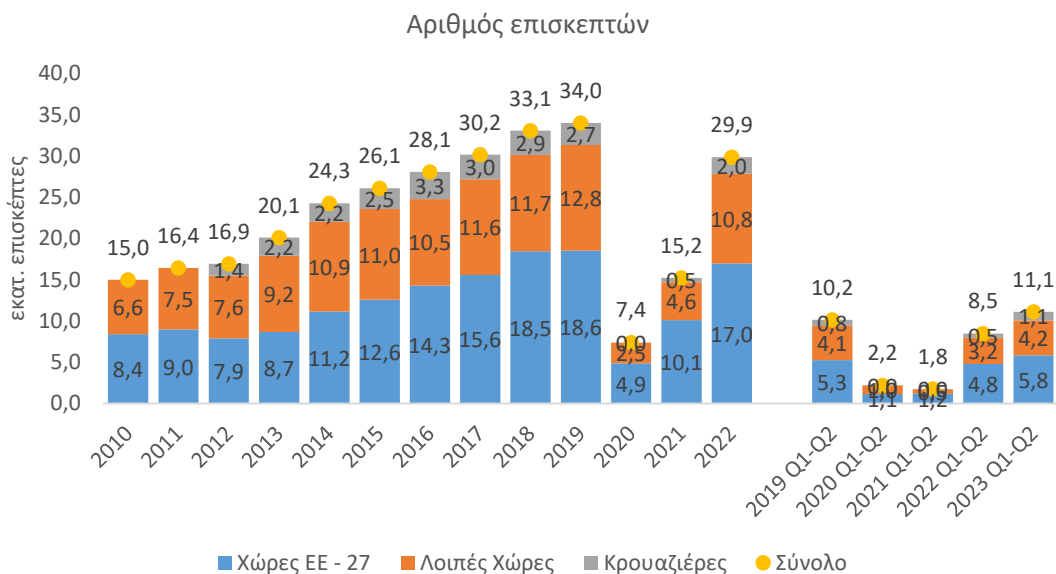

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό μέρος της ελληνικής οικονομίας, με άμεση επιρροή και στην κατανάλωση ποτών. Οι επισκέπτες έφτασαν τους 30 εκατ. το 2022, με σημαντική ανάκαμψη έπειτα από τα έτη 2020-2021, παραμένοντας βέβαια χαμηλότερα από τα επίπεδα του 2019, το υψηλότερο σημείο που έχει καταγραφεί ιστορικά, ενώ στο πρώτο εξάμηνο του 2023 οι επισκέπτες έφτασαν τα 11,1 εκατ., υψηλότερα και από τα επίπεδα του 2019. Οι εισπράξεις αυξήθηκαν το 2022 στα €17,7 δισ., ελάχιστα χαμηλότερα από τα επίπεδα του 2019, ενώ το 2023 καταγράφεται περεταίρω επέκταση στο πρώτο εξάμηνο κατά 24%.

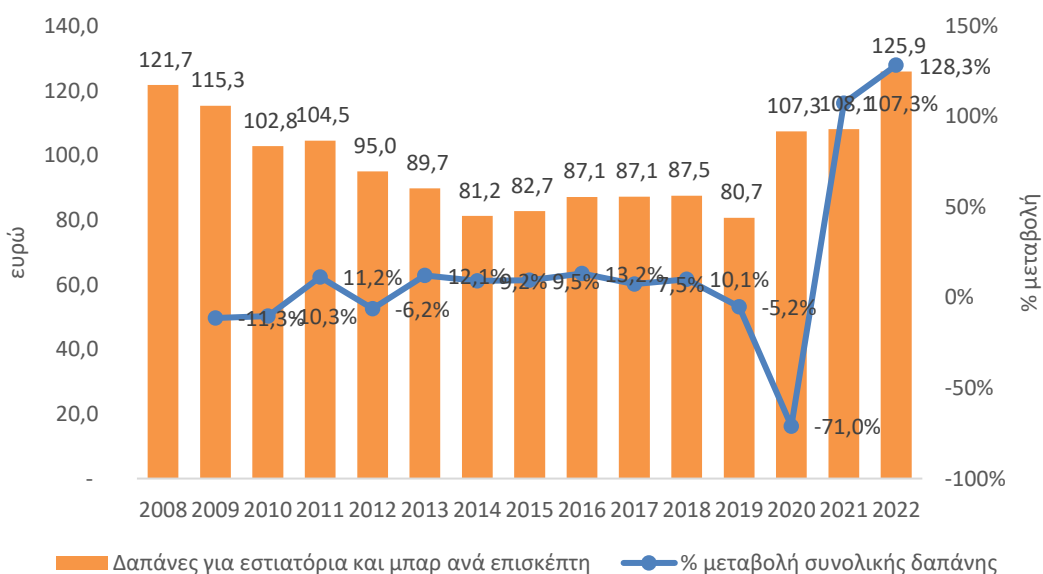
Οι δαπάνες των τουριστών σε εστιατόρια και μπαρ κατέγραψαν αντίστοιχη αύξηση το 2022 με τον αριθμό των τουριστών, καθώς ήταν αυξημένες κατά 130%, ακολουθώντας την αύξηση του 2021 κατά 110% περίπου, ενδεικτικό της διασύνδεσης του τουρισμού με την αγορά αλκοολούχων ποτών, αποτελώντας αναπόσπαστο τμήμα του τουριστικού προϊόντος (Διάγραμμα 2.28). Σημειώνεται ότι η δαπάνη για εστιατόρια και μπαρ αντιστοιχεί σταθερά στο 25% της συνολικής τουριστικής δαπάνης την περίοδο 2008-2022. Η μέση δαπάνη ανά ταξιδιώτη για τις κατηγορίες εστιατορίων και μπαρ ήταν 125,9 ευρώ το 2022, έναντι 80,7 ευρώ το 2019 και βρίσκεται πάνω και από τα επίπεδα του 2008.

Διάγραμμα 2.27. Αριθμός επισκεπτών

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Διάγραμμα 2.28. Δαπάνες τουριστών για εστιατόρια και μπαρ

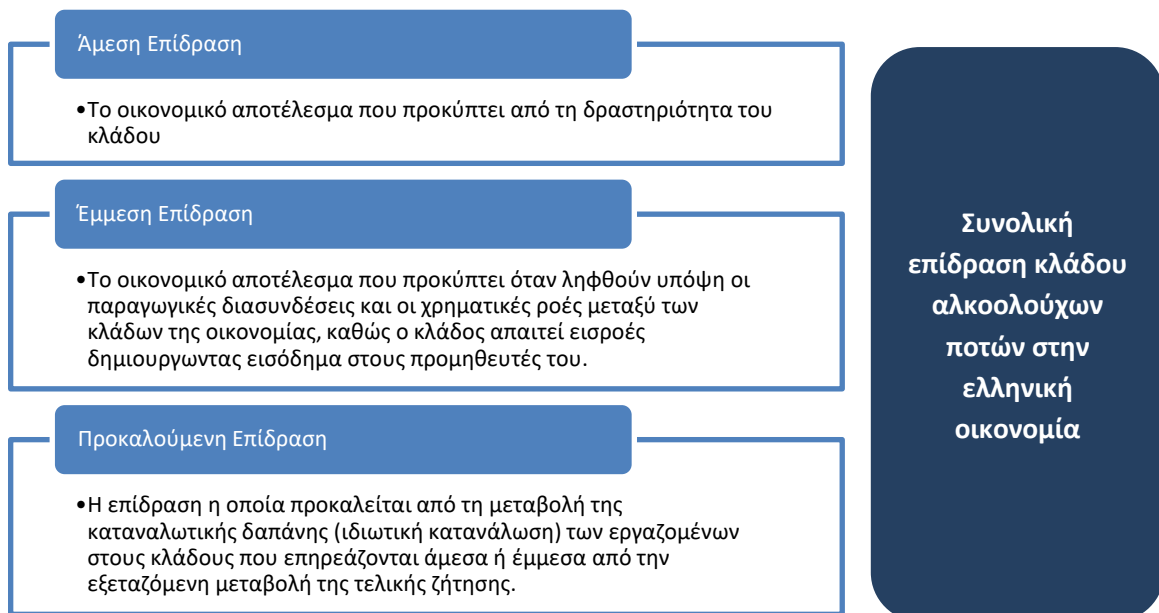

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

2.9 Ο αντίκτυπος του κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Ο συνολικός αντίκτυπος του κλάδου στην ελληνική οικονομία εκτιμήθηκε με τη χρήση ενός υποδείγματος εισροών – εκροών (input – output model) για την ελληνική οικονομία, το οποίο αναγνωρίζει εμφανώς τις διασυνδέσεις μεταξύ των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας.⁵ Στο υπόδειγμα εκτιμάται ότι η μεταβολή της εγχώριας τελικής δαπάνης κατανάλωσης έχει πολλαπλασιαστική επίδραση στην οικονομία. Οι κλάδοι μιας οικονομίας αλληλεπιδρούν, καθώς κάθε κλάδος χρησιμοποιεί ως εισροή στην παραγωγική του διαδικασία προϊόντα και υπηρεσίες από άλλους κλάδους.

Η ανάλυση στηρίζεται αρχικά στον υπολογισμό της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης για αγορά αλκοολούχων ποτών για το 2022. Στη συνέχεια, με τη χρήση των σχετικών πολλαπλασιαστών που προκύπτουν από το υπόδειγμα εισροών – εκροών, εκτιμήθηκε η άμεση, έμμεση και προκαλούμενη επίδραση που έχει στην οικονομία η καταναλωτική δαπάνη αλκοολούχων ποτών.

Η αξία παραγωγής και η δαπάνη κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών (χωρίς ΦΠΑ) για τον κλάδο και τα κανάλια διανομής του αποτελούν τα βασικά στοιχεία εισόδου του υποδείγματος. Για λόγους συνέπειας με τη δομή του υποδείγματος εισροών – εκροών, αλλά και για τον ποσοτικό προσδιορισμό της επίδρασης των επιμέρους σταδίων της αλυσίδας αξίας, διακρίναμε την τελική δαπάνη κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα σε τέσσερις συνιστώσες, με έτος αναφοράς το 2022:

- Αξία παραγωγής αλκοολούχων ποτών που διατίθενται μέσω καταστημάτων λιανικού εμπορίου και καταστημάτων εστίασης (HORECA), εκτιμημένη σε τιμές παραγωγού.

⁵ Το υπόδειγμα στηρίζεται σε υποθέσεις (π.χ. σταθερές οικονομίες κλίμακας, σταθερές σχέσεις υποκατάστασης μεταξύ των εισροών). Επιπρόσθετα, υποθέτει ότι υπάρχει επαρκής υπερβάλλουσα δυναμικότητα για να ικανοποιήσει την πρόσθετη ζήτηση, ενώ η ανάλυση είναι στατική. Στη μελέτη χρησιμοποιήθηκαν οι πίνακες εισροών-εκροών από την Eurostat για το έτος 2015, στους οποίους έγινε προσαρμογή για το έτος 2019 (ESA 95 Input-Output tables).

- Εμπορικό κέρδος (περιθώριο κέρδους) των καταστημάτων χονδρικού εμπορίου από την πώληση αλκοολούχων ποτών.
- Εμπορικό κέρδος (περιθώριο κέρδους) των καταστημάτων λιανικού εμπορίου από την πώληση αλκοολούχων ποτών.
- Δαπάνη κατανάλωσης σερβιριζόμενων αλκοολούχων ποτών στα σημεία εστίασης (HORECA).⁶

Ο συνολικός αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην οικονομία επιμερίζεται στα τέσσερα βασικά στάδια, δηλαδή την παραγωγή, τη χονδρική και λιανική πώληση, καθώς και τη διάθεση στα κανάλια επιτόπιας κατανάλωσης.

Από τις εκτιμήσεις προκύπτει ότι η συνολική συνεισφορά του κλάδου των αλκοολούχων ποτών είναι ιδιαίτερα σημαντική, τόσο σε όρους ΑΕΠ και εισοδήματος, όσο και σε όρους απασχόλησης. Συγκεκριμένα, το 2022 η συνολική επίδραση (άμεση, έμμεση και προκαλούμενη) προσεγγίζει:

- στο ΑΕΠ τα €2,1 δισ.
- σε φόρους εισφορές τα €616 εκατ.
- σε εισοδήματα από εργασία⁷ τα €398 εκατ.
- στην απασχόληση τους 72,7 χιλ. εργαζόμενους

Πίνακας 2.2. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2022)

σε εκ. ευρώ		Άμεση	Έμμεση	Προκαλούμενη	Συνολική
Παραγωγή αλκοολούχων ποτών	ΑΕΠ	53	72	27	152
	Εισόδημα από εργασία	14	12	4	30
	Φόροι και εισφορές	16	10	12	38
	Απασχόληση (άτομα)	1.196	2.934	552	4.682
Χονδρικό Εμπόριο	ΑΕΠ	47	29	17	93
	Εισόδημα από εργασία	12	4	3	19
	Φόροι και εισφορές	13	7	7	27
	Απασχόληση (άτομα)	1.020	424	347	1.791
Λιανικό Εμπόριο	ΑΕΠ	23	11	9	43
	Εισόδημα από εργασία	7	1	1	10
	Φόροι και εισφορές	8	2	4	14
	Απασχόληση (άτομα)	1.474	119	183	1.775
HORECA	ΑΕΠ	987	511	307	1.806
	Εισόδημα από εργασία	189	106	46	340
	Φόροι και εισφορές	285	119	132	536
	Απασχόληση (άτομα)	42.461	15.697	6.297	64.456
		Άμεση	Άμεση	Άμεση	Έμμεση
Σύνολο	ΑΕΠ	1.110	624	360	2.094
	Εισόδημα από εργασία	221	124	54	398
	Φόροι και εισφορές	322	138	155	616
	Απασχόληση (άτομα)	46.151	19.174	7.379	72.704

Πηγή: Ανάλυση IOBE.

⁶ Η αξία των αλκοολούχων ποτών (σε τιμές παραγωγού) που καταναλώνονται στη HORECA, καθώς και το αντίστοιχο περιθώριο χονδρικού εμπορίου αφαιρούνται από τη δαπάνη κατανάλωσης για να αποφευχθεί η διπλή μέτρηση της επίδρασής τους.

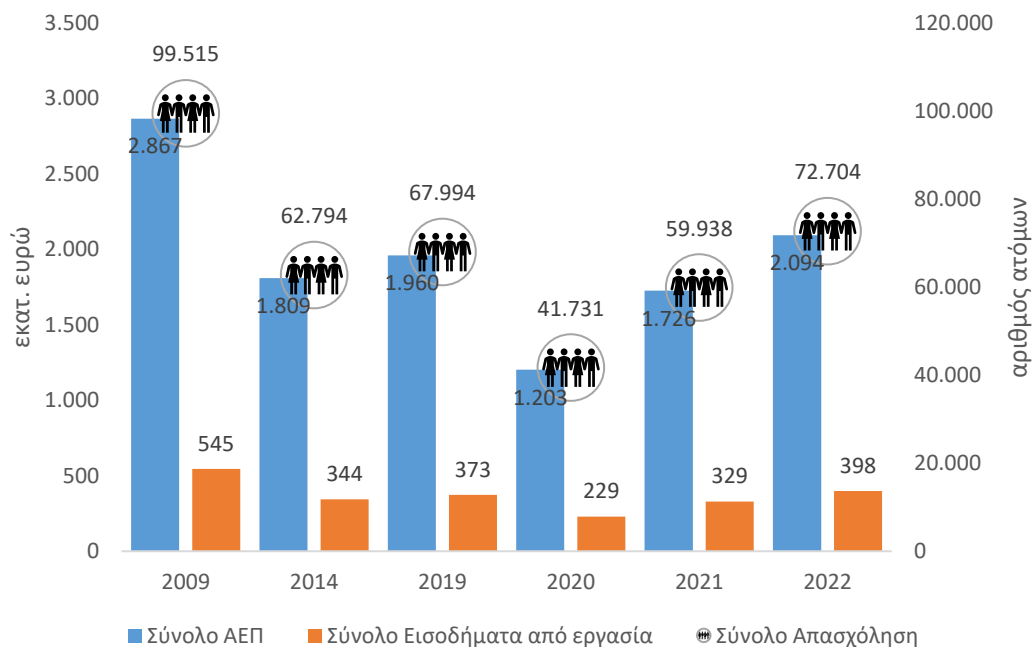
⁷ Τα εισοδήματα από εργασία περιλαμβάνουν τις αμοιβές των εργαζομένων στην αλυσίδα εφοδιασμού αλκοολούχων ποτών (παραγωγή, χονδρικό εμπόριο, μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία, supermarkets, mini market, κ.ά.), και τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητες που δημιουργούν όλοι αυτοί οι κρίκοι μέσω της κατανάλωσης τους.

Η επιτόπια κατανάλωση (HORECA) έχει σαφώς μεγαλύτερο οικονομικό αντίκτυπο σε σχέση με τα υπόλοιπα τμήματα της αλυσίδας εφοδιασμού, καθώς αποτελεί την κύρια αγορά διάθεσης αλκοολούχων ποτών, ενώ και οι δαπάνες των καταναλωτών είναι σημαντικά υψηλότερες λόγω του υψηλότερου μικτού περιθωρίου με το οποίο λειτουργεί η συγκεκριμένη αγορά.

Οι επιπτώσεις της κρίσης στην αγορά αλκοολούχων ποτών

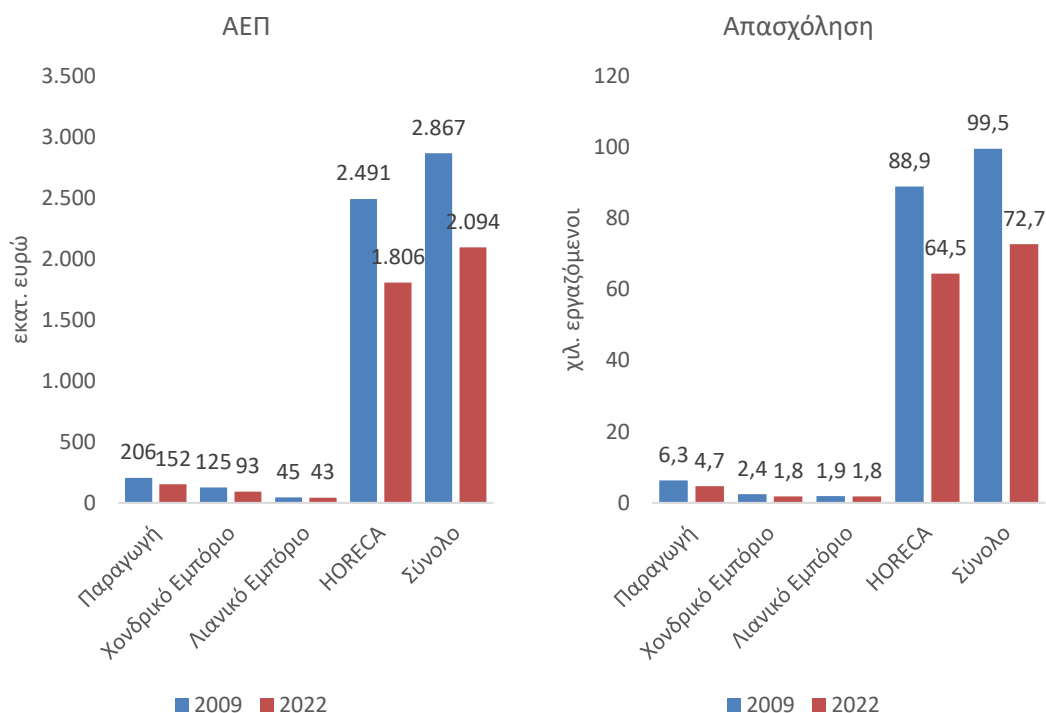
Με βάση τα αποτελέσματα του υποδείγματος εισροών – εκροών υπολογίζονται οι επιπτώσεις στα μεγέθη που δημιουργεί ο κλάδος αλκοολούχων ποτών κατά τη διάρκεια της περιόδου 2009-2022. Η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών επηρέασε τόσο το ΑΕΠ όσο και την απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας. Ειδικότερα, η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών μέχρι το 2019, οδήγησε σε μείωση του ΑΕΠ στην ελληνική οικονομία κατά €907 εκατ. σε σύγκριση με το 2009, ενώ λόγω πανδημίας οι απώλειες αυξήθηκαν περαιτέρω κατά €757 εκατ. Η ανάκαμψη του 2021 και 2022 στην αγορά αλκοολούχων ποτών αντιστάθμισε εν μέρει μόνο τις σωρευτικές απώλειες της περιόδου μέχρι το 2020, καθώς το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά €134 εκατ. μεταξύ 2019 και 2022, χωρίς να υπολογίζεται η σημαντική πτώση του 2020. Έτσι, ο κλάδος είναι στο 73% των επιπέδων του 2009, τροφοδοτούμενος κυρίως από την ισχυρή ανάκαμψη του τουρισμού και της εστίασης, χωρίς να είναι βέβαιο ότι οι τάσεις θα είναι αντίστοιχες τα επόμενα έτη. Οι απώλειες σε θέσεις απασχόλησης μεταξύ 2009-2019 έφτασαν τις 31,5 χιλ. στην ευρύτερη αλυσίδα αξίας, με μερική ανάκαμψη κατά 4,7 χιλ. θέσεις απασχόλησης μέχρι το 2022. Τα στοιχεία ανά τμήμα της αγοράς (Παραγωγή, Εμπόριο, Εστίαση-Τουρισμός) παρουσιάζονται στο παράρτημα.

Διάγραμμα 2.29. Επίδραση εφοδιαστικής αλυσίδας αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Πηγή: Ανάλυση IOBE.

Διάγραμμα 2.30. Επίδραση εφοδιαστικής αλυσίδας αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία 2009-2022

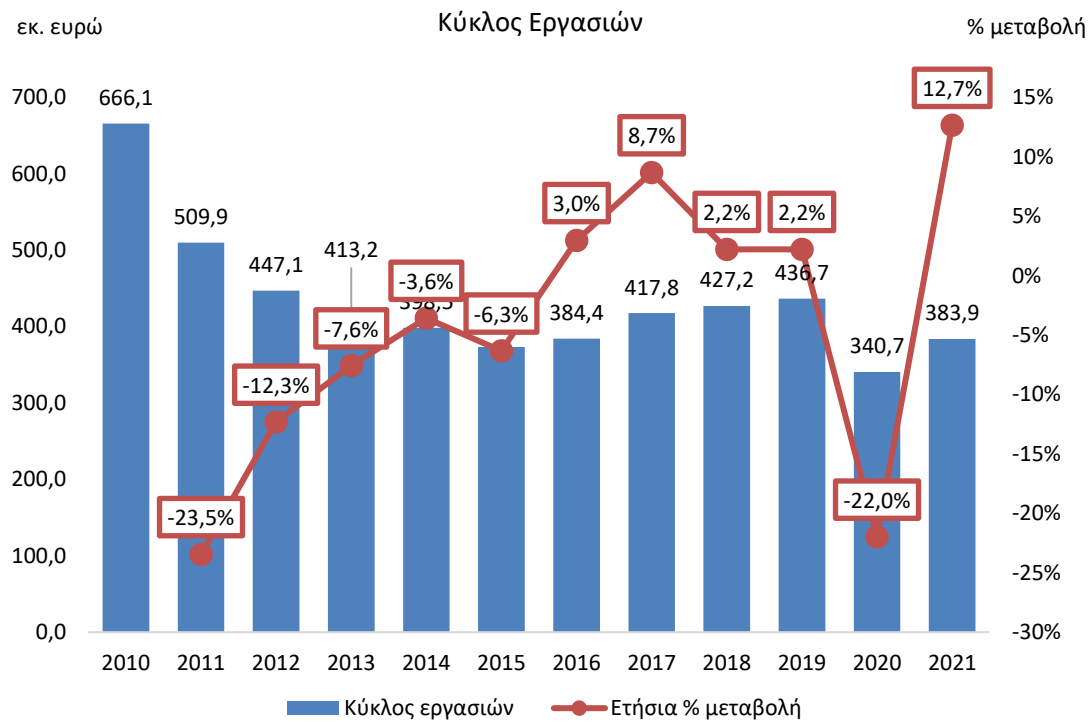
Πηγή: Ανάλυση IOBE.

2.10 Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα κλάδου

Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών ανέκαμψε μερικώς το 2021, έπειτα από τη σημαντική πτώση του 2020 λόγω πανδημίας και διαμορφώθηκε στα €383,9 εκατ., με αύξηση κατά 12,7%, έναντι πτώσης κατά 22,0% το 2020. Ο κύκλος εργασιών παραμένει χαμηλότερα από τα επίπεδα του 2019, καθώς η πανδημία ανέκοψε την αυξητική τάση που είχε δημιουργηθεί την περίοδο 2016-2019, ενώ ο κύκλος εργασιών αντιστοιχεί στο 57% των επιπέδων του 2010 (Διάγραμμα 2.31).

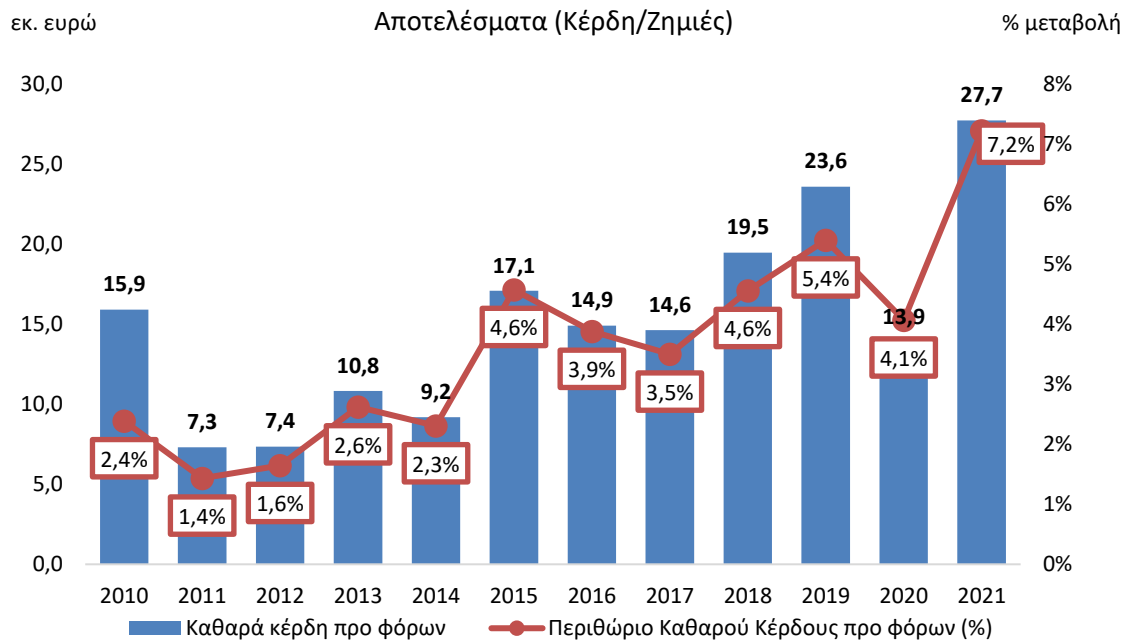
Τα καθαρά κέρδη των εξεταζόμενων εταιρειών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων διαμορφώθηκαν το 2021 σε €27,7 εκατ., υψηλότερα σε σύγκριση με το 2020 και το 2019. Τα κέρδη μετά την πτώση της περιόδου 2009-2012 κατέγραψαν αυξητική τάση, ενώ ενισχύθηκαν σημαντικά την περίοδο 2018-2019, ωστόσο η πανδημία προκάλεσε μια εκ νέου υποχώρηση.

Διάγραμμα 2.31. Κύκλος Εργασιών εταιριών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, ΓΕΜΗ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE, Τα στοιχεία προέρχονται από τις εισαγωγικές εταιρίες και τους παραγωγούς

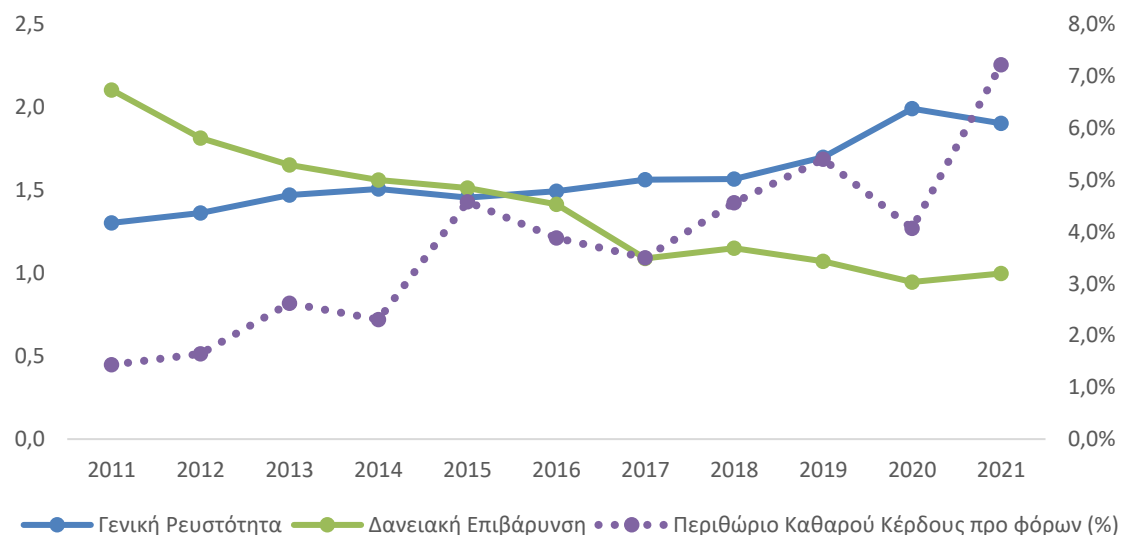
Διάγραμμα 2.32. Καθαρά αποτελέσματα (Κέρδη/Ζημιές) εταιριών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, ΓΕΜΗ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE, Τα στοιχεία προέρχονται από τις εισαγωγικές εταιρίες και τους παραγωγούς

Το περιθώριο καθαρού κέρδους των εταιρειών παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ανέκοψε την αυξητική του πορεία που είχε διαμορφωθεί από το 2012, καθώς η σημαντική πτώση των κερδών το 2020, μείωσε το περιθώριο στο 4,1%, έναντι 5,4% το 2019, ωστόσο η ισχυρή ανάκαμψη του 2021 ενίσχυσε το περιθώριο στο 7,2%. Η δανειακή επιβάρυνση καταγράφει συνεχή πτωτική πορεία την εξεταζόμενη περίοδο, ενώ η γενική ρευστότητα αυξάνεται στο 2,0 το 2021, έναντι 1,4 το 2011.

Διάγραμμα 2.33. Αριθμοδείκτες επιχειρήσεων παραγωγής και εισαγωγής αλκοολούχων ποτών

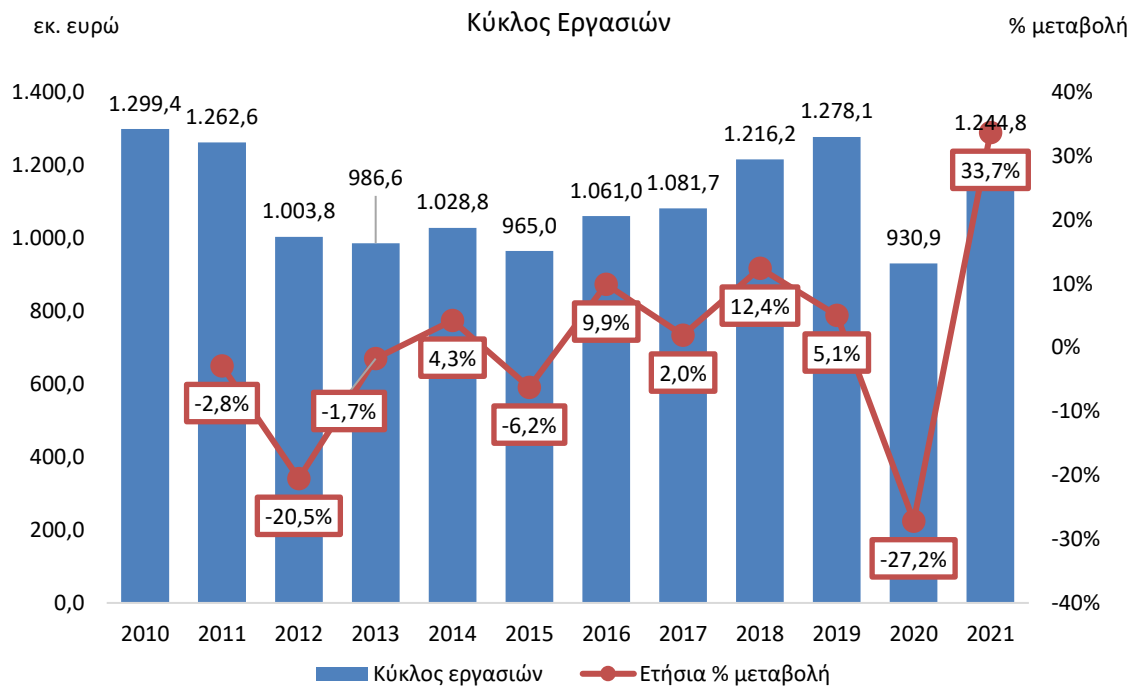

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, ΓΕΜΗ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Στο σύνολο του χονδρικού εμπορίου ποτών ο κύκλος εργασιών διαμορφώθηκε το 2021 σε €1,2 δισ. έναντι €930,9 εκατ. το 2020,⁸ ενώ οι πωλήσεις βρίσκονται κάτω από τα επίπεδα του 2019 (€1,3 δισ.) Τα συνολικά αποτελέσματα του κλάδου ήταν θετικά στα €43 εκατ. το 2021 με μεγάλη άνοδο σε σύγκριση με το 2020. Η σημαντική αύξηση των κερδών οφείλεται εν μέρει στη δραστική μείωση των ζημιολόγων επιχειρήσεων, από 155 το 2020 στις 88 επιχειρήσεις με ζημιές το 2021, αλλά και στην αύξηση του αριθμού και των κερδών των κερδοφόρων επιχειρήσεων.

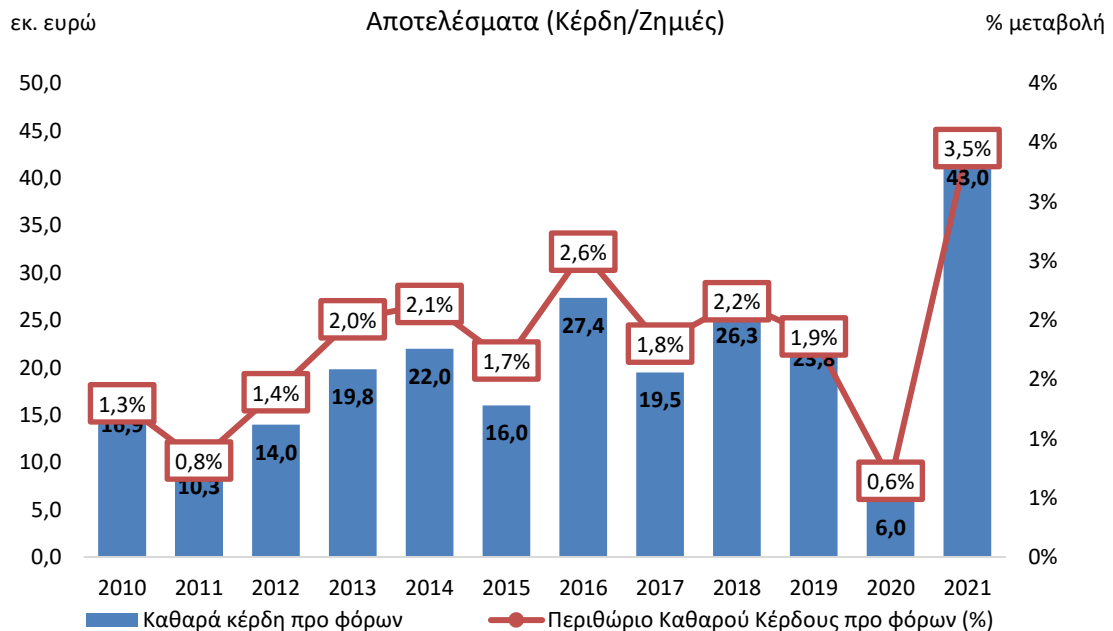
⁸ Το δείγμα των επιχειρήσεων δεν είναι σταθερό.

Διάγραμμα 2.34. Κύκλος Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο ποτών

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, ΓΕΜΗ, Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ.

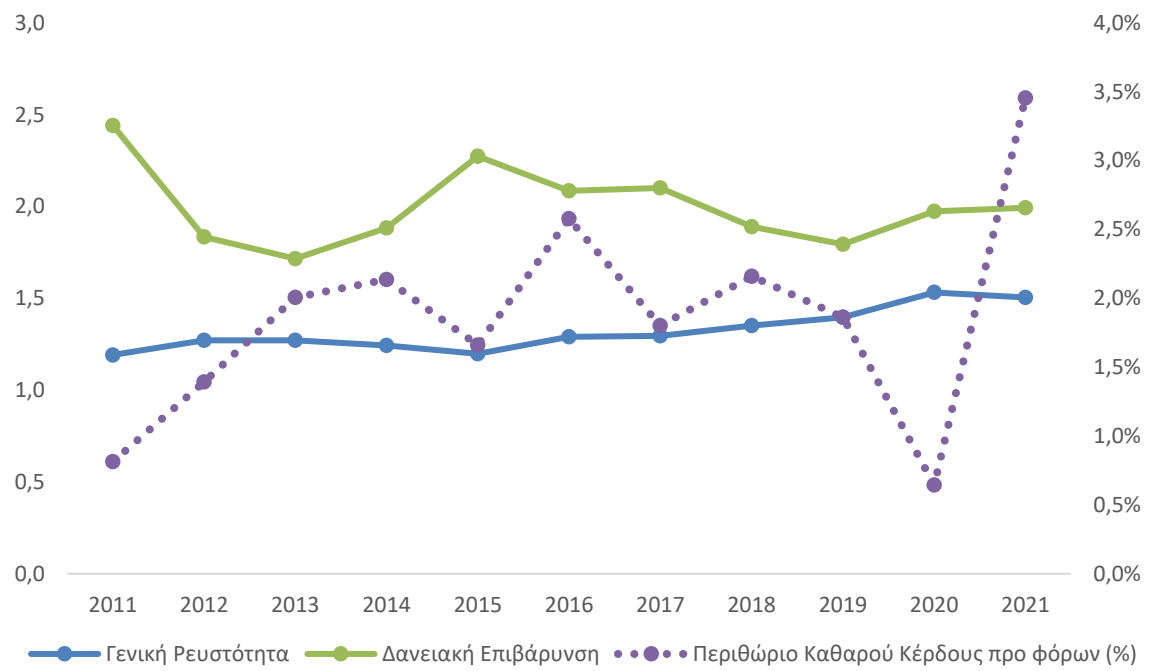
Διάγραμμα 2.35. Καθαρά αποτελέσματα (Κέρδη/Ζημιές) επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου ποτών

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, ΓΕΜΗ, Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ. *Δεν περιλαμβάνονται τα στοιχεία για τις εταιρείες ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΙΑ Α.Ε. / ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α.Ε. / PEPSICO - ΗΒΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.

Στο σύνολο του χονδρικού εμπορίου ποτών το περιθώριο καθαρού κέρδους αυξήθηκε στο 3,5% το 2021, ενώ σταθεροποιείται η δανειακή επιβάρυνση των επιχειρήσεων, με μικρή αύξηση της ρευστότητας.

Διάγραμμα 2.36. Αριθμοδείκτες επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου ποτών

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, ΓΕΜΗ, Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ.

3 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

3.1 Φορολογικό πλαίσιο οινοπνευματωδών

Σε διεθνές επίπεδο, η φορολόγηση των οινοπνευματωδών ποτών αποτελεί μια σημαντική πηγή δημοσίων εσόδων. Η επιβολή ειδικού φόρου στα οινοπνευματώδη ποτά δικαιολογείται από την προσπάθεια του κράτους να αποθαρρύνει την κατανάλωσή τους, λόγω των αρνητικών συνεπειών που μπορεί να προκαλέσει στην υγεία των ατόμων η υπερβολική κατανάλωση, αλλά και των αρνητικών εξωτερικών οικονομικών (externalities) που προκαλεί η κατανάλωσή τους σε τρίτους (π.χ. αυξημένες δαπάνες υγείας, τροχαία ατυχήματα).

Στα οινοπνευματώδη ποτά, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, επιβάλλεται ειδικός φόρος κατανάλωσης (ΕΦΚ). Η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στην Ελλάδα οφείλει να ευθυγραμμίζεται με τις διατάξεις που προβλέπονται στις σχετικές κοινοτικές οδηγίες, οι οποίες έχουν εισαγάγει ρυθμίσεις σχετικά με τη δομή και το ύψος του ειδικού φόρου κατανάλωσης που επιβάλλουν τα κράτη μέλη στα οινοπνευματώδη ποτά, με στόχο τη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και τον ισότιμο ανταγωνισμό μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών οινοπνευματωδών ποτών.

Η Οδηγία 92/83/ΕΟΚ ορίζει τις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών οι οποίες υπόκεινται σε επιβολή ειδικού φόρου, καθώς και τη βάση πάνω στην οποία υπολογίζεται ο ειδικός φόρος. Οι κατηγορίες που ορίζει η Οδηγία είναι η μπίρα, το κρασί, άλλα ποτά που υπόκεινται σε ζύμωση, η αιθυλική αλκοόλη (για χρήση στην ποτοποιία) και τα ενδιάμεσα προϊόντα. Περιλαμβάνει επίσης ειδικές διατάξεις που δίνουν τη δυνατότητα επιβολής μειωμένου ειδικού φόρου σε μικρές ζυθοποιίες και αποστακτήρια, σε συγκεκριμένα ποτά και σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές.

Περαιτέρω, η Οδηγία 92/84/ΕΟΚ προσδιόρισε τους ελάχιστους συντελεστές ειδικού φόρου που εφαρμόζονται στην αλκοόλη, στα αλκοολούχα ποτά, στη μπίρα και στο κρασί. Η τήρηση των ελάχιστων συντελεστών δίνει τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη για τον προσδιορισμό του τελικού ύψους του φόρου. Ο ελάχιστος συντελεστής στους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για την αλκοόλη και την αλκοόλη που περιέχεται στα ποτά ορίστηκε σε 550 ευρώ ανά εκατόλιτρο καθαρής αλκοόλης. Στα ενδιάμεσα προϊόντα, ο ελάχιστος συντελεστής ορίστηκε σε 45 ευρώ ανά εκατόλιτρο προϊόντος, στο κρασί ορίστηκε μηδενικός ελάχιστος συντελεστής και στη μπίρα 0,748 ευρώ ανά εκατόλιτρο ανά βαθμό Plato, ή 1,87 ευρώ ανά εκατόλιτρο ανά βαθμό αλκοόλης τελικού προϊόντος.

Στις 11 Απριλίου 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την έναρξη της **Δημόσιας Διαβούλευσης για την αξιολόγηση & πιθανή αναθεώρηση της οδηγίας 92/84/ΕΟΚ για τους ελάχιστους συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης αλκοόλης**. Σκοπός της διαβούλευσης είναι να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα των ελάχιστων συντελεστών ειδικών φόρων κατανάλωσης για την αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά, οι οποίοι δεν έχουν επικαιροποιηθεί από το 1992, καθώς και της φορολογικής βάσης (όγκος ή περιεκτικότητα των ποτών σε αλκοόλη), προκειμένου να εξακριβωθεί εάν εξακολουθούν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τους στόχους πολιτικής, παρά την εξέλιξη των προτύπων αγοράς και κατανάλωσης.

Όπως αναφέρει η Επιτροπή, η διαβούλευση στοχεύει να εξετάσει το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο υπό το πρίσμα του στόχου της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς, αλλά και όσον αφορά την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, την προστασία της δημόσιας υγείας και τους ευρύτερους κοινωνικούς στόχους, καθώς και την προστιθέμενη αξία της δράσης της ΕΕ. Επιπλέον, θα προσδιορίσει τα εκκρεμή ζητήματα και, όπου είναι δυνατόν, τις ορθές πρακτικές για την καλύτερη αντιμετώπιση των ζητημάτων που έχουν προσδιοριστεί. Θα καλύπτει όλες τις κατηγορίες αλκοολούχων ποτών και το σύνολο των κρατών μελών και θα προσδιορίζονται οι περιοχές και τα κράτη μέλη που επηρεάζονται περισσότερο από τις ισχύουσες ρυθμίσεις. Η ανάλυση θα επικεντρωθεί στην περίοδο από το 2010 έως σήμερα.

Στην Ελλάδα οι επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών έχουν διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση. Ο υψηλότερος συντελεστής ΕΦΚ, ο οποίος υπολογίζεται επί 100 λίτρων αιθυλικής αλκοόλης του προϊόντος, εφαρμόζεται σε όλα τα αλκοολούχα ποτά (ουίσκι, βότκα, τζιν, κ.ά.), πλην ούζου και τσίπουρου, όπου σε αυτά ο ΕΦΚ υπολογίζεται στο ήμισυ του φόρου. Το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διήμερων) για προσωπική χρήση ή για περιορισμένη εμπορική εκμετάλλευση φορολογούνται με εφάπαξ κατ' αποκοπή φόρο ύψους 1,48 ανά λίτρο τελικού προϊόντος ή €3,7⁹ ανά λίτρο αιθυλικής αλκοόλης. Η μπύρα φορολογείται με διαφορετικό τρόπο και με την αύξηση που σημειώθηκε τον Ιούνιο του 2016, ο φόρος στη μπύρα διαμορφώθηκε στα ίδια επίπεδα σχεδόν με το ούζο και το τσίπουρο. Τέλος, από τον Ιανουάριο του 2019 καταργήθηκε ο φόρος €0,20 ανά λίτρο που είχε επιβληθεί το 2016 στο κρασί.

Τα αλκοολούχα ποτά έχουν υποστεί 8 αυξήσεις στη φορολογία από το 1998 με τις 4 από αυτές να έχουν λάβει χώρα μέσα σε 18 μήνες στο διάστημα 2009-2010 οδηγώντας σε υπερδιπλασιασμό του ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών από τα €1.135 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης το 2008, στα €2.550 με την τελευταία αύξηση τον Ιούλιο του 2010.¹⁰ Η συνολική αύξηση του ΕΦΚ το 2010 ήταν 87% σε σχέση με το 2009 και 125% σε σχέση με το φορολογικό καθεστώς 2005-2008. Στη μπύρα ο ΕΦΚ σημείωσε την ίδια περίοδο ανάλογη ποσοστιαία αύξηση, ωστόσο η αύξηση του 2016 διαμόρφωσε τη φορολογία στην μπύρα στο ήμισυ του επιπέδου των αλκοολούχων ποτών.

Εκτός, όμως, από την αύξηση του ΕΦΚ, από το 2010 έχει αυξηθεί και ο ΦΠΑ κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες (σε 24% από 19%). Η αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ, δημιουργεί περαιτέρω πιέσεις στην κατανάλωση αλκοολούχων ποτών, καθώς σε συνδυασμό με την αύξηση του ΕΦΚ, οι τελικές τιμές των αλκοολούχων ποτών κατέγραψαν σημαντική άνοδο.

⁹ Νόμος 4916/2022 (ΦΕΚ Α' 65/28-03-2022).

¹⁰ Περιλαμβάνονται εισφορές για ταμείο χημικών και χαρτόσημο.

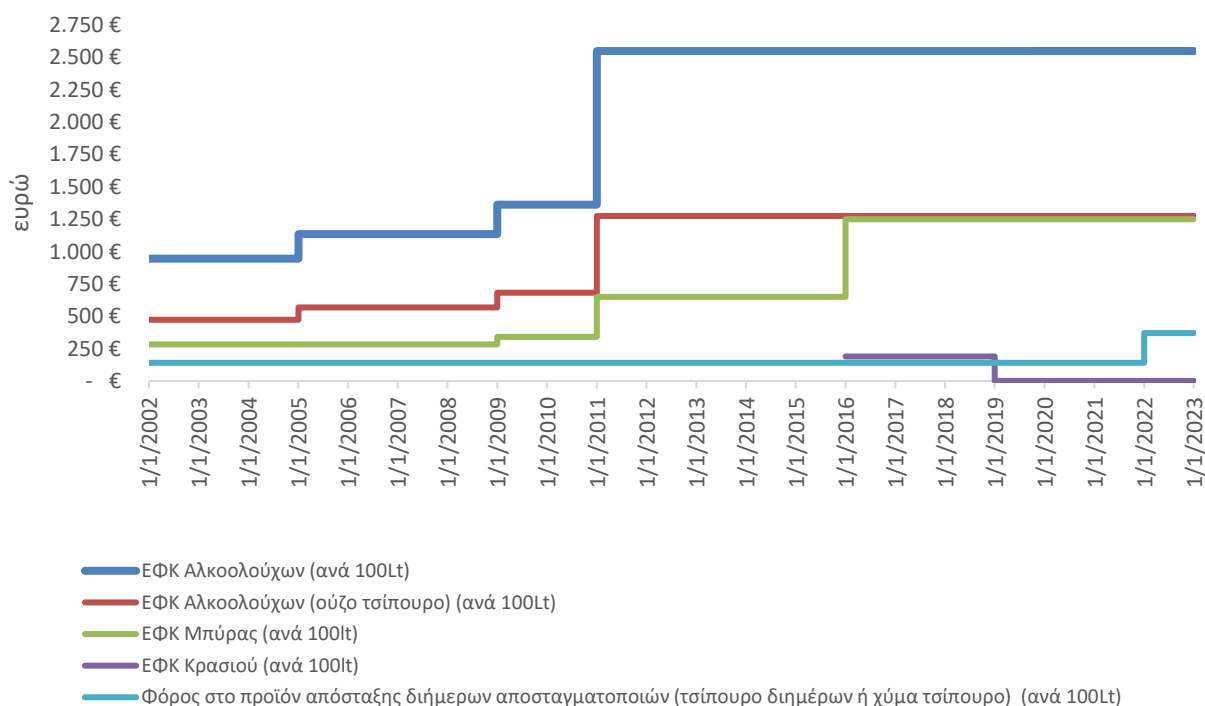
Πίνακας 3.1. Μεταβολές φορολογικών συντελεστών στα οινοπνευματώδη ποτά 1998-2022

Έτος / μήνας	Μεταβολή ΕΦΚ Αλκοολούχων	Μεταβολή ΕΦΚ Μπύρας	ΕΦΚ Κρασιού	Μεταβολή ΦΠΑ	Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στο προϊόν απόσταξης των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών
1998	+1,50%				
1999	+8,70%				
2000	+3%	+3%			
2001		-3%*			
2005	+20%			19% από 18%	
2009	+20%	+20,4%			
2010	Ιανουάριος	+20%	+19,9%		
	Μάρτιος	+20%	+20,2%	21% από 19%	
	Μάιος	+30%	+32,7%		
	Ιούλιος			23% από 21%	
2016	Ιανουάριος		0,20 €/lt		
	Ιούνιος		+92,3%	24% από 23%	
2019			κατάργηση		
2022	Απρίλιος				€370

Πηγή: ΙΟΒΕ, Ανάλυση φορολογικής νομοθεσίας. *Το 2001 αναιρέθηκε η αύξηση του 2000.

Έτσι, ο ΕΦΚ στα αλκοολούχα έχει κλιμακωθεί και παραμένει σε υψηλά επίπεδα από το 2010, συμπαρασύροντας και τον ΕΦΚ στο ούζο και στο επίσημο τσίπουρο, καθώς αυτός υπολογίζεται στο 50% του ΕΦΚ που επιβάλλεται στα αλκοολούχα ποτά. Ο φόρος στο προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών ήταν σταθερός στα 140 ευρώ μέχρι τις 31/3/2022, ενώ κατόπιν διαμορφώθηκε στα 370 ευρώ.

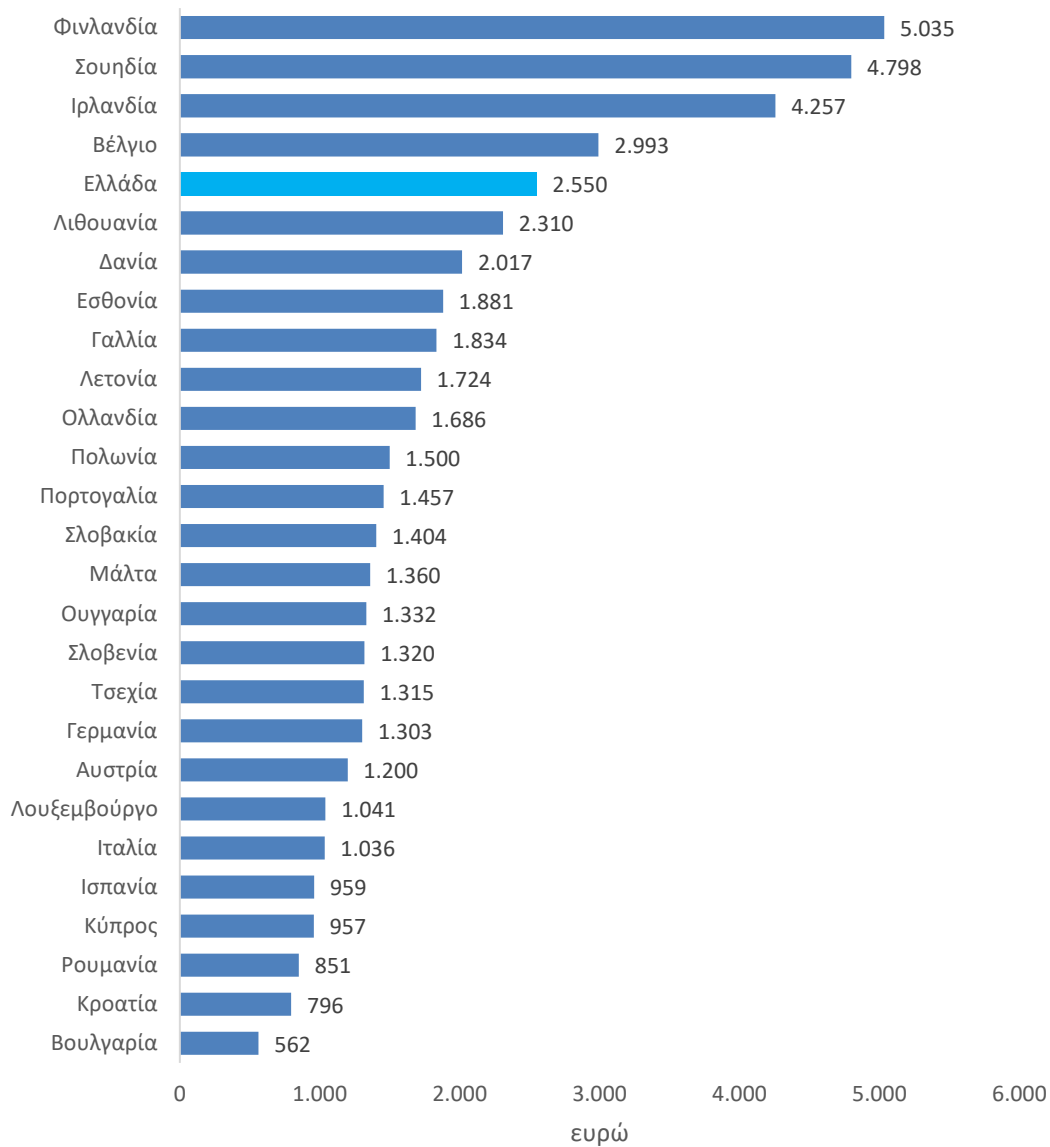
Διάγραμμα 3.1. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ* 2002-2023

Πηγή: Spirits Europe, Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ.

Ο ΕΦΚ αλκοολούχων στην Ελλάδα βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ, με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, ενώ τους υψηλότερους συντελεστές παρουσιάζουν συνήθως χώρες της βόρειας Ευρώπης, οι οποίες για κοινωνικούς λόγους επιβάλλουν υψηλούς συντελεστές στο αλκοόλ.

Διάγραμμα 3.2. Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης Αλκοολούχων Ποτών ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης ανά χώρα (Μάιος 2023)

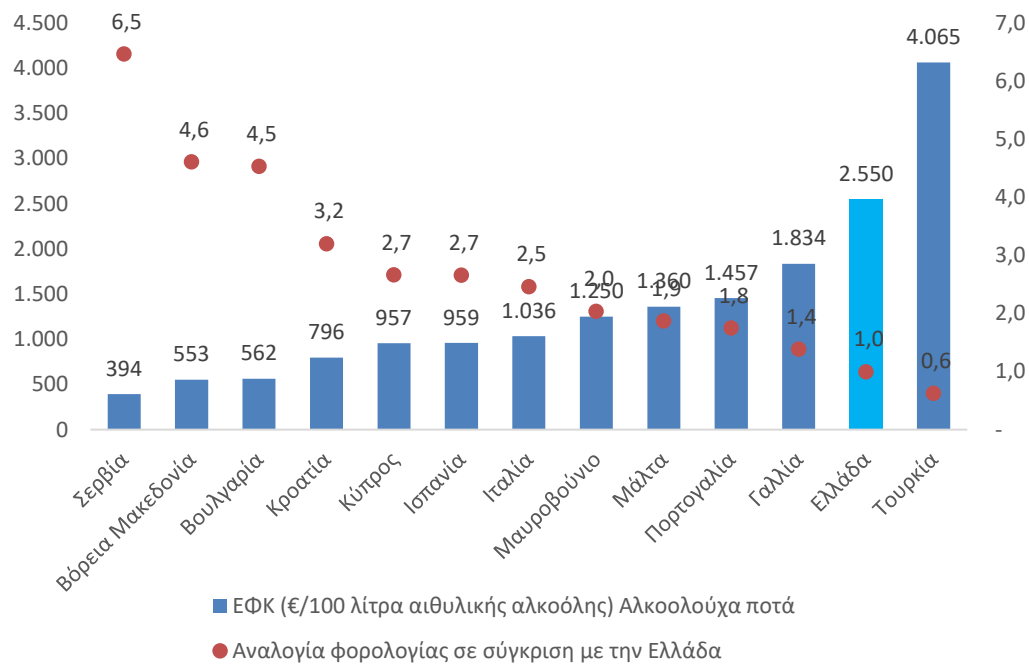

Πηγή: Spirits Europe.

Ταυτόχρονα, ο ΕΦΚ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στην Ελλάδα σε σχέση με τον μέσο όρο των ανταγωνιστικών χωρών που ανήκουν στην ΕΕ (χωρίς την Τουρκία) και τείνουν να συγκλίνουν σε ένα κοινό φορολογικό πλαίσιο, είναι υψηλότερος κατά περίπου €1.400. Η Ελλάδα έχει τον υψηλότερο συντελεστή ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών ανάμεσα σε γειτονικές και σε ανταγωνιστικές τουριστικές χώρες, κάτι που ευνοεί τις διασυνοριακές αγορές και το παράνομο εμπόριο. Για παράδειγμα ο ΕΦΚ στην Ελλάδα είναι κατά 4,6 φορές υψηλότερος σε σύγκριση τη Βόρεια Μακεδονία και κατά 4,5 φορές σε σύγκριση με τη Βουλγαρία. Σε

σύγκριση με χώρες που προσφέρουν αντίστοιχο τουριστικό προϊόν, η Ελλάδα έχει κατά €716 υψηλότερο ΕΦΚ από την Γαλλία και πάνω από €1.500 από την Ιταλία, την Ισπανία και την Κύπρο. Σημειώνεται ότι σε αρκετές χώρες καταγράφηκε αύξηση του ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά το τελευταίο διάστημα, αφήνοντας όμως την απόσταση με την Ελλάδα σχεδόν ανεπηρέαστη, λόγω του ήδη υψηλού συντελεστή στην Ελλάδα.

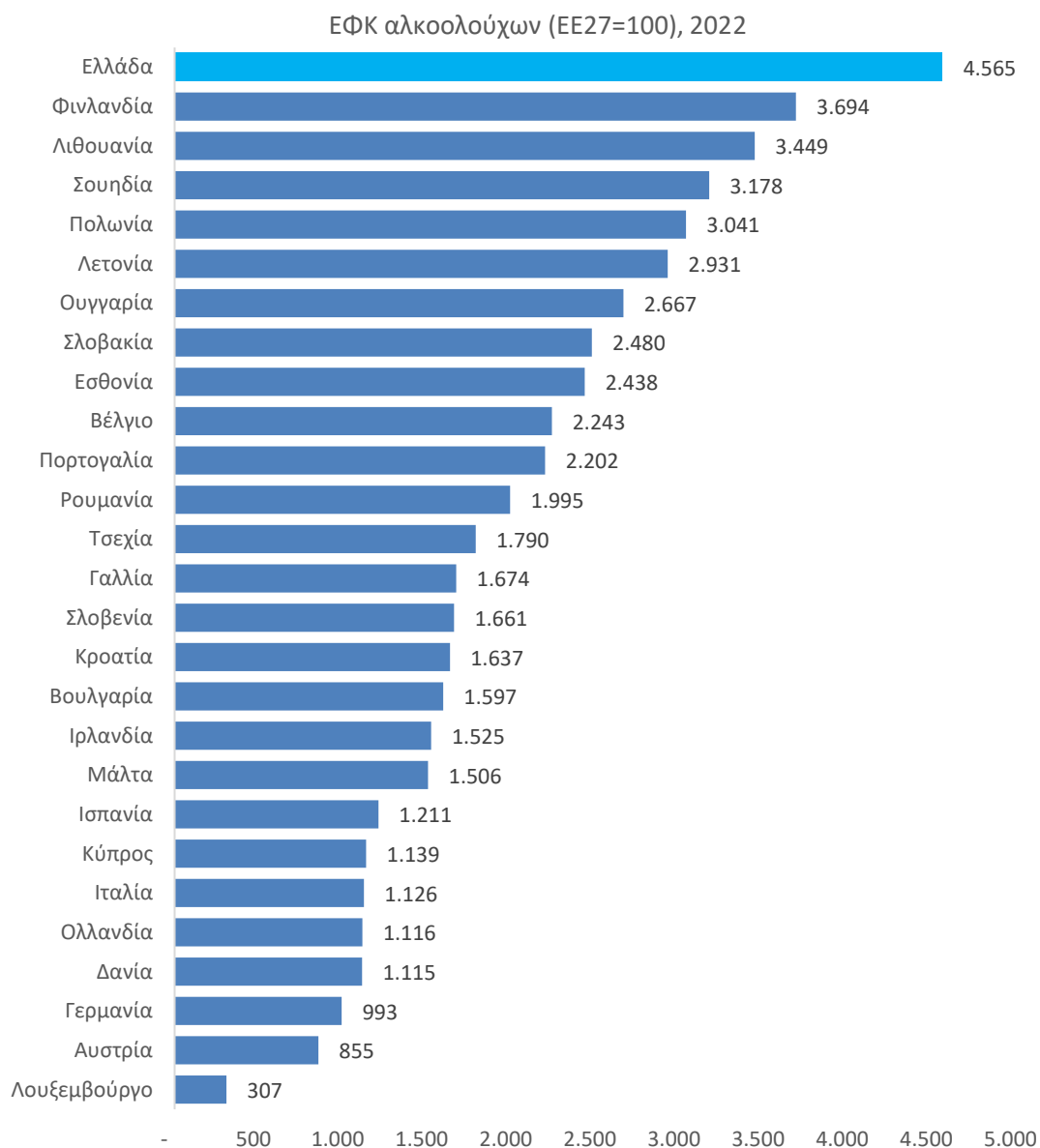
Διάγραμμα 3.3. Ειδικός Φόρος αλκοολούχων ποτών (γειτονικές ή τουριστικά ανταγωνιστικές χώρες), Μάιος 2023

Πηγή: Spirits Europe

Σε όρους μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος η Ελλάδα βρίσκεται το 2022 στην πρώτη θέση ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ, με €4.565 φόρο, έναντι του ονομαστικού ΕΦΚ €2.550. Η υψηλή τιμή για την Ελλάδα σημαίνει ότι λόγω του χαμηλότερου κατά κεφαλήν εισοδήματος, ο ΕΦΚ επιβαρύνει δυσανάλογα τους καταναλωτές. Αντίστοιχα, σε χώρες με υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα όπως η Φινλανδία και η Σουηδία, οι υψηλοί ΕΦΚ αλκοολούχων €3.562 στη Φινλανδία και €3.123 στη Σουηδία είναι στην πραγματικότητα ηπιότεροι σε σύγκριση με την ονομαστική τους τιμή (€5.035 στη Φινλανδία και €4.798 στη Σουηδία).

Διάγραμμα 3.4. Κατάταξη ΕΦΚ στα αλκοολούχα στην ΕΕ με προσαρμογή ως προς το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα, 2022

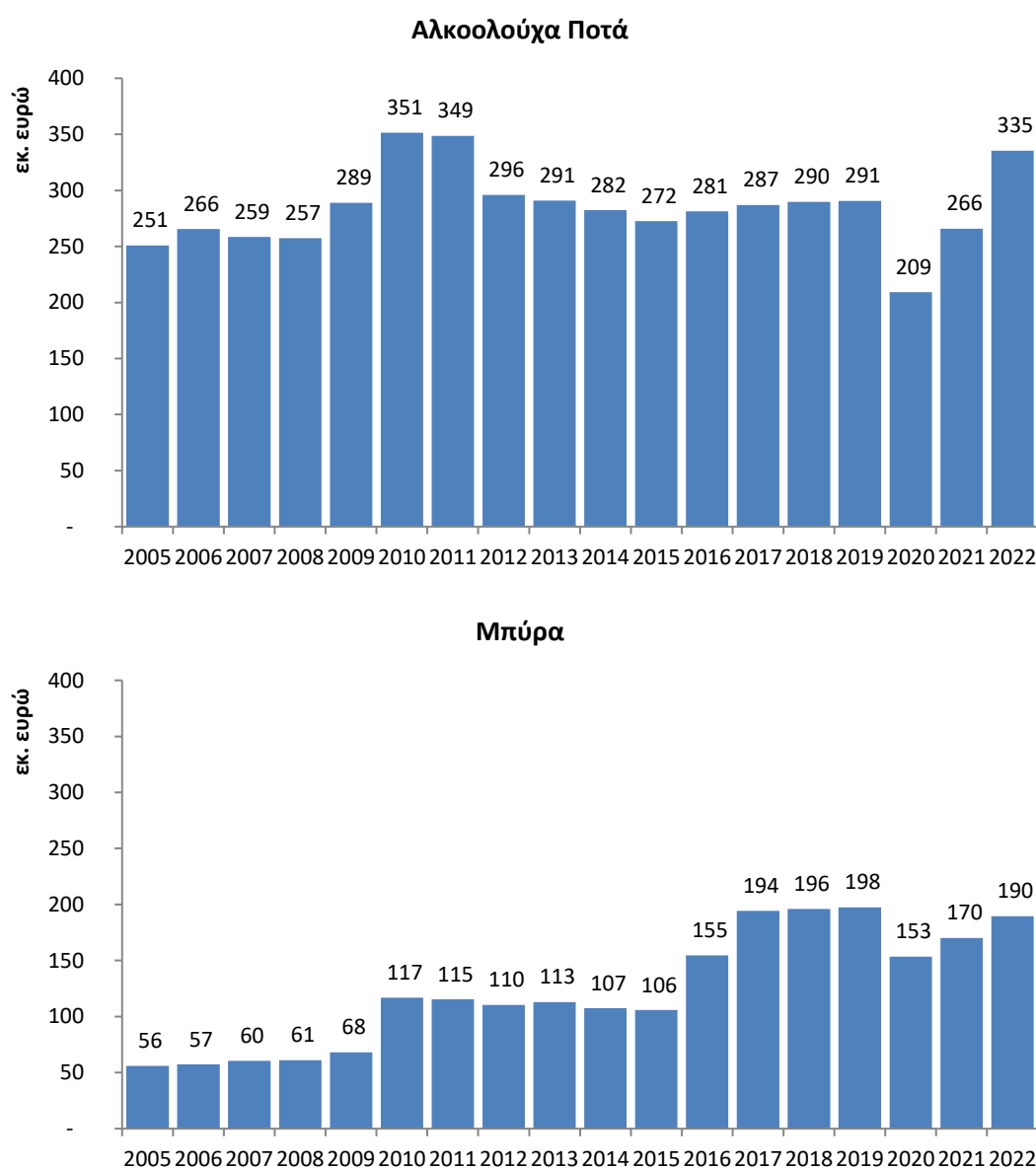

Πηγή: Spirits Europe, Eurostat, IOBE.

3.2 Φορολογικά έσοδα

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών συνεισφέρει σημαντικά στα φορολογικά έσοδα, τόσο μέσω του ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών και του ΦΠΑ, όσο και με τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των εργαζόμενων στον κλάδο. Ενδεικτικά, τα έσοδα από τον ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά (περιλαμβάνονται ούζο και τσίπουρο) διαμορφώθηκαν το 2022 σε €335 εκατ., έναντι €266 εκατ. το 2021, λόγω της ενίσχυσης της αγοράς, ενώ τα έσοδα από ΕΦΚ στη μπίρα αυξήθηκαν στα €190 εκατ., έναντι €170 εκατ. το προηγούμενο έτος (Διάγραμμα 3.5).

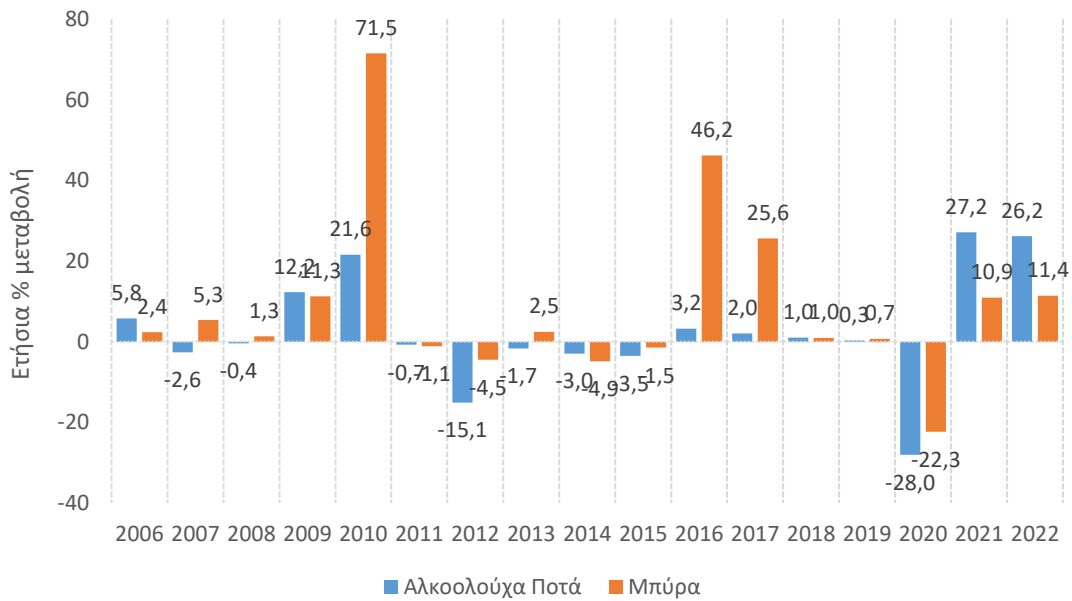
Διάγραμμα 3.5. Φορολογικά έσοδα ΕΦΚ Οινοπνευματωδών ποτών

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών.

Το 2022 τα έσοδα από τον ΕΦΚ αλκοολούχων αυξήθηκαν κατά 26,2%, ακολουθώντας την ισόποση αύξηση του 2021 κατά 27,2% (Διάγραμμα 3.6), λόγω της ισχυρής ώθησης από τις αγορές της επιτόπιας κατανάλωσης και ιδιαίτερα του τουρισμού.

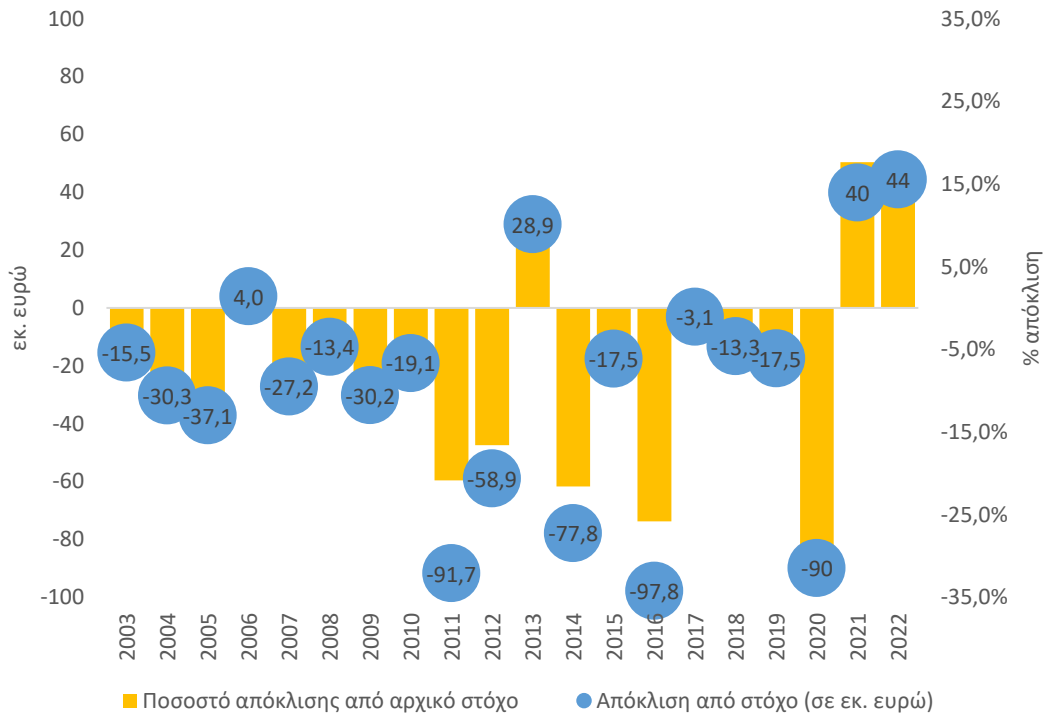
Διάγραμμα 3.6. Ετήσια % μεταβολή φορολογικών εσόδων Οινοπνευματωδών ποτών

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Ανάλυση IOBE.

Οι αποκλίσεις των εσόδων αλκοολούχων ποτών από τον στόχο που τίθεται κάθε χρόνο στον κρατικό προϋπολογισμό είναι συχνές και έντονες, αφενός λόγω των πολύ φιλόδοξων στόχων σε σχέση με τις πραγματικές δυνατότητες της αγοράς, αφετέρου λόγω των ευμετάβλητων συνθηκών στην αγορά, η οποία εξαρτάται από πληθώρα παραγόντων (τουρισμός, εστίαση, κατ' οίκον κατανάλωση).

Διάγραμμα 3.7. Αποκλίσεις φορολογικών εσόδων από τους στόχους του προϋπολογισμού

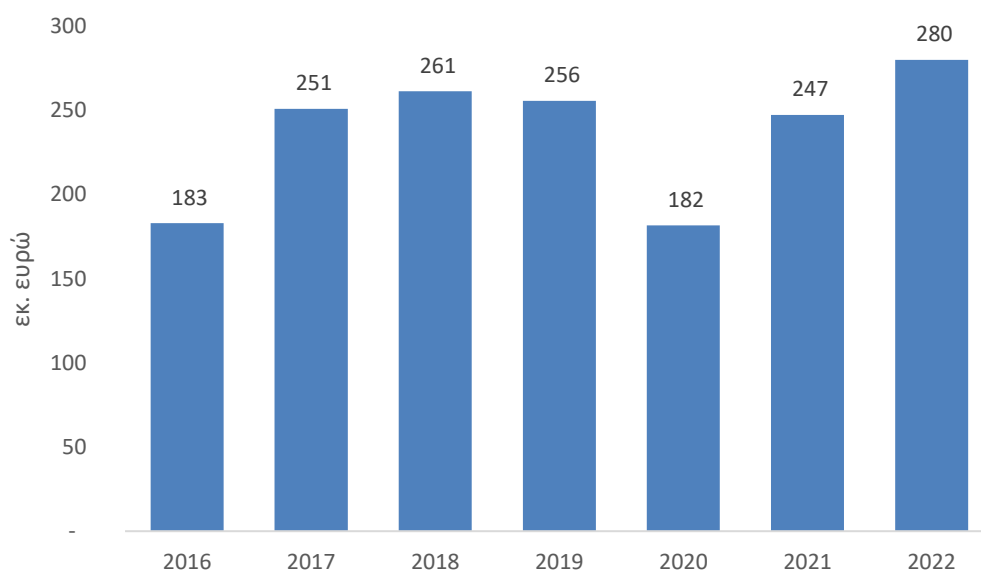

Πηγή: Κρατικοί Προϋπολογισμοί. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Ενδεικτικά, το 2016 εισπράχθηκαν €97,8 εκατ. λιγότερα από τον αρχικό στόχο, δηλαδή απόκλιση κατά 25,8%, ενώ οι αποκλίσεις συνεχίστηκαν και μέχρι το 2019, σε μικρότερη ένταση. Το 2021 και το 2022 τα έσοδα ήταν υψηλότερα από τις προβλέψεις του προϋπολογισμού, καθώς η ανάκαμψη των πωλήσεων ήταν μεγαλύτερη από εκείνη που είχε προβλεφθεί, ιδιαίτερα στις τουριστικές ροές αλλά και στην εγχώρια κατανάλωση.

Τα έσοδα από τον ΦΠΑ που επιβάλλεται στην αιθυλική αλκοόλη αποτελούν σημαντικό μέρος των συνολικών εσόδων από τον κλάδο, καθώς προσέγγισαν τα €280 εκατ. το 2022, με αύξηση σε σύγκριση με το 2021, ενώ βρίσκονται στο υψηλότερο σημείο από το 2017, το πρώτο έτος που καταγράφεται χωριστά ο ΦΠΑ στην αιθυλική αλκοόλη σε όλους τους μήνες.

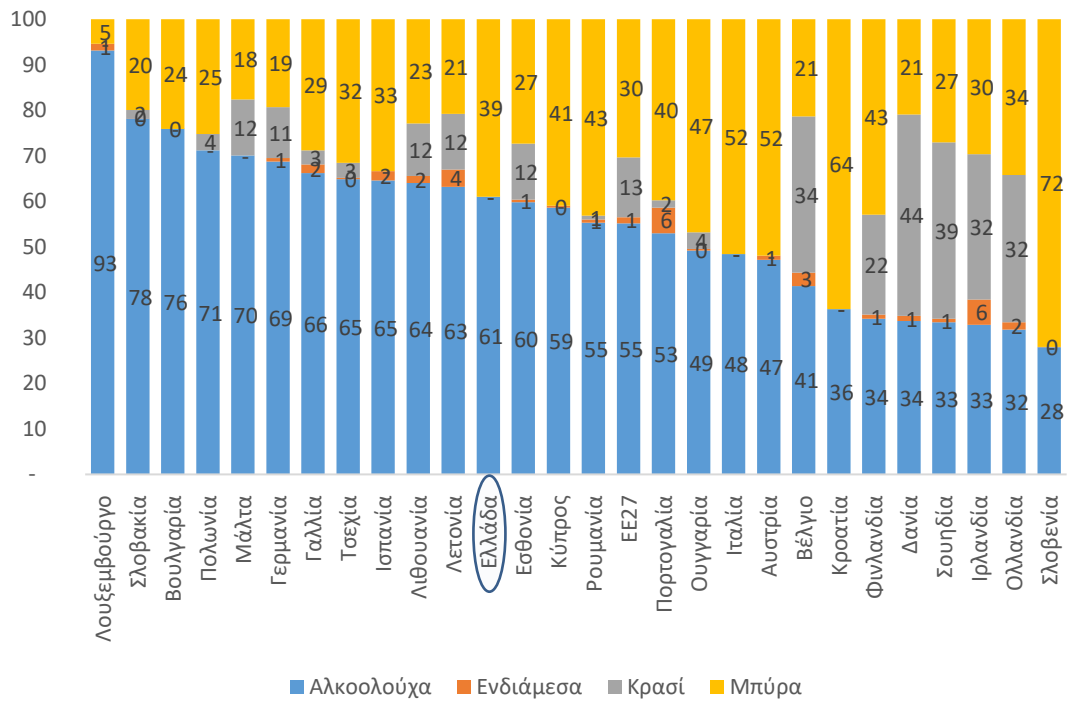
Διάγραμμα 3.8. Φ.Π.Α.* στην αιθυλική αλκοόλη και σε αλκοολούχα ποτά

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, * από Μάιο 2016

Σύμφωνα μάλιστα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ελλάδα βρίσκεται στην ομάδα χωρών της ΕΕ στις οποίες η συνεισφορά των αλκοολούχων ποτών στα φορολογικά έσοδα από το σύνολο των οινοπνευματωδών ποτών είναι υψηλή (>60%). Το μερίδιο εμφανίζεται ελαφρώς μειωμένο σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια, καθώς αυξήθηκε η συμβολή των εσόδων από τη φορολόγηση της μύρας μετά το 2016.

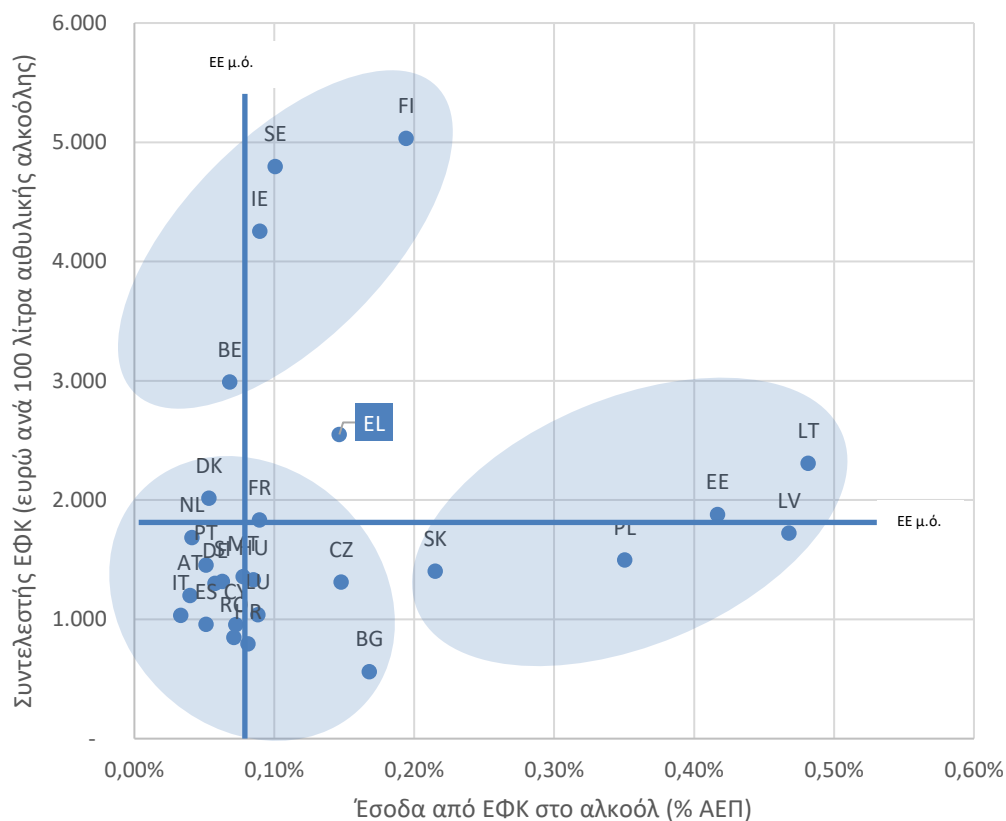
Διάγραμμα 3.9. Σύθεση Εσόδων από ΕΦΚΟΠ στα κράτη μέλη της ΕΕ27, 2021

Πηγή: European Commission, Taxation And Customs Union, Indirect Taxation and Tax administration, Environment and other indirect taxes (2022).

Με βάση τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 3.10 προκύπτει ότι υπάρχουν τρεις τουλάχιστον διαφορετικές ομάδες χωρών. Ένα μεγάλος αριθμός χωρών παρουσιάζει συντελεστή ΕΦΚ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (€1.800 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης) και έσοδα από ΕΦΚ ως ποσοστό του ΑΕΠ κοντά ή κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (0,8% του ΑΕΠ). Μια δεύτερη ομάδα χωρών (κάτω δεξιά στο διάγραμμα) παρουσιάζει συντελεστή ΕΦΚ κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο με υψηλό όμως ποσοστό εσόδων από ΕΦΚ στο αλκοόλ ως προς το ΑΕΠ (Λετονία, Εσθονία, Πολωνία). Τέλος, μια τρίτη ομάδα χωρών διατηρεί πολύ υψηλό συντελεστή ΕΦΚ, με έσοδα από ΕΦΚ κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ (Σουηδία, Ιρλανδία) ή και υψηλότερα (Φινλανδία). Η Ελλάδα παρουσιάζει υψηλότερο συντελεστή από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, προσεγγίζοντας τις βόρειες χώρες, με τα έσοδα να βρίσκονται πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Διάγραμμα 3.10. Συντελεστές ΕΦΚ και έσοδα από ΕΦΚ ως ποσοστό του ΑΕΠ ανά χώρα

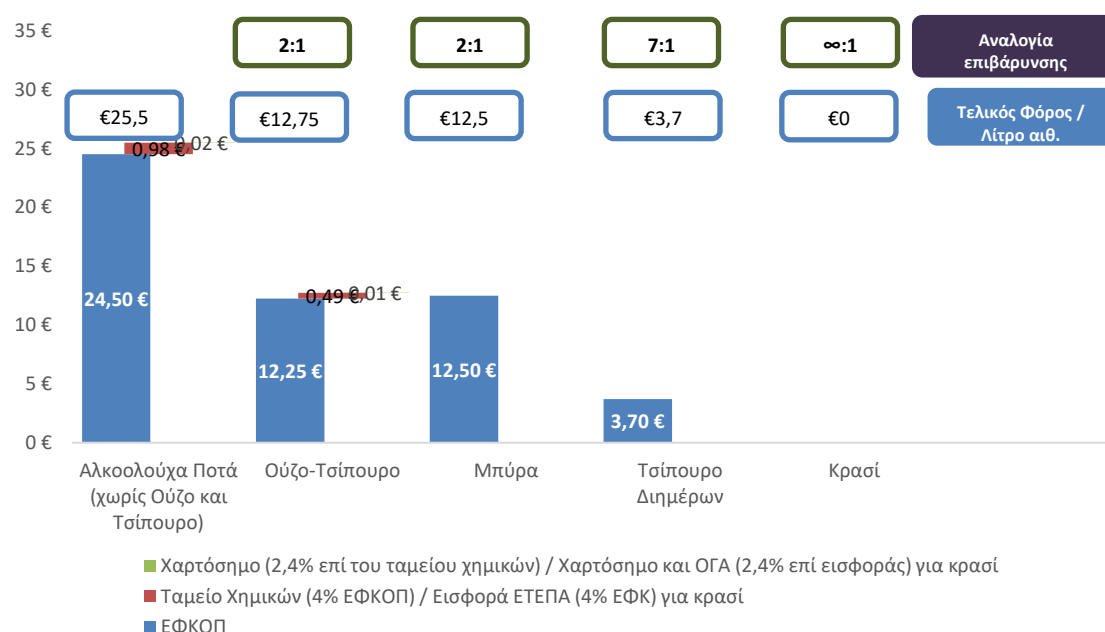
Πηγή: European Commission, Taxation And Customs Union, Indirect Taxation and Tax administration, Environment and other indirect taxes (2022), Eurostat.

3.3 Η επίπτωση φόρου στις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών

Η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στα οινοπνευματώδη ποτά (αλκοολούχα ποτά, ούζο τσίπουρο και μπίρα), δημιουργεί ορισμένες διακρίσεις μεταξύ των προϊόντων. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο ΕΦΚ που επιβάλλεται στα αλκοολούχα ποτά (εκτός ούζου και τσίπουρου) είναι διπλάσιος έναντι του αντίστοιχου φόρου στο εμφιαλωμένο ούζο, στο τσίπουρο και πλέον στην μπίρα. Περαιτέρω, υπάρχει μεγάλη διαφορά στη φορολόγηση εμφιαλωμένου τσίπουρου και προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διήμερων), καθώς ο φορολογικός συντελεστής στο προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών βρίσκεται στο 29% περίπου του συντελεστή που εφαρμόζεται στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο, ενώ σημειώνεται ότι μέχρι και το 2022 βρισκόταν στο 11% με το συντελεστή στα €1,4. Αυτή η διαφορά, σε συνδυασμό με την απουσία ελέγχων στην εμπορία του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διήμερων), ισχυροποιεί τα κίνητρα για την παραγωγή και (παράνομη) εμπορία του.

Στο Διάγραμμα 3.11 απεικονίζεται η διαφοροποίηση στη φορολογική επιβάρυνση, όπου ο τελικός ΕΦΚΟΠ, δηλαδή με την προσθήκη των επιβαρύνσεων χαρτοσήμου και του ταμείου χημικών, είναι €25,5 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στα αλκοολούχα ποτά, €12,75 σε ούζο και τσίπουρο, €12,5 στη μπίρα, ενώ όπως αναφέρθηκε ο φόρος για το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διήμερων) είναι €3,7 από το 2022. Σημειώνεται ότι ο φόρος στο κρασί έχει καταργηθεί από 1/1/2019.

Διάγραμμα 3.11. ΕΦΚ ανά προϊόν, 2023

Πηγή: Spirits Europe, Μάιος 2020, Ανάλυση IOBE.

Η δυσανάλογη επίπτωση του φόρου στα αλκοολούχα είναι εμφανής και στις μερίδες σερβιρίσματος, π.χ. αυτές που σεβίρονται στην επιτόπια αγορά (μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία, κ.ά.). Αξίζει να σημειωθεί ότι με βάση τις συνηθισμένες ποσότητες σερβιρίσματος, η ποσότητα αλκοόλ ανά κατηγορία προϊόντος είναι σχεδόν στο ίδιο επίπεδο. Ωστόσο, λόγω διαφορετικής φορολόγησης, η επιβάρυνση είναι σημαντικά υψηλότερη στα

αλκοολούχα ποτά. Ενδεικτικά, για τις μέσες μερίδες σερβιρίσματος, η επιβάρυνση των αλκοολούχων ποτών φτάνει τα 41 λεπτά του ευρώ για κάθε ποτήρι (ουίσκι, βότκα, τζιν, ρούμι, κ.ά.), έναντι επιβάρυνσης 20,6 λεπτών του ευρώ στη μύρα, 20,4 λεπτών σε ούζο και τσίπουρο, και πολύ χαμηλότερης στο παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων και μηδενικής στο κρασί.

Ακόμα και μετά την αύξηση του φόρου στο προϊόν απόσταξης διήμερων, η επιβάρυνση ανά μερίδα είναι στο 1/4 ή στο 1/8 των υπολοίπων ποτών, ενδεικτικό ότι το προϊόν αυτό απευθύνεται σε άλλου είδους αγορά με άλλα χαρακτηριστικά.

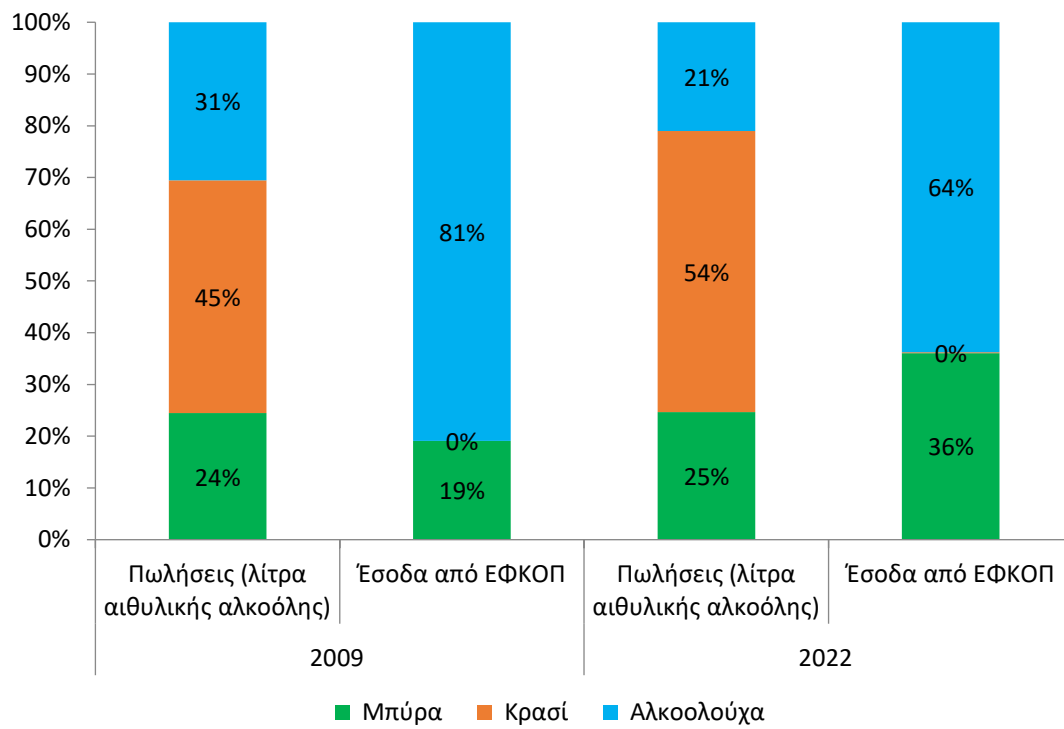
Πίνακας 3.2. Ειδικός Φόρος ανά ποσότητα σερβιρίσματος, 2023

Προϊόν	Συνήθης μερίδα σερβιρίσματος ανά προϊόν		Μέση περιεκτικότητα αλκοόλ συνήθη μερίδα σερβιρίσματος	Ειδικός Φόρος συνήθη μερίδα σερβιρίσματος
Κρασί	Ποτήρι 120 ml		14,4 ml	0 € cents
Μύρα	Μπουκάλι 330 ml		16,5 ml	20,6 € cents
Παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων	Ποτήρι 40 ml		16,0 ml	5,9 € cents
Ούζο και Τσίπουρο	Ποτήρι 40 ml		16,0 ml	20,4 € cents
Αλκοολούχα Ποτά (χωρίς ούζο και τσίπουρο)	Ποτήρι 40 ml		16,0 ml	41,0 € cents

Πηγή: Ανάλυση IOBE.

Τα αλκοολούχα ποτά (εκτός από το κρασί και τη μύρα) αποτελούν το 21% των πωλήσεων το 2022 σε όρους αιθυλικής αλκοόλης, ενώ συνεισφέρουν το 64% σχεδόν των φορολογικών εσόδων από την αιθυλική αλκοόλη. Η αναλογία πωλήσεων το 2009 ήταν σαφώς υψηλότερη, στο 31%, ενώ η αναλογία φόρων ακόμα μεγαλύτερη (81%), λόγω του χαμηλότερου φόρου στη μύρα, πριν αυξηθεί το 2016.

Διάγραμμα 3.12. Αναλογία Πωλήσεων αιθυλικής αλκοόλης και Εσόδων 2009 & 2022

Πηγή: IWSR, Υπουργείο Οικονομικών. Ανάλυση ΙΟΒΕ.

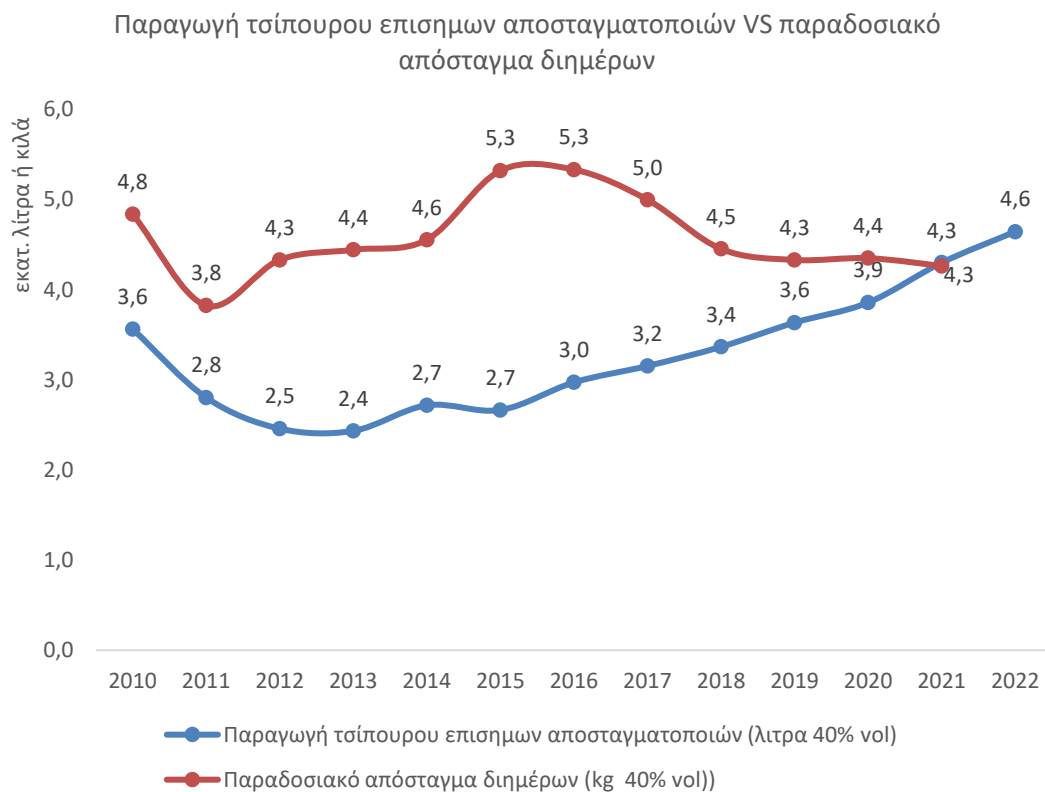
3.4 Προϊόν Απόσταξης Διήμερων Αποσταγματοποιών - Τσίπουρο Διημέρων

Η παραγωγή του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών πραγματοποιείται σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα 4 διήμερων του έτους και σκοπό έχει την αυτοκατανάλωση ή την εμπορία σε συγκεκριμένες ποσότητες με στόχο την ενίσχυση του γεωργικού εισοδήματος.

- Για το **εμφιαλωμένο τσίπουρο των επίσημων παραγωγών** η ελληνική νομοθεσία προβλέπει την εφαρμογή συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης μειωμένου κατά 50% (€1.225 /100 lt αιθυλικής αλκοόλης), σε σχέση με τον ισχύοντα κανονικό εθνικό συντελεστή (€2.450 /100 lt αιθυλικής αλκοόλης), για την παρασκευή ούζου, τσίπουρου και τσικουδιάς που παρασκευάζουν οι επιχειρήσεις απόσταξης.
- Στο προϊόν απόσταξης, που παράγεται από τους **διήμερους μικρούς αποσταγματοποιούς (παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων)** από πρώτες ύλες παραγωγής των ιδίων, και το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα **πέντε (5) εκατόλιτρα καθαρής (άνυδρης) αλκοόλης κατ' έτος** και των οποίων η παραγωγή δεν μπορεί να υπερβαίνει τις **οκτώ (8) ημέρες**, κατ' ανώτατο ετήσιο όριο, εφαρμόζεται μειωμένος έως και ογδόντα πέντε τοις εκατό (85%) συντελεστής ειδικού φόρου κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.) αιθυλικής αλκοόλης έναντι του ισχύοντος κανονικού συντελεστή αιθυλικής αλκοόλης. Ο συντελεστής ορίζεται σε €370 ανά 100 lt αιθυλικής αλκοόλης και υπόκειται σε εφάπαξ ή κατ' αποκοπή καταβολή. Το προϊόν απόσταξης των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών δεν επιβαρύνεται με το δικαίωμα υπέρ του Ειδικού Ταμείου Ελέγχου Παραγωγής και Ποιότητας Αλκοόλης Αλκοολούχων Ποτών

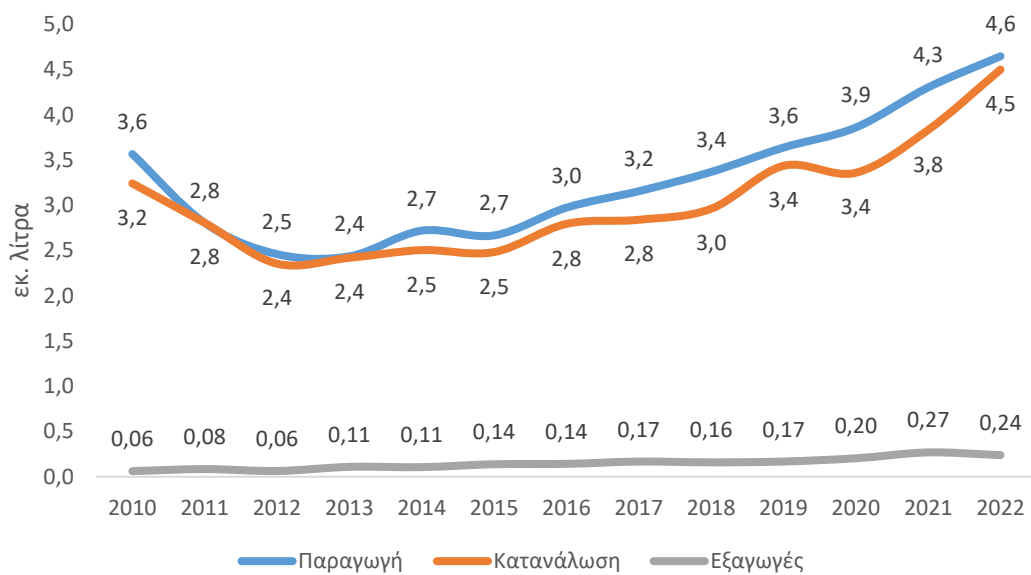
Η παραγωγή στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο παρουσιάζει αυξητική τάση μετά το 2013, ενώ το 2022 έφτασε τα 4,6 εκατ. λίτρα. Η παραγωγή προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων) εμφανίζει πτωτική τάση μετά το 2016 και έχουν σταθεροποιηθεί κοντά στα 4,3 εκατ. λίτρα το 2021. Στο επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο, η παραγωγή κατευθύνεται κυρίως στην εγχώρια αγορά, καθώς οι εξαγωγές αφορούν μικρές ποσότητες, ενώ δεν υπάρχουν εισαγωγές. Επομένως, η αγορά του επίσημου εμφιαλωμένου τσίπουρου οροθετείται από την παραγωγή και την κατανάλωση η οποία φτάνει το 97% της εγχώριας παραγωγής.

Διάγραμμα 3.13. Παραγωγή τσίπουρου

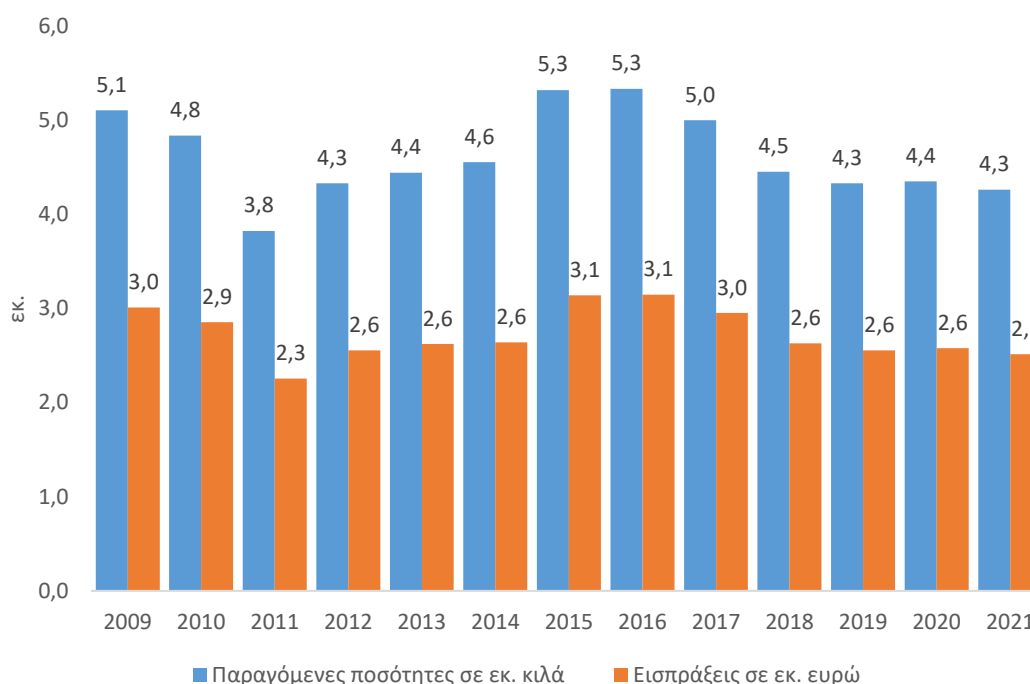

Πηγή: ΑΑΔΕ, Γενικό Χημείο Κράτους, ΣΕΑΟΠ.

Διάγραμμα 3.14. Παραγωγή, Κατανάλωση και Εξαγωγές τσίπουρου

Πηγή: ΑΑΔΕ, Γενικό Χημείο Κράτους, ΣΕΑΟΠ.

Διάγραμμα 3.15. Παραδοσιακό απόσταγμα διήμερων (Παραγωγή και φορολογικά έσοδα)

Πηγή: ΑΑΔΕ, Γενικό Χημείο Κράτους, ΣΕΑΟΠ.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία των Τελωνείων, οι ποσότητες προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών στην αγορά προσεγγίζουν τα 500 χιλ. 9λίτρα κιβώτια (4,3-5,3 χιλ. λίτρα τελικού προϊόντος). Το πλήθος των αμβύκων για την περίοδο 2021-2022¹¹ ήταν 3.953, ενώ οι άδειες ανά κατηγορία ποσότητας προϊόντος για την περίοδο 01-08-2021 μέχρι 31-07-2022, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα. Σημαντικό μέρος των αδειών αφορά μικρές ποσότητες, κάτω από 150 kgr, κυρίως για προσωπική κατανάλωση, ενώ περίπου 1.428 άδειες αφορούν αρκετά μεγαλύτερες ποσότητες (>500 kgr), οι οποίες κατευθύνονται και για εμπορική χρήση.

Πίνακας 3.3. Πλήθος αδειών απόσταξης και παραγωγή

Κατηγορίες Αδειών Απόσταξης	Πλήθος Αδειών Απόσταξης	% αδειών	Παραγωγή σε kgr	% ποσότητας
<150kg	25.366	80,2%	1.763.051	41,4%
150 – 500kg	4.844	15,3%	1.310.580	30,7%
>500kg	1.428	4,5%	1.189.551	27,9%
ΣΥΝΟΛΟ 2021	31.638		4.263.182	

Πηγή: ΑΑΔΕ, Γενικό Χημείο Κράτους, ΣΕΑΟΠ.

Φορείς της αγοράς εκτιμούν ότι εκτός από τις ποσότητες που δηλώνονται με το καθεστώς του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών, παράγονται παράλληλα (είτε χωρίς να δηλώνονται, είτε από παράνομα αποστακτήρια) πολλαπλάσιες ποσότητες που διοχετεύονται για εμπορική χρήση, αξιοποιώντας το χαμηλό καθεστώς φορολόγησης του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών.

¹¹ Αύγουστος 2021-Ιούλιος 2022

Με βάση εκτιμήσεις περίπου 1 εκατ. 9λιτρα κιβώτια (9.239 χιλ. λίτρα τελικού προϊόντος ή 3.696 χιλ. λίτρα αιθυλικής αλκοόλης) διοχετεύονται στην αγορά με αυτό τον τρόπο. Η εκτίμηση για το παράνομο τσίπουρο θεωρείται αρκετά μετριοπαθής, καθώς σύμφωνα με παλαιότερο πόρισμα επιτροπής του Υπουργείου Οικονομικών που συστάθηκε για τη διερεύνηση και επανεξέταση του καθεστώτος των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών, οι εκτιμήσεις για την παράνομη εμπορία ανέρχονταν σε περίπου 2 εκατ. 9λιτρα κιβώτια το 2012.

Σε κάθε περίπτωση, οι απώλειες που προκύπτουν από την παράνομη εμπορία του τσίπουρου είναι σημαντικές σε όρους φορολογικών εσόδων. Ακόμα και με τη συντηρητική εκτίμηση για 1.031 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας (έναντι 2.000 του πορίσματος του Υπουργείου Οικονομικών), οι απώλειες εσόδων υπολογίζονται σε περίπου €47,7 εκατ. λόγω μη καταβολής του αντίστοιχου ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών, με την υπόθεση ότι αυτές οι ποσότητες δεν θα μπορούσαν να διοχετευτούν με το καθεστώς των διημέρων, εφόσον η παραγωγική δυνατότητα έχει φτάσει ήδη στο μέγιστο. Στο ποσό αυτό δεν έχουν συμπεριληφθεί οι απώλειες από τον ΦΠΑ που εκτιμάται ότι επίσης δεν καταβάλλεται σε πολύ μεγάλο τμήμα της αγοράς.

Η παράνομη διοχέτευση των επιπλέον μη νόμιμων ποσοτήτων έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις:

- Στη **λειτουργία της αγοράς**: Αθέμιτος ανταγωνισμός προς τους ποτοποιούς που τυποποιούν το προϊόν, το οποίο φορολογείται κανονικά και υπόκειται σε συνεχείς ελέγχους, τόσο στην παραγωγή όσο και στην εμφιάλωση.
 - Ταυτόχρονα, καταναλώνονται πόροι (σταφύλια, κ.ά.) που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε άλλα προϊόντα (π.χ. κρασί, αλκοολούχα), τονώνοντας την επίσημη παραγωγή, τις εξαγωγές και τα φορολογικά έσοδα.
- Στη **δημόσια υγεία** για το τμήμα της παραγωγής στο οποίο:
 - Έχει γίνει χρήση μη ελεγμένων συστατικών στην απόσταξη (υψηλά επίπεδα μεθυλικής αλκοόλης – ξυλόπνευμα) και
 - Η διακίνηση συνήθως πραγματοποιείται σε πλαστική συσκευασία, η οποία δεν είναι κατάλληλη για την αποθήκευση ποτών που περιέχουν οινόπνευμα.
- Στα **φορολογικά έσοδα**: Απώλεια εσόδων από τα διαφυγόντα φορολογικά έσοδα ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών και ΦΠΑ.
 - Πέρα από τις απώλειες ΕΦΚ και ΦΠΑ, σε όλο το κανάλι των παράνομων ποσοτήτων εντοπίζονται απώλειες φορολογικών εσόδων από τον φόρο εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης λόγω της αδήλωτης εργασίας.
 - Καλλιέργεια κουλτούρας φοροαποφυγής

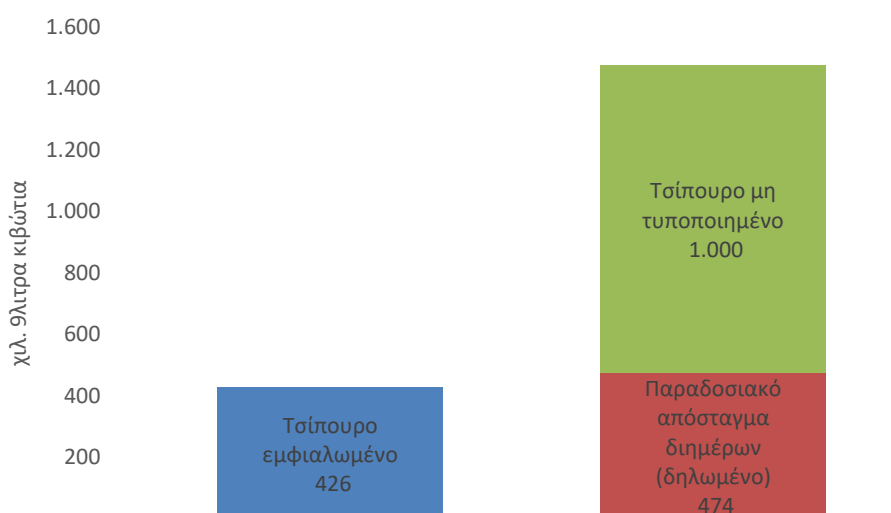
Η χρόνια μη τακτοποίηση του καθεστώτος εμπορίας του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων) αποδυνάμωσε τη διαπραγματευτική θέση της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τη διατήρηση της

έκπτωσης 50% στο τυποποιημένο ούζο και τσίπουρο. Η Ελλάδα παραπέμφθηκε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (02/2017), με την καταγγελία της εφαρμογής εξαιρετικά μειωμένων συντελεστών στο τσίπουρο και την τσικουδιά που παράγονται από μικρούς αποσταγματοποιούς, καθώς θεωρήθηκε ότι παραβιάζει τους κανόνες της ΕΕ, παρέχοντας ευνοϊκή μεταχείριση στα συγκεκριμένα αποστάγματα. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), (2019), αποφάσισε ότι η ελληνική νομοθεσία αντιβαίνει προς τις οδηγίες σχετικά με τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για τα αλκοολούχα ποτά και προς τις αρχές της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), οι οποίες απαγορεύουν στα κράτη μέλη να επιβάλλουν άμεσα ή έμμεσα στα προϊόντα άλλων κρατών μελών φόρους υψηλότερους από εκείνους που επιβαρύνουν τα ομοειδή εθνικά προϊόντα.

Αναφορικά με το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών (παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων), οι οικονομικές επιπτώσεις από το παράνομο εμπόριο εκτιμάται ότι λαμβάνουν μεγάλες διαστάσεις, καθώς σύμφωνα με φορείς της αγοράς ο όγκος τσίπουρου που διακινείται παράνομα είναι αρκετά μεγάλος. Το επίσημο εμφιαλωμένο τσίπουρο, φορολογούμενο με το ίδιο καθεστώς όπως και το ούζο, συνεισέφερε στα φορολογικά έσοδα €22 εκατ. το 2022, ενώ το προϊόν απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών με το ειδικό φορολογικό καθεστώς (€0,59 ανά λίτρο τελικού προϊόντος, καθώς το νέο καθεστώς με 1,48 ευρώ εφαρμόζεται από 1/4/2023) αποδίδει περίπου €2,5 εκατ. κάθε έτος την περίοδο 2018-2021.

Οι απώλειες όμως από το παράνομο τσίπουρο είναι σημαντικές, καθώς με βάση τα αποτελέσματα προηγούμενης μελέτης του IOBE, και στη βάση συντηρητικών εκτιμήσεων για το παράνομο τσίπουρο (1 εκατ. 9λιτρα κιβώτια), οι απώλειες από ΕΦΚ προσεγγίζουν τα €45,9 εκατ. ετησίως. Σύμφωνα, όμως, με το πόρισμα της επιτροπής του Υπουργείου Οικονομικών που συστάθηκε για τη διερεύνηση και επανεξέταση του καθεστώτος των διήμερων μικρών αποσταγματοποιών, οι εκτιμήσεις για την παράνομη εμπορία ανεβάζουν την παράνομη εμπορία σε περίπου 2 εκατ. 9λιτρα κιβώτια, κλιμακώνοντας ακόμα περισσότερο τις ετήσιες απώλειες που δημιουργούνται, περίπου στα €91,7 εκατ. Σε κάθε περίπτωση, όμως, οι εκτιμώμενες απώλειες εσόδων είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

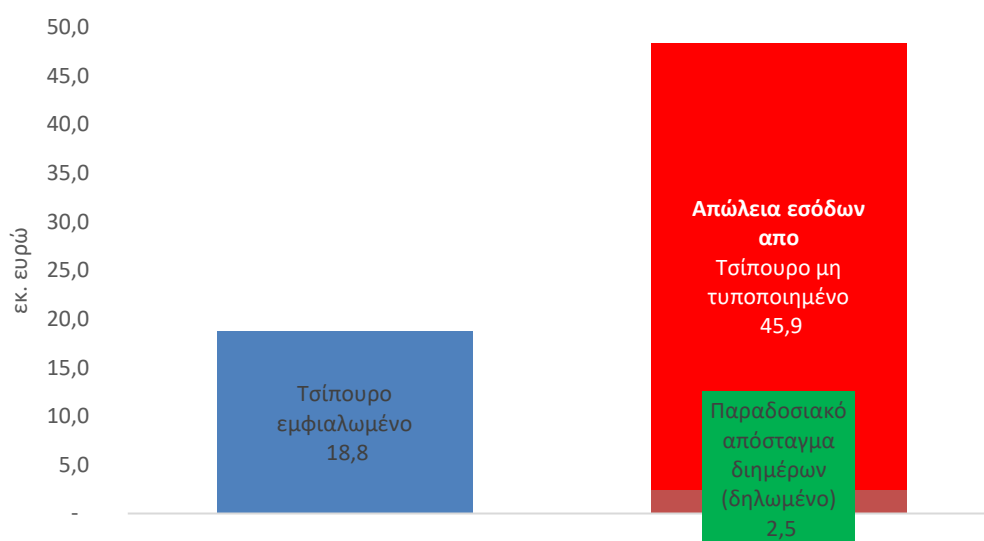
Διάγραμμα 3.16. Ετήσια Κατανάλωση τσίπουρου ανά είδος, 2021

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Εκτιμήσεις αγοράς, Εκτιμήσεις IOBE.

Οι απώλειες ΦΠΑ εκτιμώνται ελαφρώς χαμηλότερες, καθώς ένα τμήμα από τα παράνομα ποτά διακινούνται στην αγορά με την αντίστοιχη έκδοση παραστατικού. Έτσι, με την υπόθεση ότι τουλάχιστον το 80% των παράνομων ποσοτήτων δεν αποδίδει ΦΠΑ, οι απώλειες ανέρχονται στα €25,4 εκατ. ετησίως. Συνεπώς, οι συνολικές απώλειες φορολογικών εσόδων από την παράνομη παραγωγή και εμπορία τσίπουρου υπό το καθεστώς των διημέρων ανέρχονται σε €71,3 εκατ. (€45,9 εκατ. από ΕΦΚ + €25,4 εκατ. από ΦΠΑ) ανά έτος. Με την υπόθεση ότι οι παράνομες ποσότητες που διακινούνται με το καθεστώς του προϊόντος απόσταξης διήμερων αποσταγματοποιών προσεγγίζουν το επίπεδο που αναφέρεται στο πόρισμα του Υπουργείου Οικονομικών, οι απώλειες φορολογικών εσόδων από ΦΠΑ διπλασιάζονται.

Διάγραμμα 3.17. Φορολογικά Έσοδα από το τσίπουρο, 2021

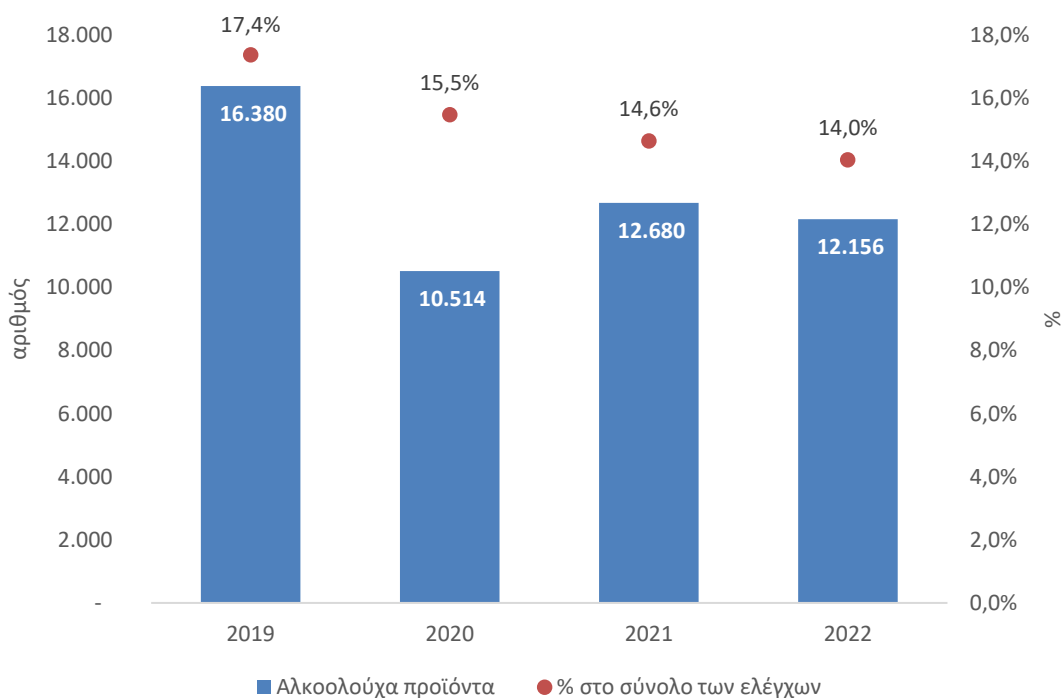
Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Κρατικοί Προϋπολογισμοί, Εκτιμήσεις αγοράς, Εκτιμήσεις IOBE.

3.5 Έλεγχοι στην αγορά αλκοολούχων ποτών

Το σημαντικό πρόβλημα της παράνομης διάθεσης αλκοολούχων ποτών, λόγω της σημαντικής κλιμάκωσης των συντελεστών ΕΦΚ και ΦΠΑ, αλλά και του ελλιπούς ελέγχου της αγοράς, προκαλούσε σημαντική μείωση των εσόδων του κράτους. Προς αυτή την κατεύθυνση τα τελευταία έτη οι αρμόδιες αρχές έχουν επεκτείνει τους ελέγχους στην αγορά, κάνοντας χρήση ενός εκτεταμένου νομικού πλαισίου προστασίας της αγοράς αλλά και σύγχρονων μεθόδων. Οι έλεγχοι αυτοί είναι σαφώς μια θετική εξέλιξη για τη μείωση της παράνομης διάθεσης αλκοολούχων ποτών, αντιμετωπίζοντας τις παρενέργειες της στρέβλωσης της αγοράς, παραμένει όμως ενεργή η βασική αιτία που αφορά τους υψηλούς συντελεστές.

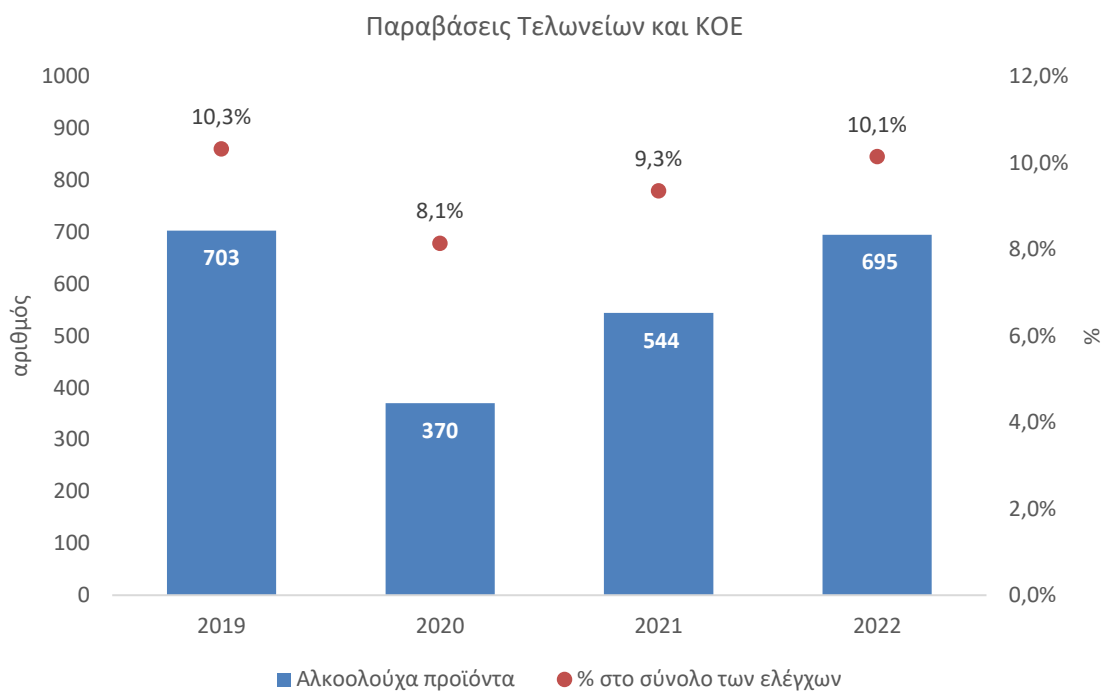
Για την προστασία των καταναλωτών και της αγοράς πραγματοποιήθηκαν το 2022 πάνω από 12 χιλ. έλεγχοι τελωνείων και Κινητών Ομάδων Ελέγχου (ΚΟΕ) σε δείγματα αλκοολούχων ποτών και αποσταγμάτων (Διάγραμμα 3.18), αποτελώντας το 14,0% των συνολικών ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν το 2022. Από τους ελέγχους προέκυψαν 695 παραβάσεις (Διάγραμμα 3.19), το 10,1% του συνόλου των παραβάσεων που διαπίστωσε η ΑΑΔΕ το 2022, έναντι χαμηλότερων επιπέδων το 2020 λόγω πανδημίας.

Διάγραμμα 3.18. Έλεγχοι δίωξης τελωνείων και ΚΟΕ ανά κατηγορία ελέγχου

Πηγή: ΑΑΔΕ, Κινητές Ομάδες Ελέγχου (ΚΟΕ).

Διάγραμμα 3.19. Παραβάσεις στα αλκοολούχα ποτά

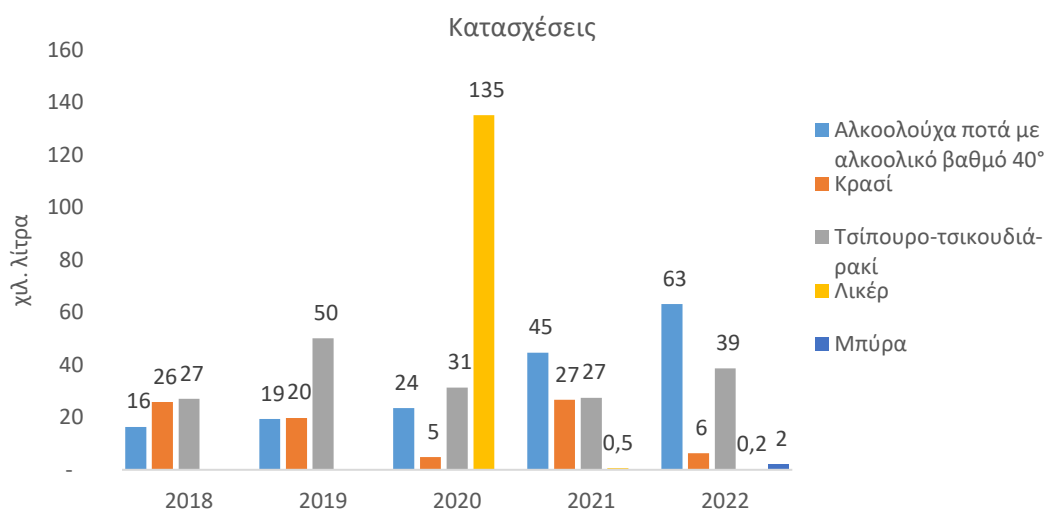

Πηγή: ΑΑΔΕ, Κινητές Ομάδες Ελέγχου (ΚΟΕ)

Οι κατασχέσεις σε λίτρα που πραγματοποίησε η ΑΑΔΕ το 2022 προσέγγισαν τα:

- 63 χιλ. λίτρα στην κατηγορία των αλκοολούχων ποτών
- 39 χιλ. λίτρα στην κατηγορία του τσίπουρου-τσικουδιάς-ρακί.
- 6 χιλ. λίτρα στο κρασί.

Διάγραμμα 3.20. Κατασχέσεις οινοπνευματωδών ποτών (χιλ. λίτρα)

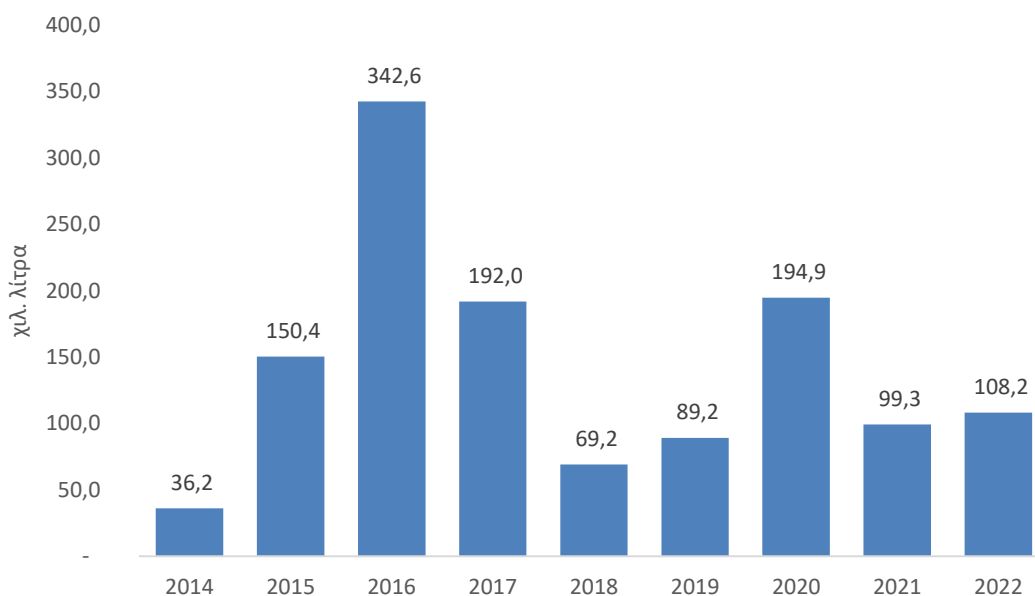

Πηγή: ΑΑΔΕ.

Με βάση τους ελέγχους, οι συνολικές κατασχέσεις σε λίτρα προσέγγισαν τα 108 χιλ. λίτρα το 2022, αυξημένες ποσότητες σε σύγκριση με το 2021 (Διάγραμμα 3.21). Οι συνολικές

ποσότητες κατασχέσεων δείχνουν ότι το πρόβλημα του παράνομου εμπορίου είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα, ενώ απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την καταπολέμησή του.

Διάγραμμα 3.21. Κατασχέσεις (σε χιλ. λίτρα)

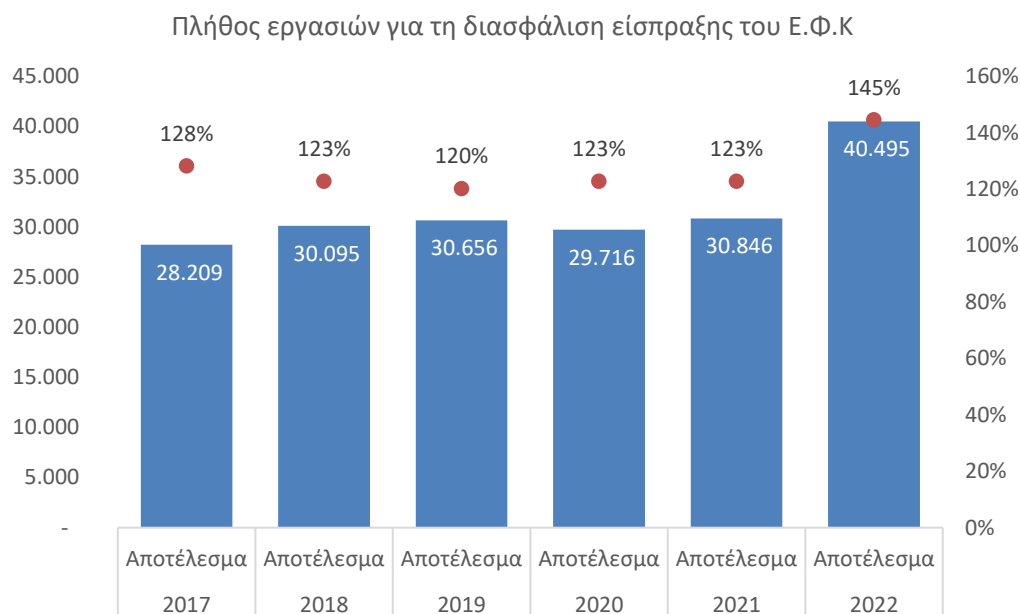
Πηγή: ΑΑΔΕ

Για τη διασφάλιση του ΕΦΚ, διενεργήθηκαν περισσότερες από 40 χιλ. εργασίες, αρκετά υψηλότερα από τον αρχικό στόχο για το 2022 (28 χιλ.). Για τη διασφάλιση του ΕΦΚ στον τομέα της αλκοόλης υλοποιήθηκε από τις κατά τόπους αρμόδιες Χημικές Υπηρεσίες το σχέδιο επισήμου ελέγχου στους τομείς αλκοόλης, αλκοολούχων ποτών, οίνου και ζύθου.

Με βάση την ΑΑΔΕ, στους εν λόγω τομείς διενεργήθηκαν:

- **συστηματικοί έλεγχοι - επιθεωρήσεις** και εποπτεία ολιστικού χαρακτήρα στις μονάδες παραγωγής και στις φορολογικές αποθήκες εμπορίας, ως και κατά την εισαγωγή, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και με σαφώς καθορισμένες από αυτή διαδικασίες.
- **έλεγχοι-επιθεωρήσεις στην αγορά** (σημεία πώλησης, σημεία κατανάλωσης κλπ.) κατ' ανάγκη δειγματοληπτικά πλην όμως κατά συστηματικό τρόπο, με δειγματοληψίες και εξέταση των δειγμάτων.

Διάγραμμα 3.22. Πλήθος εργασιών για τη διασφάλιση είσπραξης του Ε.Φ.Κ

Πηγή: ΑΑΔΕ.

Από τους ελέγχους προέκυψε μετά από εργαστηριακό έλεγχο 2.667 δειγμάτων, βρέθηκαν 259 δείγματα μη κανονικά και 43 μη κανονικά-μη ασφαλή. Το μεγαλύτερο πρόβλημα μη κανονικών δειγμάτων αφορά τα αλκοολούχα ποτά, ενώ το μεγαλύτερο πλήθος μη κανονικών μη ασφαλών δειγμάτων εντοπίζεται στα προϊόντα απόσταξης διήμερων.

Πίνακας 3.4. Μη συμμορφούμενα δείγματα ποτού με αλκοόλη (2022)

Είδος δείγματος	Μη κανονικά	Μη κανονικά-Μη Ασφαλή	Σύνολο
Αλκοολούχα ποτά	220	15	235
Ζύθος	5	2	7
Προϊόντα απόσταξης διήμερων	24	20	44
Οίνοι	10	6	16
Σύνολο	259	43	302

Πηγή: ΑΑΔΕ.

4 ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΦΚ ΣΤΑ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΠΟΤΑ

4.1 Σύγκλιση ΕΦΚ στον μέσο όρο της ΕΕ

Η αγορά αλκοολούχων ποτών έχει επηρεαστεί από πληθώρα παραγόντων τα τελευταία 15 έτη, δημιουργώντας ένα πιεστικό επιχειρηματικό περιβάλλον, με επιπτώσεις όμως και στους καταναλωτές. Η πρόσφατη βελτίωση στα οικονομικά δεδομένα της αγοράς, έπειτα από την ανάκαμψη λόγω πανδημίας και της τόνωσης της κατανάλωσης και των τουριστικών ροών αξιολογούνται σαφώς ως θετικά στοιχεία, ωστόσο όλα αυτά τελούν υπό αίρεση σε ένα περιβάλλον αβεβαιότητας της ελληνικής και ευρωπαϊκής οικονομίας.

Η **παγκόσμια κρίση του 2008** και η πτώση των εισοδημάτων περιορίσαν την κατανάλωση, ενώ η επακόλουθη κρίση χρέους της ελληνικής οικονομίας με μέτρα περιορισμού της ζήτησης και την ταυτόχρονη αύξηση των φορολογικών συντελεστών μείωσαν ακόμα περισσότερο την επίσημα καταγεγραμμένη κατανάλωση. Η κλιμάκωση του ΕΦΚ άλλαξε σημαντικά την αγορά, καθώς εκτός από την αναμενόμενη πτώση της κατανάλωσης, εκτιμάται ότι λόγω των απότομων μεταβολών των οικονομικών συνθηκών και του φορολογικού πλαισίου, αναζητήθηκαν υποκατάστατα προϊόντα από επιχειρήσεις και καταναλωτές δημιουργώντας συνθήκες ανόδου του παράνομου εμπορίου αλκοολούχων ποτών, δημιουργώντας φορολογικά κενά στον κρατικό προϋπολογισμό και οικονομική πίεση στις νόμιμες επιχειρήσεις.

Η κρίση της πανδημίας **COVID-19 το 2020** επιβάρυνε το οικονομικό περιβάλλον και έχει επιπτώσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών, ιδιαίτερα στην κατηγορία της επιτόπιας κατανάλωσης, με ακόμα πιο αρνητικές συνέπειες σε όρους προστιθέμενης αξίας και απασχόλησης, ενώ πλέον οι πληθωριστικές πιέσεις δημιουργούν ένα αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον, με αυξήσεις κόστους για τις επιχειρήσεις και ονομαστικών δαπανών για τους καταναλωτές.

Με βάση τα παραπάνω, εκτιμάται ότι η επαναξιολόγηση του φορολογικού πλαισίου της αγοράς αλκοολούχων ποτών θα διαμορφώσει τις κατάλληλες συνθήκες για την απρόσκοπτη λειτουργία των επιχειρήσεων και της διατήρησης ή αύξησης της απασχόλησης, χωρίς την αίρεση εξωγενών παραγόντων.

Στο παρόν εξετάζεται η επίδραση της **σταδιακής προσαρμογής του ΕΦΚ** στην αγορά αλκοολούχων ποτών και στην ελληνική οικονομία συνολικά, αναλύοντας τα αποτελέσματα αυτής της αλλαγής στον περιορισμό της παράνομης αγοράς, στην ενίσχυση της εφοδιαστικής αλυσίδας και της εγχώριας παραγωγής, στα συνολικά φορολογικά έσοδα, αλλά στην ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος και τις τιμές, ενώ εξετάζονται οι διασυνδέσεις της αλλαγής της φορολογικής πολιτικής με ζητήματα υγείας και καταχρήσεων.

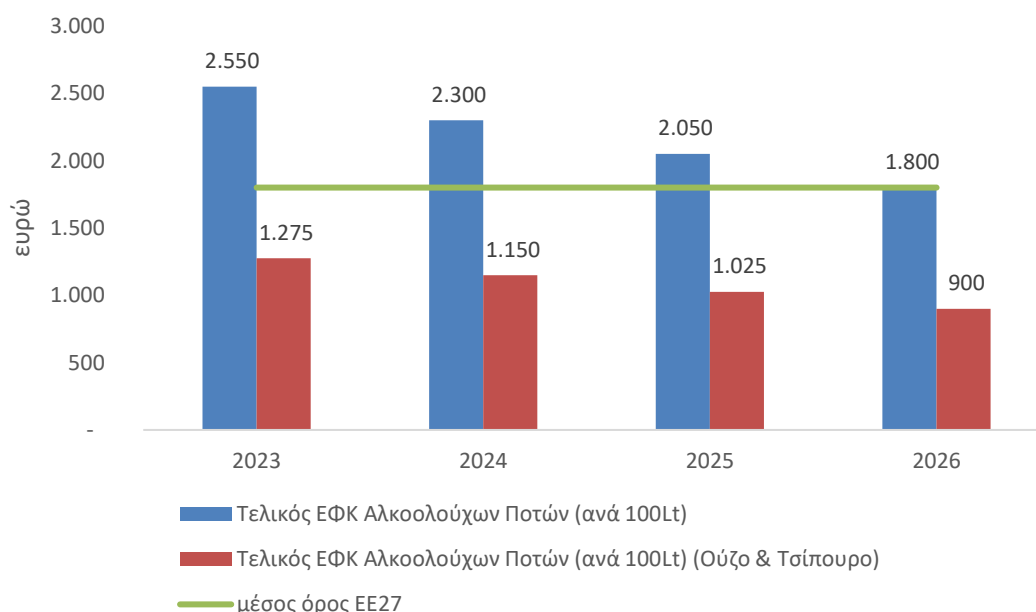
Η σταδιακή προσαρμογή του ΕΦΚ αφορά τη σύγκλιση στον ευρωπαϊκό μέσο όρο, δηλαδή τα **€1.800 / 100 lt** αιθυλικής αλκοόλης σε βάθος τριετίας (2024–2026) και όχι η επαναφορά του στα επίπεδα πριν το 2009. Η προσαρμογή **του ΕΦΚ αναμένεται να μην οδηγήσει σε μεγάλη επέκταση της πραγματικής κατανάλωσης**, αλλά αντίθετα εκτιμάται ότι θα βοηθήσει στη μεταφορά **ποσοτήτων από το παράνομο εμπόριο στα νόμιμα κανάλια**. Η νόμιμη

κατανάλωση είναι ελεγχόμενη και ασφαλής, ενώ παράλληλα τονώνει τα φορολογικά έσοδα και ενδυναμώνει το νόμιμο τμήμα της αγοράς, στηρίζοντας τον κλάδο, δημιουργώντας ένα εύρωστο επιχειρηματικό περιβάλλον μεσοπρόθεσμα.

Σταδιακή μείωση ΕΦΚ στα €1.800 μέχρι το 2026

Η σταδιακή μείωση του ΕΦΚ στο οινόπνευμα στον μέσο όρο της ΕΕ, δηλαδή περίπου τα **€1.800 / 100 lt** αιθυλικής αλκοόλης σε βάθος τριετίας, (2024–2026), υπολογίζεται με ισόποση ετήσια μείωση του ΕΦΚ κατά περίπου €250, ενώ αντίστοιχη θα είναι η μείωση στον άμεσα διασυνδεδεμένο ΕΦΚ για το ούζο και το τσίπουρο, δηλαδή κατά €125 ετησίως, με αποτέλεσμα να προσεγγίζει τα **€900 / 100 lt** αιθυλικής αλκοόλης.

Διάγραμμα 4.1. Μείωση ΕΦΚ

Η εκτίμηση της αγοράς στηρίζεται σε υποθέσεις για την εξέλιξη του ΑΕΠ και της δραστηριότητας στην εστίαση και στον τουρισμό, οι οποίες βοηθούν αντιστοίχως την εκτίμηση για την κατ' οίκον και την επιτόπια κατανάλωση αλκοολούχων ποτών. Οι υποθέσεις για τα στοιχεία αυτά διατηρούνται σταθερές μέχρι το 2026, ώστε να εξεταστούν οι επιδράσεις της μείωσης του ΕΦΚ σε ένα οικονομικό περιβάλλον ουδέτερο από άλλες μεταβολές. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι τιμές των παραμέτρων των υποθέσεων για την περίοδο 2023-2026.

Πίνακας 4.1. Υποθέσεις σεναρίων

	Πραγματικά στοιχεία		Εκτίμηση			Πρόβλεψη		
	2022	2023	2024	2025	2026			
ΑΕΠ	5,6%	2,5%	2,0%	1,4%	1,4%			
Καταστήματα εστίασης	40,7%	8%	6%	6%	6%			
Τουριστικές εισπράξεις	68,3%	15,3%	6%	6%	6%			
Μετακύλιση τιμής off-trade αγορά			80%	80%	80%			
Μετακύλιση τιμής on-trade αγορά			0%	0%	0%			

Πηγή: IMF, WEO Data: October 2023 Edition, Eurostat, ΕΛΣΤΑΤ.

Η μείωση του συντελεστή ΕΦΚ και η μετακύλιση αυτής της μείωσης στις τελικές τιμές διαφοροποιείται ανάλογα με τα τμήματα της αγοράς. Στην αγορά λιανικής που περιλαμβάνει supermarket, κάβες, κ.ά. αναμένεται να σημειωθεί μετακύλιση του μειωμένου φόρου στις τελικές τιμές, ενώ έχει εκτιμηθεί η πιθανότητα η μετακύλιση να μην είναι πλήρης, αλλά σε μικρότερο βαθμό π.χ. 80% ή 90%. Αντιθέτως, στην on-trade (HORECA) αγορά είναι αρκετά πιο πιθανό οι αυξομειώσεις των φορολογικών συντελεστών να μην επηρεάζουν τις τελικές τιμές, αλλά να οδηγούν σε αναπροσαρμογή των περιθωρίων κέρδους των επιχειρήσεων.¹² Η βελτίωση του περιθωρίου κέρδους για τις επιχειρήσεις, λόγω της σημαντικής μείωσης του ΕΦΚ, εκτιμάται ότι θα επιδράσει θετικά:

- στη **μεσομακροπρόθεσμη εξασφάλιση της λειτουργίας των επιχειρήσεων**, διατηρώντας ή και αυξάνοντας τις θέσεις απασχόλησης, τα φορολογικά κέρδη και τις εισφορές για το κράτος,
- στα **κίνητρα** των επιχειρήσεων να μεταφέρουν κατανάλωση στη νόμιμη αγορά αλκοολούχων, με θετικά αποτελέσματα σε όλη την οικονομία.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι υποθέσεις για τη μείωση του παράνομου εμπορίου στην on trade αγορά, λόγω αύξησης του περιθωρίου κέρδους και των κινήτρων για ενσωμάτωση στα νόμιμα κανάλια αγοράς. Η σταδιακή μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να ενισχύσει τα κίνητρα για ενσωμάτωση κατανάλωσης στα νόμιμα κανάλια σε όλα τα στάδια της επιτόπιας κατανάλωσης, και στον τουριστικό τομέα και στην εστίαση. Με βάση την αύξηση του περιθωρίου κέρδους αναμένεται η ενίσχυση της αγοράς λόγω ένταξης στη νόμιμη κατανάλωση κατά 3,9%-4,0% περίπου για την περίοδο 2024-2026, ρεαλιστικές υποθέσεις αν ληφθεί υπόψη η πορεία της αγοράς από το 2009. Η αύξηση του ΕΦΚ κατά 125% την περίοδο 2009-2010, σε σύγκριση με το προηγούμενο φορολογικό καθεστώς ενίσχυσε το παράνομο εμπόριο, ενώ με βάση τις εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας η μη καταγεγραμμένη κατανάλωση αυξήθηκε κατά 115%. Με την υπόθεση ότι οι υπόλοιποι παράγοντες παραμένουν σταθεροί, μια μείωση του ΕΦΚ κατά 9,8% το 2024, με περαιτέρω μείωση κατά 10,9% το 2025 και 12,2% θα οδηγούσε σε αντιστροφή για τη λειτουργία του παράνομου εμπορίου, δηλαδή σε περιορισμό κατά 9,0%, 10,0% και 11,2% για τα έτη 2024-2026 αντίστοιχα. Έτσι, οι υποθέσεις ενίσχυσης της νόμιμης αγοράς που υπολογίζονται στον επόμενο πίνακα (3,9%, 4,0% και 4,0%) είναι αρκετά μετριοπαθείς, αντανακλώντας περίπου το 1/3 των εκτιμήσεων για ενίσχυση της νόμιμης κατανάλωσης.

Πίνακας 4.2. Υποθέσεις παράνομης κατανάλωσης

Υποθέσεις	2024	2025	2026
Ενίσχυση νόμιμης αγοράς (on-trade) λόγω αύξησης του περιθωρίου κέρδους	3,9%	4,0%	4,0%
Ποσότητα ποσοτήτων που αναμένεται να ενταχθούν (χιλ. 9λιτρα κιβώτια)	131	147	163
Ποσοστό παράνομων ποσοτήτων ένταξης στην επίσημη αγορά	21,4%	23,1%	24,4%

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

¹² Αυτό μπορεί να συμβαίνει διότι ο ΕΦΚ αποτελεί πολύ μικρότερο ποσοστό της τελικής τιμής στην αγορά on-trade σε σύγκριση με την τελική τιμή λιανικής.

4.1.1 Ελαστικότητες - Εξωτερικότητες

Με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία, η φορολογική πολιτική μέσω ειδικών φόρων στο αλκοόλ είναι ένα αρκετά ευρύ πεδίο συζήτησης. Τα έσοδα από τον ΕΦΚ στα αλκοολούχα ποτά αποτελούν σημαντικό μερίδιο των ΕΦΚ σε όλα τα προϊόντα (ενέργεια, καπνικά, κ.ά.), ενώ με βάση το επιχειρήμα ότι η κατανάλωση αλκοόλ δεν επηρεάζεται σημαντικά από τις τιμές, οι κυβερνήσεις συνήθως αυξάνουν τους φορολογικούς συντελεστές για να συγκεντρώσουν περισσότερα έσοδα. Στον αντίποδα αυτού του επιχειρήματος βρίσκονται όσοι υποστηρίζουν ότι ακριβώς επειδή η κατανάλωση δεν επηρεάζεται σημαντικά από τις τιμές, τότε η φορολογική πολιτική στο αλκοόλ με την αύξηση των φόρων δεν επιτυγχάνει τον στόχο περιορισμού της κατανάλωσης (Clements et al., 2022). Επιπλέον, στο ζήτημα της δημιουργίας αρνητικών εξωτερικοτήτων από το αλκοόλ, σημειώνεται ότι θα πρέπει να διαχωριστούν οι καταναλωτές σε κατηγορίες, καθώς οι συνήθειες ανά κατηγορία καταναλωτών αντανακλούν και διαφορετική συσχέτιση μεταξύ των τιμών και της κατανάλωσης. Ο διαχωρισμός θα πρέπει να γίνει μεταξύ των συστηματικών καταναλωτών μεγάλων ποσοτήτων αλκοόλ (heavy drinkers), συνήθως μικρό ποσοστό του συνόλου, και των καταναλωτών που καταναλώνουν μικρές ποσότητες (sensible drinkers), που αποτελούν και τη μεγάλη πλειονότητα. Συνήθως οι πολύ αρνητικές εξωτερικότητες (οδική ασφάλεια, συστήματα υγείας, κ.ά.) προκαλούνται από την πρώτη κατηγορία καταναλωτών, η οποία όμως παρουσιάζει ανελαστικότητα ως προς τις αυξήσεις των τιμών λόγω του ΕΦΚ, με αποτέλεσμα η φορολογική πολιτική να μην εκπληρώνει τον στόχο της. Την ίδια στιγμή, η δεύτερη κατηγορία καταναλωτών επηρεάζεται δυσμενώς από τις αυξήσεις τιμών, χωρίς όμως να διορθώνεται η αρνητική εξωτερικότητα.

Η εξέταση της συμπεριφοράς των καταναλωτών ως προς την κατανάλωση αλκοόλ, με βάση τις τιμές και το εισόδημα αποτελεί πεδίο συνεχούς μελέτης, καθώς η κατανομή των καταναλωτών ως προς το αλκοόλ είναι αρκετά διαφορετική (συστηματικοί καταναλωτές, περιστασιακοί καταναλωτές με υποκατηγορίες, κ.λπ.), με αποτέλεσμα τα μικροοικονομικά υποδείγματα να μην είναι πάντα ικανά να αποδώσουν την πραγματική εικόνα της αγοράς. Γενικότερα, η εξέταση των επιπτώσεων της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ και της δημιουργίας αρνητικών εξωτερικοτήτων μελετάται σε πληθώρα άρθρων (Griffith et al., 2019), (Collins, David John, 2002). Με βάση την έρευνα του (Griffith et al., 2019) οι συστηματικοί καταναλωτές αλκοόλ (heavy drinkers) είναι περισσότερο ευαίσθητοι στις μεταβολές των τιμών, με τη λογική όμως ότι οδηγούνται σε υποκατάσταση σε οινοπνευματώδη ποτά με χαμηλότερη τιμή και όχι σε παύση ή μείωση της κατανάλωσης. Παράλληλα, ένα άλλο εύρημα της μελέτης, στην οποία εξετάζονται όλες οι κατηγορίες ποτών (κρασί, μπίρα, αλκοολούχα) διερευνώντας τις σταυροειδείς ελαστικότητες μεταξύ των κατηγοριών, είναι ότι οι καταναλωτές μικρών ποσοτήτων παρουσιάζουν υψηλότερη ελαστικότητα τιμής, έναντι των καταναλωτών μεγάλων ποσοτήτων. Συμπερασματικά, λοιπόν οι καταναλωτές μικρών ποσοτήτων επηρεάζονται από τις αυξήσεις τιμών, μειώνοντας την κατανάλωσή τους σε αλκοόλ, ενώ οι καταναλωτές μεγάλων ποσοτήτων, επηρεάζονται από τις αυξήσεις τιμών με υποκατάσταση και όχι με μείωση της συνολικής ποσότητας αλκοόλ. Με βάση τα αποτελέσματα της μελέτης, οι καταναλωτές μεγάλων ποσοτήτων αντιδρούν σε μια αύξηση της τιμής αλκοολούχων υποκαθιστώντας σε μεγάλο βαθμό (50%) τα αλκοολούχα με κρασί.

Τέλος, στην έρευνα (Clements et al., 2022) αναφέρονται ελαστικότητες τιμής από ένα σύνολο μελετών ((Elder et al., 2010; Fogarty, 2010; Gallet & Gallet, 2007; Nelson, 2010, 2013, 2014; Selvanathan & Selvanathan, 2006; Wagenaar et al., 2009). Με βάση τις παραπάνω μελέτες, οι μέσες ελαστικότητες για τα αλκοολούχα ποτά κυμαίνονται στο εύρος από -0,57 έως -1,09, με μέσο όρο -0,78, ενώ οι κεντρικές ελαστικότητες (median) είναι από -0,54 έως -0,79 με μέσο όρο το -0,66. Ενδεικτικά, για τα υπόλοιπα προϊόντα, όπως κρασί και μπύρα από αντίστοιχες έρευνες, ο μέσος όρος των ελαστικοτήτων για την μπύρα είναι -0,47 και για το κρασί -0,71.

Πίνακας 4.3. Ελαστικότητες τιμής αλκοολούχων ποτών

Έρευνα	Μέσος	Διάμεσος
Nelson (2013a)	-0,70	-0,55
Nelson (2013b)		-0,54
Fogarty (2010)	-0,73	-0,76
Elder et al. (2010)		-0,79
Wagenaar et al. (2009b)	-0,80	
Gallet (2007)	-1,09	-0,68
Selvanathan and Selvanathan (2005, p. 232)	-0,57	
Μέσος όρος	-0,78	-0,66

Πηγή: Clements, K. W., Mariano, M. J. M., Verikios, G., & Wong, B. (2022). How elastic is alcohol consumption? *Economic Analysis and Policy*, 76, 568–581.

Ειδικότερα, στην έρευνα του Nelson JP., 2013 καταγράφονται οι ελαστικότητες τιμής και εισοδήματος από αντίστοιχες μελέτες. Έτσι η ελαστικότητα τιμής για τα αλκοολούχα είναι -0,76 και εισοδήματος 1,24, ενώ σε άλλη μελέτη είναι -0,68 η ελαστικότητα τιμής και μοναδιαία (1,0) η εισοδηματική ελαστικότητα.

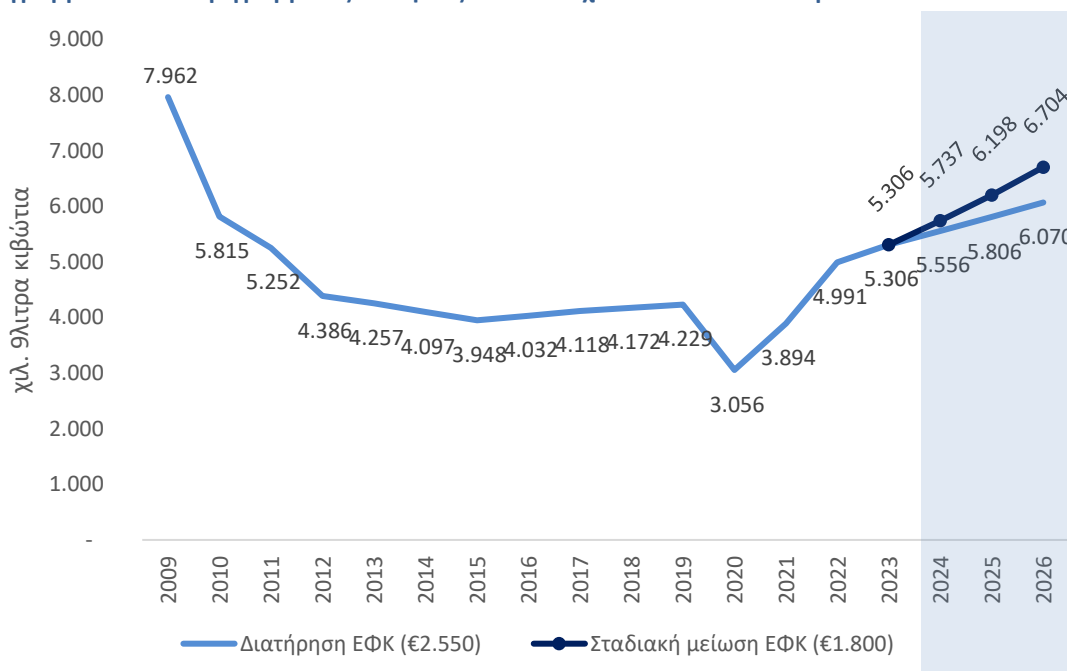
Στην παρούσα μελέτη υπολογίζεται μέση ελαστικότητα τιμής -0,76 και μέση ελαστικότητα εισοδήματος 1,24, με βάση τα ευρήματα των παραπάνω ερευνών. Σημειώνεται ωστόσο, ότι η ελαστικότητα εισοδήματος δεν επηρεάζει τα αποτελέσματα της μείωσης του ΕΦΚ, καθώς οι εκτιμήσεις για την πορεία του εισοδήματος δεν διαφοροποιούνται στα σενάρια.

4.2 Επίδραση σταδιακής μείωσης ΕΦΚ στην αγορά αλκοολούχων ποτών

Με βάση τις παραπάνω υποθέσεις για τις αγορές off-trade και on-trade, για την εξέλιξη των βασικών μεγεθών της οικονομίας και τις υποθέσεις σχετικά με τις ελαστικότητες τιμής και εισοδήματος αλλά και της παράνομης αγοράς, εκτιμάται η εξέλιξη της επίσημης κατανάλωσης αλκοολούχων στο βασικό σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ και στο σενάριο σταδιακής μείωσης του ΕΦΚ, συγκρίνοντας τα αποτελέσματα.

Οι επίσημες πωλήσεις αναμένεται να διαμορφωθούν στα €6,7 εκατ. 9λιτρα κιβώτια με τη σταδιακή μείωση του ΕΦΚ μέχρι το 2026, έναντι 6,1 εκατ. που θα διαμορφώνονταν στο σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο υφιστάμενο επίπεδο των 2.550 ευρώ / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης. Σταδιακά, το 2024 η συνολικά καταγεγραμμένη ποσότητα θα αυξηθεί στα 5,7 εκατ. 9λιτρα κιβώτια, το 2025 στα 6,2 εκατ., και το 2026 στα 6,7 εκατ., αυξημένη η επίσημη κατανάλωση κατά 634 χιλ. 9λιτρα κιβώτια στο τέλος της περιόδου, σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ (Διάγραμμα 4.2). Σημειώνεται ότι παρά την αύξηση των καταγεγραμμένων πωλήσεων η αγορά δεν αναμένεται να φτάσει τα επίπεδα του 2009 και θα υπολείπεται ακόμα κατά 1,3 χιλ. 9λιτρα κιβώτια ή κατά 16% χαμηλότερα από τα επίπεδα του 2009.

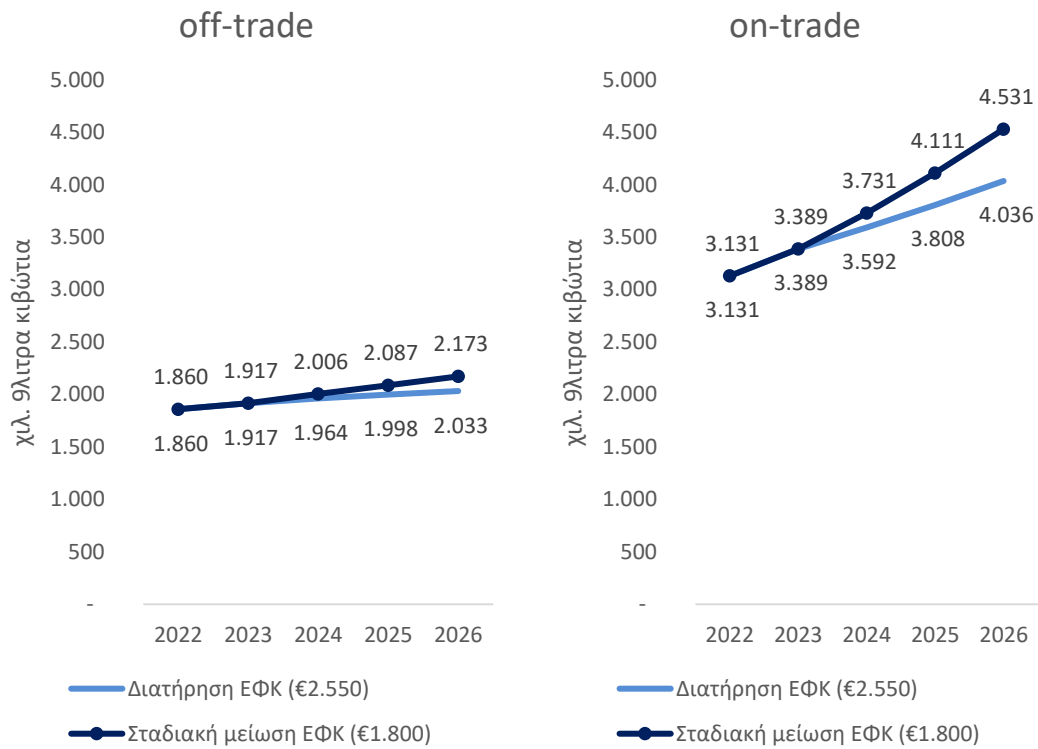
Διάγραμμα 4.2. Καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά σενάριο

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

Στην αγορά off-trade οι καταγεγραμμένες πωλήσεις αναμένεται να προσεγγίσουν τα 2,2 εκατ. 9λιτρα κιβώτια το 2026, με επιπλέον 139 χιλ. 9λιτρα κιβώτια. Στην αγορά on-trade οι πωλήσεις εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 4,5 εκατ. 9λιτρα κιβώτια το 2026, με επιπλέον πωλήσεις κατά 495 χιλ. 9λιτρα κιβώτια.

Διάγραμμα 4.3. Καταγεγραμμένες πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ανά σενάριο στις αγορές off-trade και on-trade

Πηγή: Εκτιμήσεις ΙΟΒΕ.

4.3 Εφοδιαστική αλυσίδα αλκοολούχων ποτών

Η μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να ενισχύσει τον πυρήνα της δραστηριότητας του τομέα αλλά και την ευρύτερη εφοδιαστική αλυσίδα που τροφοδοτεί ο κλάδος αλκοολούχων ποτών. Από τον πυρήνα της δραστηριότητας του τομέα, αναμένεται να σημειωθεί αύξηση στο ΑΕΠ κατά €173 εκατ. μέχρι το 2026, σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο υφιστάμενο επίπεδο, ενώ συνολικά από την εφοδιαστική αλυσίδα αλκοολούχων ποτών, προσμετρώντας τις άμεσες, τις έμμεσες και τις προκαλούμενες επιδράσεις το ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας θα είναι αυξημένο κατά **€325 εκατ.** μέχρι το 2026. Αντίστοιχα η απασχόληση στον στενό πυρήνα του κλάδου αναμένεται να ενισχυθεί κατά 7.132 χιλ. θέσεις πλήρους απασχόλησης, ενώ η απασχόληση θα είναι ενισχυμένη κατά **11,3 χιλ. θέσεις επιπλέον**, συγκρινόμενα τα μεγέθη αυτά με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο υφιστάμενο επίπεδο. Με βάση αυτά τα αποτελέσματα προκύπτει ότι ο κλάδος έχει πολλαπλασιαστή 1,9 σε όρους ΑΕΠ, δηλαδή κάθε ευρώ που δαπανάται στον κλάδο δημιουργεί πρόσθετα 0,9 ευρώ στην ελληνική οικονομία, ενώ σε όρους απασχόλησης, κάθε 10 θέσεις που δημιουργούνται στον πυρήνα του κλάδου αλκοολούχων ποτών, δημιουργούν 6 πρόσθετες θέσεις απασχόλησης στην οικονομία.

Πίνακας 4.4. Άμεση και συνολική επίδραση μείωσης ΕΦΚ στον κλάδο αλκοολούχων ποτών σε όρους ΑΕΠ

	Άμεσες επιδράσεις	Συνολικές επιδράσεις
Παραγωγή αλκοολούχων ποτών	7	19
Χονδρικό & Λιανικό Εμπόριο	6	13
HORECA	160	294
Σύνολο	173	325

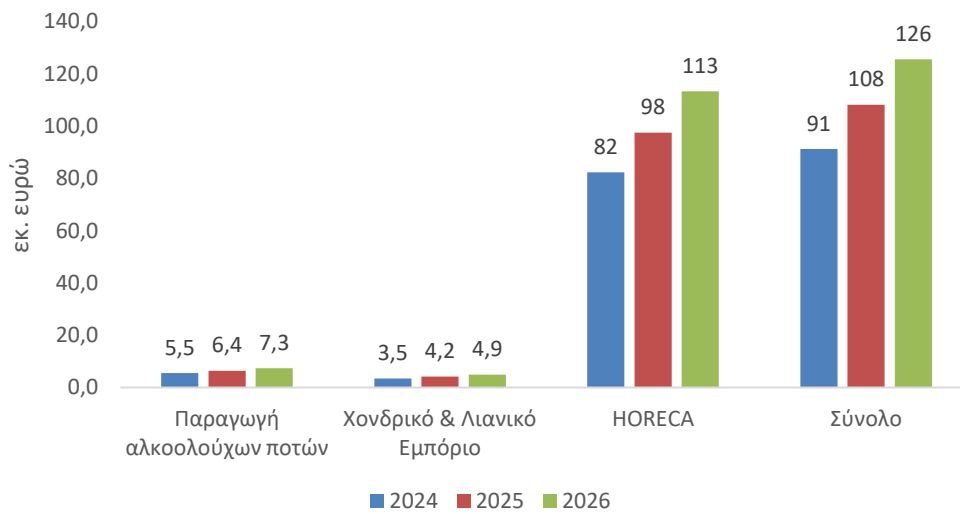
Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

Πίνακας 4.5. Άμεση και συνολική επίδραση μείωσης ΕΦΚ στον κλάδο αλκοολούχων ποτών σε όρους Απασχόλησης

	Άμεσες επιδράσεις	Συνολικές επιδράσεις
Παραγωγή αλκοολούχων ποτών	151	591
Χονδρικό & Λιανικό Εμπόριο	87	194
HORECA	6.894	10.465
Σύνολο	7.132	11.250

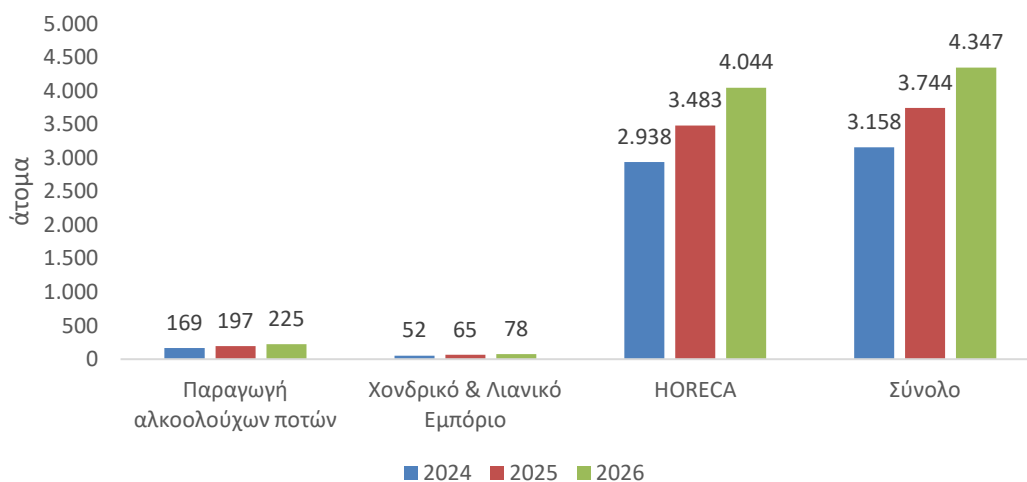
Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

Τα παραπάνω συνολικά αποτελέσματα επιμερίζονται στις αγορές Παραγωγής, Χονδρικού και Λιανικού εμπορίου και στην επιτόπια κατανάλωση στους κλάδους HORECA, ανά έτος. Το ΑΕΠ από την ευρύτερη αλυσίδα αξίας αναμένεται να ενισχυθεί κατά €91 εκατ., €108 εκατ. και €126 εκατ., δηλαδή σύνολο €325 εκατ., αντίστοιχα την περίοδο 2024-2026, με μεγαλύτερη επίδραση στο κανάλι της HORECA, αλλά και μεγαλύτερη επίδραση στο τελευταίο έτος 2026, όπου η μείωση του ΕΦΚ είναι αισθητή και ικανή να δημιουργεί τα θετικά αυτά αποτελέσματα.

Διάγραμμα 4.4. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή ΑΕΠ (σύγκριση με σενάριο διατήρησης) – ετήσια μεταβολή

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

Αντίστοιχα, στην απασχόληση οι νέες θέσεις είναι τμηματικά αυξανόμενες την περίοδο 2024-2026, με ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα και πάλι από την αγορά HORECA, καθώς ο κλάδος αλκοολούχων ποτών αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των κλάδων εστίασης και τουρισμού. Σημειώνεται ότι τα αποτελέσματα αυτά αθροίζονται στο τέλος της περιόδου σε πάνω από 11 χιλ. επιπλέον θέσεις απασχόλησης.

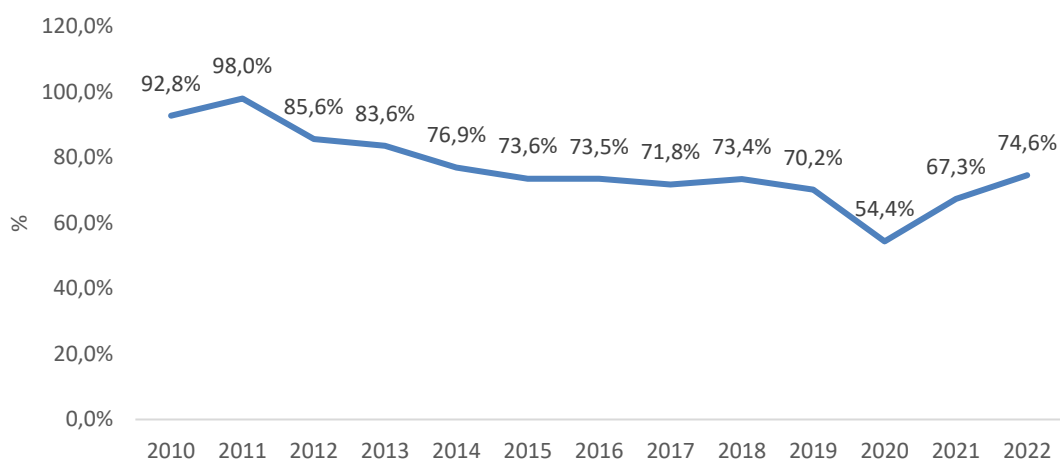
Διάγραμμα 4.5. Μείωση ΕΦΚ - Μεταβολή Απασχόλησης (σύγκριση με σενάριο διατήρησης) - ετήσια μεταβολή

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

4.4 Εγχώρια παραγωγή

Η εγχώρια παραγωγή αποτελεί σημαντικό μέρος της αγοράς αλκοολούχων ποτών, καθώς η κατανάλωση αντιστοιχεί στο 74,6% της παραγωγής σε όρους τελικού λίτρου προϊόντος για το 2022. Στον κλάδο δραστηριοποιούνται πάνω από 350 επιχειρήσεις παραγωγής αλκοολούχων ποτών όπως αναφέρθηκε, με την παραγωγή να προσεγγίζει τα 54 εκατ. λίτρα τελικού προϊόντος. Η αναπροσαρμογή του ΕΦΚ αναμένεται να ενισχύσει τη συνολική καταγεγραμμένη κατανάλωση, αυξάνοντας και την εγχώρια παραγωγή, με επίδραση στην εγχώρια απασχόληση, αλλά και στα φορολογικά έσοδα.

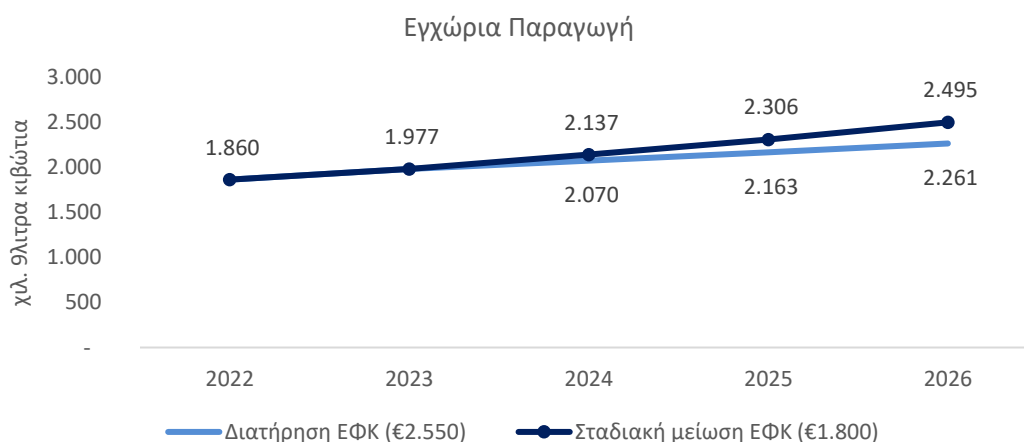
Διάγραμμα 4.6. Κατανάλωση προς παραγωγή αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Γενικό Χημείο Κράτους, Ανάλυση IOBE.

Στο σενάριο μείωσης του ΕΦΚ αναμένεται ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής λόγω αύξησης της κατανάλωσης κατά 10,4% μέχρι το 2026 σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο σημερινό υψηλό επίπεδο. Η αύξηση αυτή αναμένεται να ενισχύσει και την απασχόληση, ενώ εκτιμάται ότι στο σενάριο μείωσης του ΕΦΚ η απασχόληση θα είναι σωρευτικά αυξημένη κατά 11,9% στο τέλος του 2026 σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ.

Διάγραμμα 4.7. Παραγωγή αλκοολούχων ποτών (σενάριο διατήρησης & σενάριο μείωσης ΕΦΚ)

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

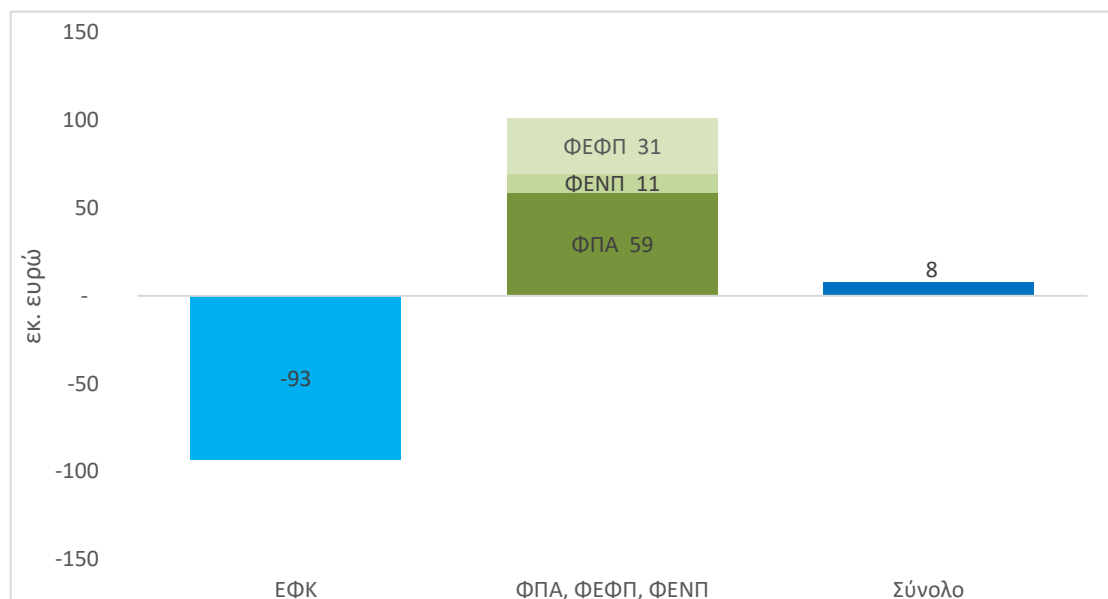
4.5 Φορολογικά έσοδα

Τα έσοδα από τον ΕΦΚ θα μειωθούν μέχρι το 2026, καθώς η μείωση του συντελεστή ΕΦΚ από €2.550 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης, αναμένεται να οδηγήσει σε πτώση εσόδων κατά €93 εκατ., το 2026, εφόσον ο συντελεστής θα μειωθεί σταδιακά μέχρι το 2026, μέχρι να φτάσει τα €1.800 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στο τέλος της περιόδου. Η μεγάλη διαφορά στο τέλος της περιόδου οφείλεται στο ότι ο συντελεστής θα λάβει τη χαμηλότερη τιμή το 2026 και σε σύγκριση με το υφιστάμενο επίπεδο των €2.550 θα είναι μειωμένος κατά €750.

Ωστόσο, οι υπόλοιπες κατηγορίες εσόδων θα αυξηθούν, λόγω ακριβώς της επέκτασης της αγοράς που θα προέλθει από τον μειωμένο ΕΦΚ. Σημαντικό μέρος των αυξημένων εσόδων θα προέλθει από τον ΦΠΑ, καθώς η αύξηση των περιθωρίων στην αγορά HORECA αλλά και η επέκταση της νόμιμης κατανάλωσης θα ενισχύει τα έσοδα από ΦΠΑ κατά €59 εκατ., αναπληρώνοντας εν μέρει τις απώλειες εσόδων από τον ΕΦΚ. Οι επιδράσεις όμως από τη μείωση του ΕΦΚ, δεν εξαντλούνται μόνο σε αυτές τις δύο κατηγορίες φόρων, καθώς λόγω επέκτασης της αγοράς, της αύξησης των περιθωρίων κέρδους και της ενίσχυσης της απασχόλησης, θα προκύψουν πρόσθετα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων. Σε κάθε έτος το τελικό ισοζύγιο είναι θετικό, με το δημοσιονομικό ισοζύγιο να μην επηρεάζεται, αλλά αντίθετα να προκύπτουν θετικά οφέλη, ακόμα και σε ένα σενάριο με συντηρητικές εκτιμήσεις για την εξέλιξη της αγοράς.

Έτσι, (Διάγραμμα 4.8) το τελικό ισοζύγιο θα είναι θετικό κατά €8,0 εκατ., με τις απώλειες εσόδων από ΕΦΚ κατά €93 εκατ. να αντισταθμίζονται από τα αυξημένα έσοδα από ΦΠΑ κατά €59 εκατ., τα επιπλέον έσοδα από τον φόρο στα κέρδη των επιχειρήσεων κατά €11 εκατ. και τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, λόγω επέκτασης της απασχόλησης κατά €31 εκατ. ευρώ.

Διάγραμμα 4.8. Μεταβολή φορολογικών εσόδων (σενάριο διατήρησης & σενάριο μείωσης ΕΦΚ)

Πηγή: Εκτιμήσεις ΙΟΒΕ. ΦΕΝΠ – Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων, ΦΕΦΠ – Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων.

4.6 Καταπολέμηση παράνομης εμπορίας αλκοολούχων και αποσταγμάτων

Σημαντικό στοιχείο στο σενάριο σταδιακής μείωσης του ΕΦΚ είναι η ενίσχυση των κινήτρων των επιχειρήσεων για αύξηση ή για διατήρηση των θέσεων απασχόλησης, καθώς και η αύξηση των κινήτρων για διάθεση νόμιμων αλκοολούχων ποτών. Η αύξηση του περιθωρίου αυξάνει την πολλαπλασιαστική επίδραση του κλάδου στην οικονομία, μέσω τόνωσης του ΑΕΠ, όπως αποτυπώθηκε προηγουμένως, αλλά μια σημαντική πρόσθετη ωφέλεια της μείωσης του ΕΦΚ είναι ο επαναπροσδιορισμός των κινήτρων για παράνομο εμπόριο και ασφαλώς η αποδυνάμωση των κινήτρων αυτών. Σημειώνεται ότι το παράνομο εμπόριο αλκοολούχων εντοπίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στην επιτόπια κατανάλωση (HORECA), συνεπώς η μείωση του ΕΦΚ και η αύξηση του περιθωρίου για τις επιχειρήσεις αναμένεται να αποδυναμώσει τα κίνητρα για το παράνομο εμπόριο.

Σε μελέτη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Προστασίας Πνευματικών Δικαιωμάτων ((EUIPO, 2016) υπολογίστηκε ότι οι απώλειες πωλήσεων αλκοολούχων ποτών προσεγγίζει το 11% (10,7%) των συνολικών πωλήσεων, με την Ελλάδα να βρίσκεται στη 2^η υψηλότερη θέση μετά τη Λιθουανία (11,3%). Το μέγεθος των παράνομων αγορών συνδέεται ευθέως με υπερβολικές αυξήσεις στους φόρους των νόμιμων προϊόντων. Επιπλέον, σε έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO, 2018) αναφέρεται ότι η μέση καταγεγραμμένη κατανάλωση αλκοόλ για τα άτομα άνω των 15 ετών προσεγγίζει τα 6,4 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης, και η μη-καταγεγραμμένη τα 4,3 λίτρα, ως μέσος όρος την περίοδο 2015-2017. Την περίοδο 2009-2011 η καταγεγραμμένη κατανάλωση ήταν 8,7 λίτρα και η μη καταγεγραμμένη 2,0. Σημειώνεται λοιπόν μείωση της καταγεγραμμένης κατανάλωσης κατά 26% και αύξηση της μη-καταγεγραμμένης κατανάλωσης κατά 115%. Στην ίδια έκθεση, το μερίδιο των αλκοολούχων στη συνολική κατανάλωση σε όρους αιθυλικής αλκοόλης φτάνει το 22%, 32% η μύρα, 45% το κρασί και 1% τα λοιπά. Επιπλέον, το παράνομο εμπόριο συνδέεται και με ευρύτερες παράνομες δραστηριότητες. Σύμφωνα με την έκθεση (Ellis, 2017), που αφορά έρευνα σε Ισπανία, Ελλάδα, Ιταλία, Πολωνία και Ρουμανία, τα δυνητικά κέρδη από το παράνομο εμπόριο καπνικών, αλκοόλ και φαρμακευτικών προϊόντων προσελκύουν το οργανωμένο έγκλημα (Organized Criminal Groups - OCGs) με ευρύτερες επιπτώσεις στη λειτουργία της αγοράς. Με βάση την έκθεση, το οργανωμένο έγκλημα παρεμβαίνει με δύο τρόπους στην αγορά αλκοολούχων:

- **Λαθρεμπόριο γνήσιων προϊόντων:** αγορά φθηνών προϊόντων από μια χώρα και μεταφέροντας λαθραία τα προϊόντα αυτά σε μια ακριβότερη αγορά, αποφεύγοντας την καταβολή ειδικών φόρων κατανάλωσης και ΦΠΑ.
- **Παραγωγή παραποιημένων προϊόντων:** Παράνομα εργαστήρια στα οποία παράγονται μη αδειοδοτημένα αλκοολούχα ποτά γενικής επωνυμίας. Τα παράνομα ή παραποιημένα αλκοολούχα προϊόντα χρησιμοποιούν συχνά αιθυλική αλκοόλη που δεν προορίζεται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, με αποτέλεσμα τον κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.

Με βάση λοιπόν την εκτίμηση για απώλειες 11%, το ποσοστό αυτό μεταφράζεται σε πάνω από 500 χιλ. 9λιτρα κιβώτια, δηλαδή 6,0 εκ. φιάλες περίπου, οι οποίες διακινούνται χωρίς την είσπραξη ΕΦΚ, ενώ οι απώλειες που δημιουργούνται αφορούν και τη μη είσπραξη ΦΠΑ. Η απώλεια φορολογικών εσόδων από τη μη καταβολή του ΕΦΚ σε ποτά που διακινήθηκαν

παράνομα εκτιμάται ότι προσεγγίζει τα €38,0 εκατ., ενώ οι απώλειες από ΦΠΑ σε όλα τα κανάλια διανομής εκτιμώνται περίπου στα €33,5 εκατ., διαμορφώνοντας τις συνολικές απώλειες στα €71,5 εκατ.

Η απάλειψη της στρέβλωσης που υφίσταται από το προϊόν των διήμερων παραγωγών (παραγωγή & διακίνηση), καθώς και η εντατικοποίηση των ελέγχων μπορεί να επαναφέρει ένα υγιές επιχειρηματικό περιβάλλον, να προστατέψει τη δημόσια υγεία αλλά και να αποτρέψει περαιτέρω απώλειες φορολογικών εσόδων. Η αλλαγή που επιφέρει ο νέος Νόμος, με αύξηση του ΕΦΚ στα €370 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης εξορθολογίζει εν μέρει τη διαφορά συντελεστών, αν και πάλι η αναλογία ΕΦΚ αλκοολούχων με το ειδικό καθεστώς είναι 6,6 φορές (2.450/370), ενώ η αναλογία ΕΦΚ επίσημου τσίπουρου και τσίπουρου διήμερων είναι 3,3 (1.225/370).

Ο περιορισμός του παράνομου εμπορίου αλκοολούχων ποτών με τον περιορισμό των κινήτρων που το τροφοδοτούν (π.χ. μέσω μείωσης του ΕΦΚ), αλλά και με συντονισμένους ελέγχους εκτιμάται ότι θα αποφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη στα φορολογικά έσοδα, τη δημόσια υγεία, τη βιωσιμότητα πολλών επιχειρήσεων και την απασχόληση, ενδυναμώνοντας το πλαίσιο λειτουργίας των υγιών επιχειρήσεων. Στη συνέχεια, υπολογίζουμε το όφελος για τα φορολογικά έσοδα, πρώτον, από την εντατικοποίηση των ελέγχων στην αγορά, (εισπραξιμότητα φόρων, διακίνηση φορτίων, έλεγχος εμπορίας τσίπουρου διημέρων) και, δεύτερον, από την ελαχιστοποίηση των κινήτρων για την παράνομη εμπορία ποτών για οικιακή χρήση (ή για εμπορική σε περιορισμένο επίπεδο).

Η έστω και μερική βελτίωση των επιδόσεων αναφορικά με τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου, αναμένεται να προσφέρει άμεσα έσοδα στον προϋπολογισμό, ενώ οι ευρύτερες θετικές επιδράσεις θα πρέπει να συνυπολογιστούν στα μεσοπρόθεσμα οφέλη. Ο επόμενος πίνακας αποτυπώνει ποσοτικά τις βελτιώσεις στα δημοσιονομικά έσοδα για κάθε βήμα «διόρθωσης», τόσο στον περιορισμό του παράνομου εμπορίου όσο και στην είσπραξη των φόρων. Προκειμένου οι στόχοι που μπορεί να τεθούν να είναι ρεαλιστικοί, θεωρούμε ότι κάθε μέτρο θα βελτιώσει τα έσοδα, αλλά όχι στον μέγιστο δυνατό βαθμό και όχι με την ίδια ένταση ανά μέτρο.

Ενδεικτικά, ο **περιορισμός του παράνομου εμπορίου** ποτών κατά 20% εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε επιπλέον έσοδα **€28,6 εκ.** από ΕΦΚ (€17,4 εκ.) και ΦΠΑ (€13,2 εκ.) ετησίως. Μεγαλύτερη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στην καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου (π.χ. μείωσή του κατά 50%) και μεταφορά αυτών των ποσοτήτων κατανάλωσης στη νόμιμη αγορά, θα μπορούσε να οδηγήσει σε πρόσθετα έσοδα €71,3 εκατ. από ΕΦΚ και ΦΠΑ.

Οι μεγάλες απώλειες φορολογικών εσόδων και οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία που πηγάζουν από το τμήμα της παράνομης παραγωγής και εμπορίας του παραδοσιακού αποστάγματος διημέρων (τσίπουρου) επιτάσσουν άμεσα μέτρα εντατικών ελέγχων για τον μετριασμό του φαινομένου. Ο περιορισμός της παράνομης εμπορίας παραδοσιακού αποστάγματος διημέρων (τσίπουρου), με τη λήψη μέτρων (ενδεικτικά κατά 10% ετησίως), αναμένεται να αποδώσει επιπλέον **€7,2 εκατ.** ετησίως από ΕΦΚ (€9,2 εκ.) και ΦΠΑ (€5,2 εκ.). Σημειώνεται ότι ο υπολογισμός για την εξασφάλιση περισσότερων εσόδων στηρίζεται στην πολύ συντηρητική εκτίμηση ότι το παράνομο εμπόριο αντιστοιχεί σε 1.027 χιλ. 9λίτρα κιβώτια. Με την υπόθεση ότι το παράνομο εμπόριο είναι μεγαλύτερης έκτασης και

προσεγγίζει τις ποσότητες του πορίσματος του Υπουργείου Οικονομικών (2.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια), η βελτίωση κατά 10% θα οδηγούσε σε εξασφάλιση πόρων κατά €14,4 εκατ. ετησίως από ΕΦΚ (€9,2 εκατ.) και ΦΠΑ (€5,2 εκατ.).

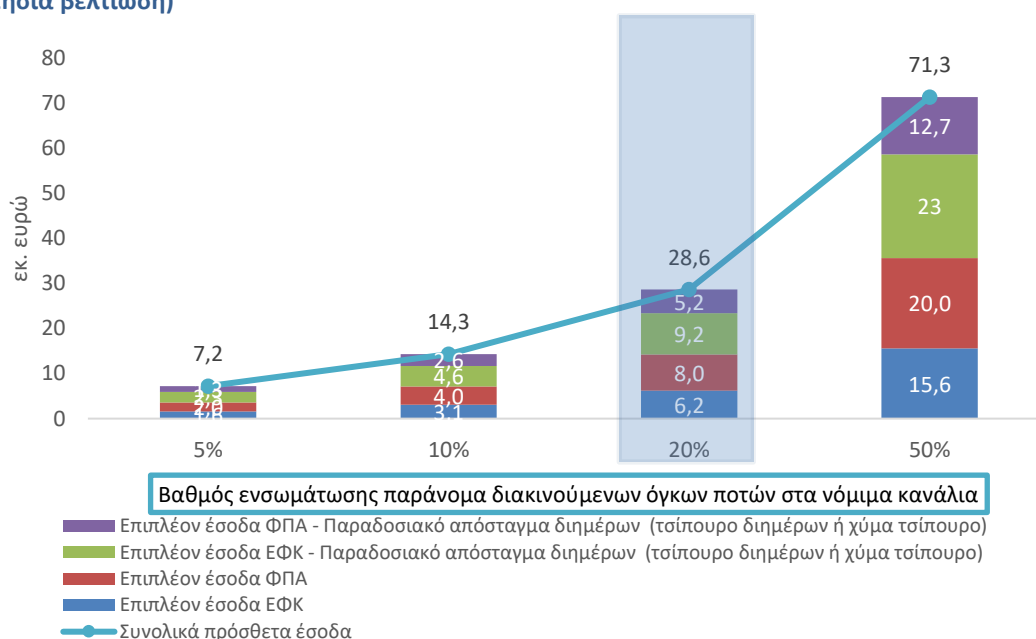
Πίνακας 4.6. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών

		% βελτίωσης			
		5%	10%	20%	50%
1	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων ποτών στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών)	1,6	3,1	6,2	15,6
2	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων ποτών στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ)	2,0	4,0	8,0	20,0
3	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων από παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών) - αρχική εκτίμηση 1.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	2,3	4,6	9,2	23,0
4	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων από παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ) - αρχική εκτίμηση 1.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	1,3	2,6	5,2	12,7
3α	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων από παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών) – αρχική εκτίμηση 2.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	4,6	9,2	18,4	46,0
4α	Ενσωμάτωση παράνομα διακινούμενων όγκων από παραδοσιακό απόσταγμα διημέρων στα νόμιμα κανάλια (Επιπλέον έσοδα ΦΠΑ) – αρχική εκτίμηση 2.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	2,6	5,2	10,4	25,4
1+2+3+4	Συνολικά πρόσθετα έσοδα (εκατ. ευρώ), εκτίμηση 1.027 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	7,2	14,3	28,6	71,3
1+2+3α+4α	Συνολικά πρόσθετα έσοδα (εκατ. ευρώ), εκτίμηση 2.000 χιλ. 9λιτρα κιβώτια παράνομης εμπορίας	10,8	21,5	43,0	107,0

Τα παραπάνω αφορούν σε ετήσια βελτίωση

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

Διάγραμμα 4.9. Πρόσθετα δυνητικά οφέλη από τις παρεμβάσεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών (ετήσια βελτίωση)

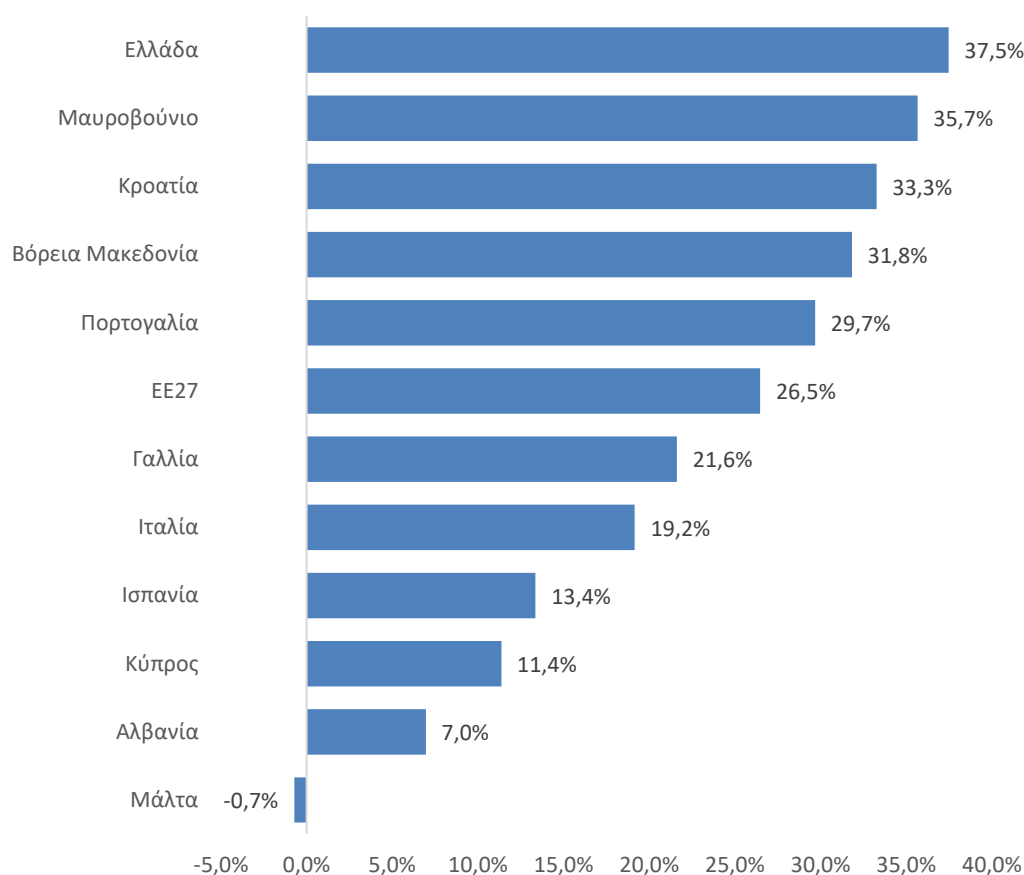
Πηγή: Ανάλυση IOBE.

4.7 Ανταγωνιστικότητα και τουρισμός

Ο ΕΦΚ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στην Ελλάδα σε σχέση με τον μέσο όρο των ανταγωνιστικών χωρών που ανήκουν στην ΕΕ (χωρίς την Τουρκία) και τείνουν να συγκλίνουν σε ένα κοινό φορολογικό πλαίσιο, είναι υψηλότερος κατά περίπου €1.400 με το υφιστάμενο επίπεδο των €2.550 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης. Η σημαντική διαφορά προκαλεί σημαντικά ζητήματα στο τουριστικό προϊόν, μειώνοντας την ανταγωνιστικότητα και τα περιθώρια κέρδους των τουριστικών επιχειρήσεων.

Την περίοδο 2009-2022 ο δείκτης τιμών ποτών αυξήθηκε κατά 37% στην Ελλάδα, με αντίστοιχη αύξηση στο Μαυροβούνιο, ενώ στις «άμεσες» ανταγωνίστριες χώρες όπως η Ιταλία, η Ισπανία και η Κύπρος, η μεταβολή των τιμών ήταν σαφώς μικρότερης έντασης. Η αύξηση των τιμών στην Ελλάδα τροφοδοτήθηκε σε μεγάλο βαθμό από την αύξηση του ΕΦΚ και του ΦΠΑ.

Διάγραμμα 4.10. Μεταβολή δείκτη τιμών ποτών 2009-2022 σε τουριστικά ανταγωνίστριες χώρες

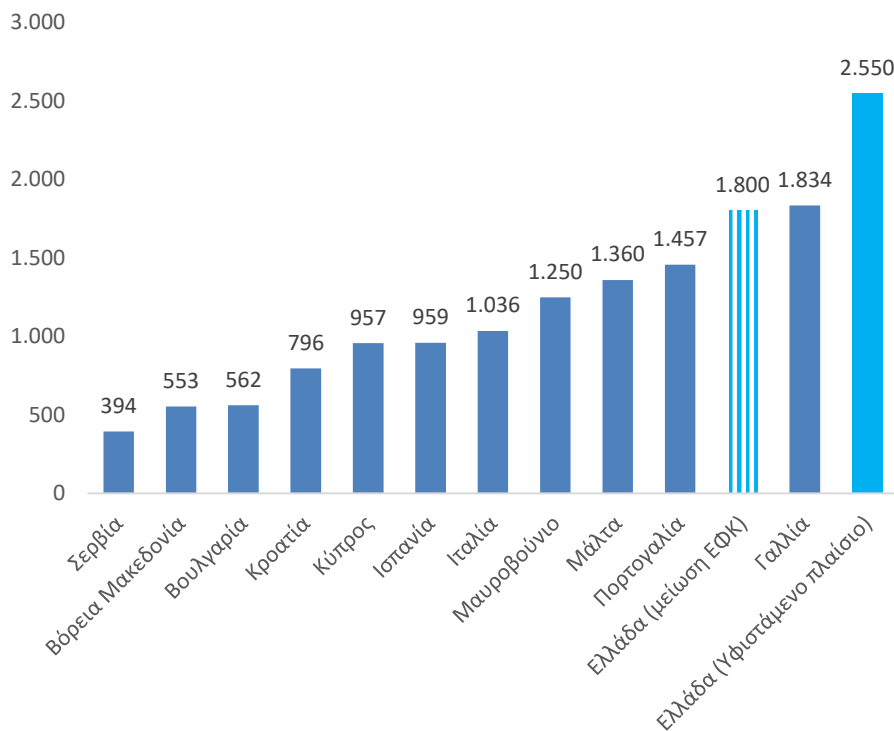

Πηγή: Eurostat.

Η μείωση του ΕΦΚ στα €1.800 δεν θα επηρεάσει τη σχετική θέση της ελληνικής οικονομίας σε σύγκριση με τις τουριστικά ανταγωνίστριες χώρες, όπως φαίνεται στο επόμενο διάγραμμα, καθώς η Ελλάδα θα εξακολουθεί να έχει από τους υψηλότερους ΕΦΚ, με μόνο την Γαλλία να την ξεπερνά για πολύ λίγο. Έτσι, η μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να εξορθολογήσει το φορολογικό πλαίσιο, τοποθετώντας την Ελλάδα πλησιέστερα σε χώρες

που έχουν αντίστοιχο τουριστικό προϊόν, όπως η Πορτογαλία και η Ιταλία, παραμένοντας όπως ειπώθηκε σε υψηλότερο σημείο, ακόμα και μετά τη μείωση του ΕΦΚ.

Διάγραμμα 4.11. Ειδικός Φόρος αλκοολούχων ποτών (γειτονικές ή τουριστικά ανταγωνιστικές χώρες)

Πηγή: Spirits Europe.

Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό μοχλό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, με σημαντικές εισροές κάθε χρόνο. Πέρα από την ποσοτική αύξηση των μεγεθών του τουρισμού και τις σημαντικές επενδύσεις που πραγματοποιεί ο κλάδος, είναι σημαντική η περαιτέρω ενίσχυση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Με βάση στοιχεία που δημοσιεύει το ΙΝΣΕΤΕ στο ετήσιο στατιστικό δελτίο του, προκύπτει ότι, παρά τους καλούς βαθμούς που έβαλαν οι τουρίστες για τις υποδομές και τις υπηρεσίες, δεν έλειψαν και οι κακές κριτικές για ορισμένου τύπου υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, δεκάδες χιλιάδες αρνητικά σχόλια δέχτηκε η χώρα μας από τους τουρίστες που την επισκέφτηκαν πέρυσι για διακοπές. Τα αρνητικά σχόλια προέρχονται κυρίως για τα ποτά, τον κλιματισμό και τη φασαρία. Συγκεκριμένα, στην πρώτη θέση με 55.000 αναφορές βρέθηκε η κατηγορία φαγητού-ποτού, με τις περισσότερες αρνητικές αναφορές να εμπεριέχουν τη λέξη-κλειδί ποτό. Αυτό σημαίνει ότι ένα μεγάλο μέρος των τουριστών δεν ήταν ικανοποιημένο, είτε λόγω τιμής, είτε λόγω ποιότητας των ποτών που προσφέρονται στα τουριστικά καταλύματα ή σε χώρους διασκέδασης, αναδεικνύοντας ένα βασικό πρόβλημα ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος συνολικά.

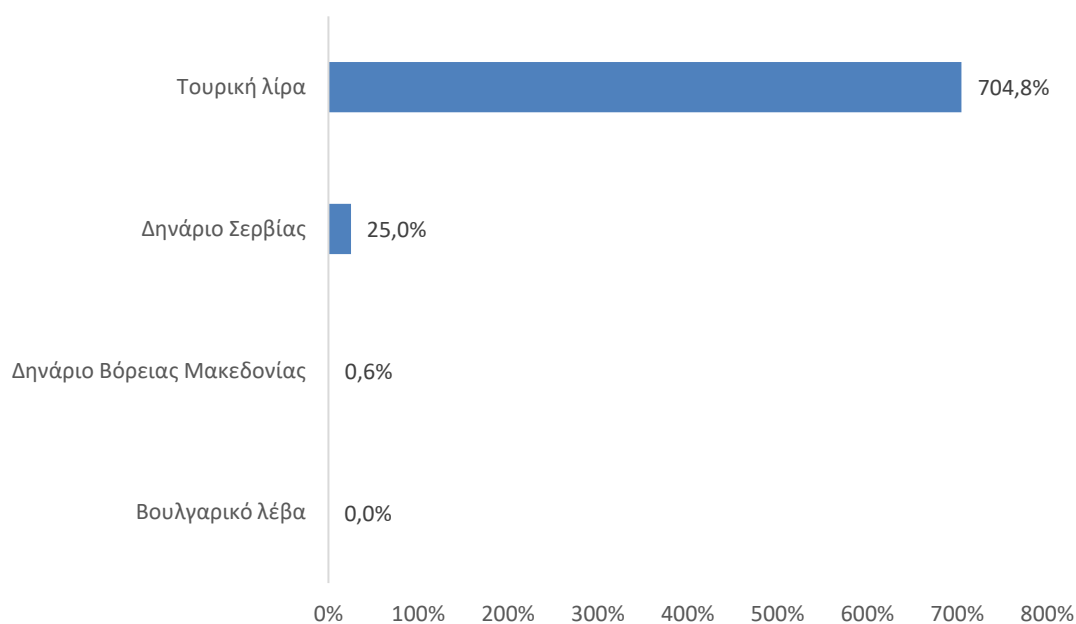
Εικόνα 4.1. Αρνητικές αναφορές τουριστών

Θέση	Θεματική Κατηγορία	Αρνητικές Αναφορές	Κύριο Περιεχόμενο
1	Φαγητό - Πότο	54.565	Ποτό
2	Δωμάτιο	46.137	Κλιματισμός
3	Τεχνικές Εγκαταστάσεις	25.996	Νερό
4	Εγκατάσταση	24.563	Κτήριο
5	Καθαριότητα	21.250	Βρωμιά
6	Ατμόσφαιρα	18.316	Φασαρία
7	Αξία	17.846	Πληρωμή
8	Μπάνιο	15.409	Μπάνιο
9	Εμπειρία	12.188	Επισκέπτης
10	Προσωπικό	11.482	Επικοινωνία
11	Τοποθεσία	10.125	Ταξί
12	Διασκέδαση	8.690	Μουσική
13	Κρεβάτι	7.725	Στρώμα
14	Εξυπηρέτηση	7.495	Ουρά
15	Διακόσμηση	7.117	Έπιπλα
16	Συντήρηση	7.117	Σπασμένο
17	Υποδοχή	6.863	Υποδοχή
18	Παραλία	6.589	Παραλία

Πηγή: INSETE

Τέλος, εκτός από τους παράγοντες κόστους και τιμών, ο τουριστικός κλάδος συνολικά δέχεται πιέσεις και από τη μεταβολή των συναλλαγματικών ισοτιμιών, καθώς η αυξητική τάση των επιτοκίων από την ΕΚΤ ισχυροποιεί το ευρώ ως νόμισμα απέναντι σε γειτονικές χώρες με διαφορετικά νομίσματα. Ταυτόχρονα και ειδικά για την Τουρκία παρατηρείται μια επιπλέον τάση υποτίμησης, καθώς η Κεντρική Τράπεζα της Τουρκίας δεν ακολούθησε την αυξητική τάση των επιτοκίων. Η σημαντική υποτίμηση της τουρκικής λίρας έναντι του ευρώ μεταβάλλει σημαντικά την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος.

Διάγραμμα 4.12. Μεταβολή συναλλαγματικών ισοτιμιών 2009-2022

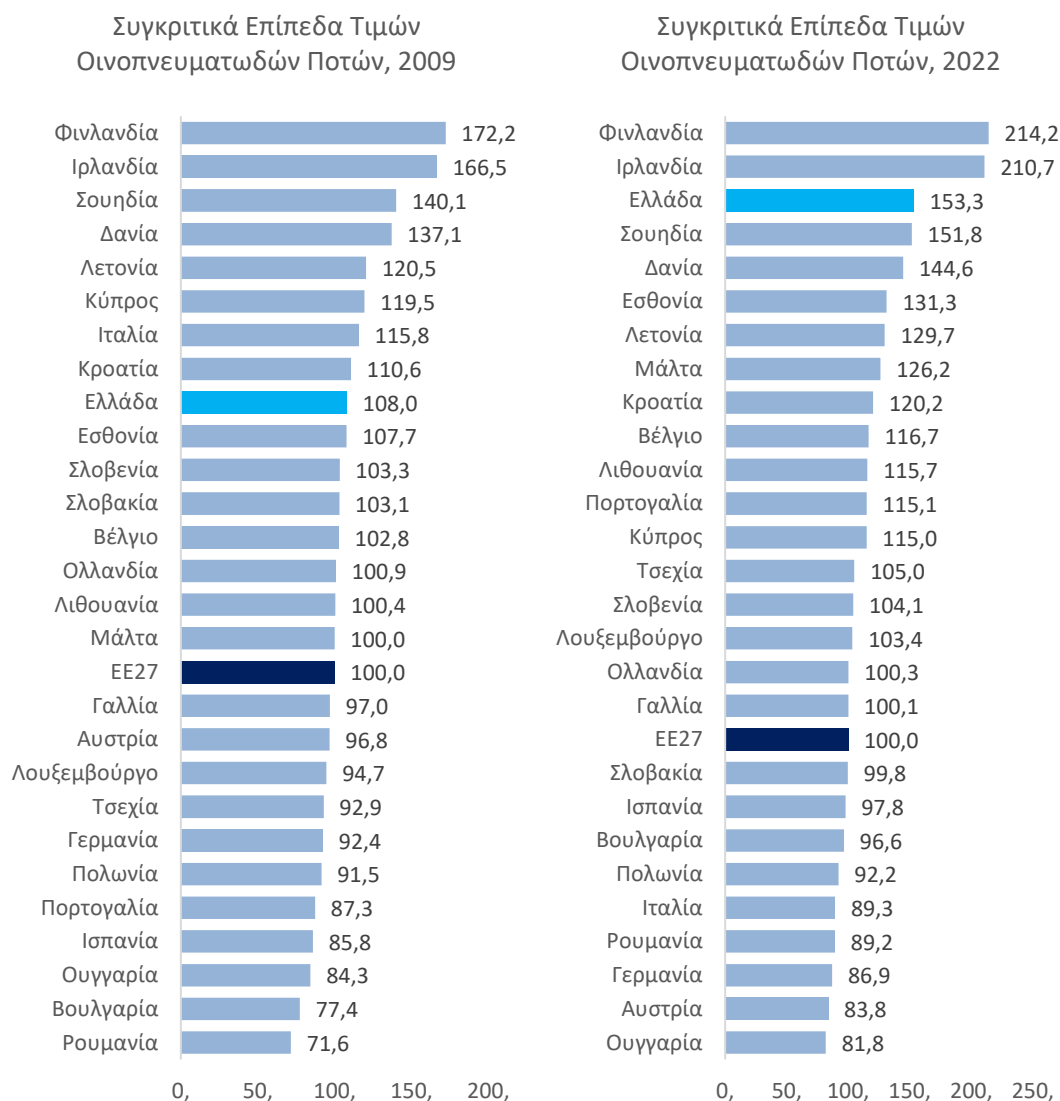

Πηγή: Eurostat

4.8 Καταναλωτές

Ενδεικτικό των επιπτώσεων που είχαν στις τιμές οι διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚ και του ΦΠΑ είναι το γεγονός ότι η τιμή λιανικής πώλησης αλκοολούχων ποτών καταγράφει σημαντική αύξηση μετά το 2009. Στην Ελλάδα οι τιμές ήταν κατά 8% υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2009, ενώ για το 2022 είναι κατά 53% πιο υψηλά, κατατάσσοντας την Ελλάδα στην τρίτη υψηλότερη θέση το 2022

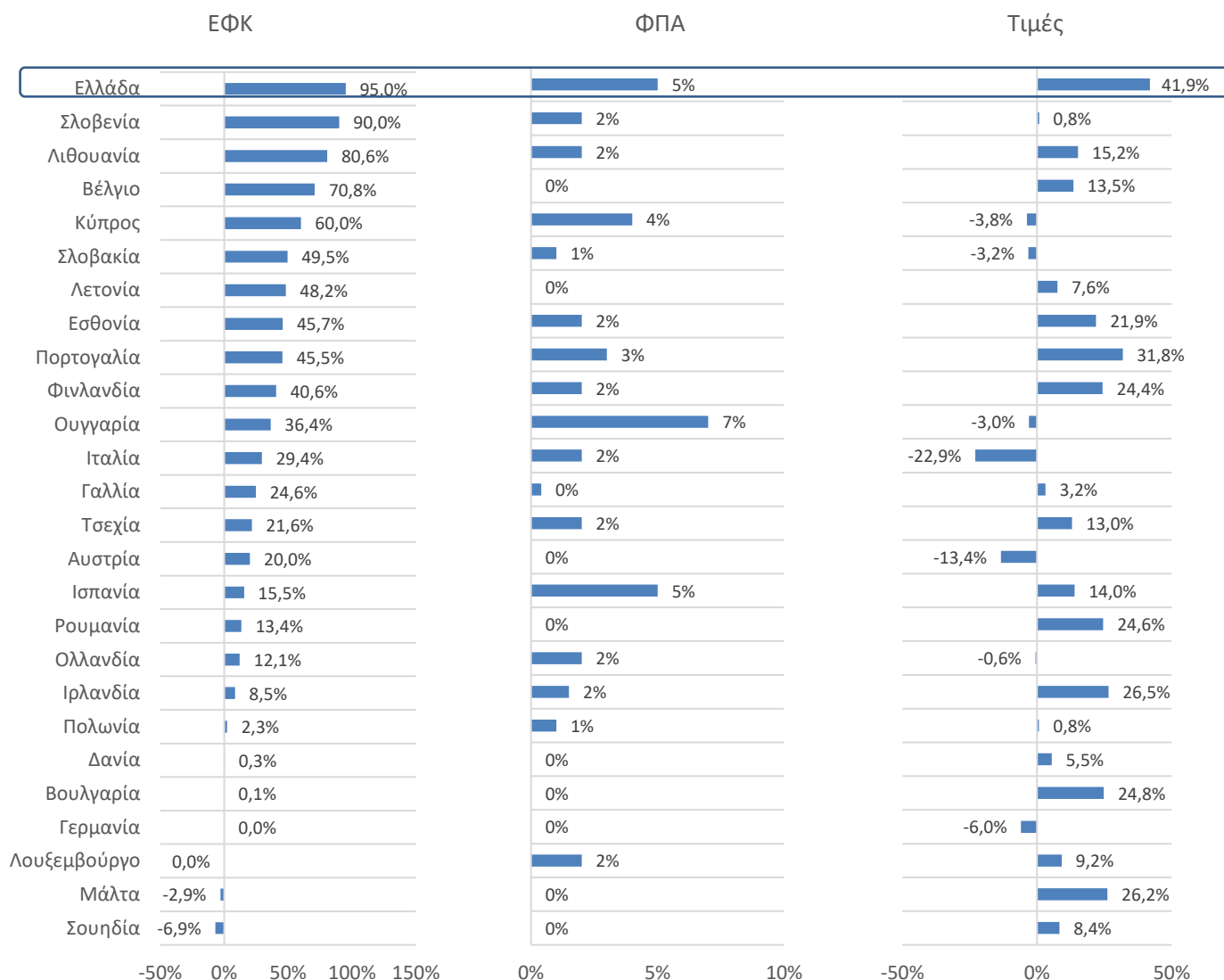
Διάγραμμα 4.13. Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών Οινοπνευματωδών Ποτών, 2009 και 2022

Πηγή: Eurostat

Εξετάζοντας τις αυξήσεις του ΕΦΚ και του ΦΠΑ ανά χώρα, διαπιστώνεται ότι στην Ελλάδα η αύξηση του ΕΦΚ κατά 95% την περίοδο 2009-2022 ήταν η υψηλότερη, ενώ ακολουθεί η Σλοβενία με 90%. Ταυτόχρονα, η Ελλάδα έπειτα από 3 αυξήσεις του ΦΠΑ που τον οδήγησαν κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερα, έχει από τον υψηλότερο συντελεστή στην ΕΕ μετά από την Ουγγαρία. Το συνδυαστικό αποτέλεσμα αυξήσεων στον ΕΦΚ και τον ΦΠΑ είναι οι αυξήσεις τιμών σε μονάδες αγοραστικής δύναμης να πλησιάζουν το 41,9%.

Διάγραμμα 4.14. Μεταβολή ΕΦΚ, ΦΠΑ και τιμών 2009-2022

Πηγή: Eurostat.

Έτσι, εκτός από τις στρεβλώσεις στην αγορά οινοπνευματωδών ποτών που προκλήθηκαν από την αύξηση των συντελεστών ΕΦΚ, η αύξηση των φόρων και των τιμών έχει πρόσθετες αρνητικές επιπτώσεις. Ειδικότερα, αυξάνει τα κίνητρα για παράνομο εμπόριο και διασυνοριακές αγορές αλκοολούχων ποτών από γειτονικές χώρες με χαμηλότερους συντελεστές ΕΦΚ και επιδεινώνει την ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος σε σύγκριση με ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς.

Η σταδιακή μείωση του ΕΦΚ μέχρι το 2026 εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε μείωση της λιανικής τιμής πώλησης μιας τυπικής φιάλης αλκοολούχου ποτού κατά 10,7% μεταξύ 2023-2026. Η μείωση αυτή θα είναι σταδιακή, με πτώση της μέσης τιμής κατά 3,6% το 2024, 3,7% το 2025 και 3,8% το 2026. Ανά κατηγορία ποτού, η μείωση είναι διαφορετική και παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 4.7. Μεταβολή τιμών στην off-trade αγορά με μείωση του ΕΦΚ 2023-2026

	2023-2026
Ουίσκι	-11,4%
Ουίσκι (premium)	-7,6%
Άλλα Ουίσκι	-9,2%
Βότκα	-12,1%
Τζιν	-11,5%
Ρούμι	-11,4%
Τεκίλα	-10,9%
Ούζο	-10,6%
Τσίπουρο	-8,7%
RTDs	-8,1%
Brandy/Cognac	-14,6%
Απεριτίφ	-8,5%
Λικέρ	-9,8%
Μέσος όρος	-10,7%

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE.

Επιπρόσθετα από το όφελος που θα προκύψει στους καταναλωτές, λόγω μείωσης τιμών στα κανάλια της off-trade αγοράς, η αύξηση του περιθωρίου κέρδους στα κανάλια on-trade και η εκτιμωμένη ενίσχυση της νόμιμης αγοράς σε βάρος των παράνομων ποσοτήτων, αναμένεται να οδηγήσει σε πρόσθετο ποιοτικό όφελος. Η νόμιμη κατανάλωση είναι πιο ασφαλής, ενώ δεν κινδυνεύουν από νοθευμένα ποτά τα οποία προκαλούν σοβαρά προβλήματα στην υγεία. Η ενσωμάτωση των ποσοτήτων που καταγράφηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο είναι αρκετά σημαντικές για τη δημόσια υγεία και την προστασία των καταναλωτών.

Το παραεμπόριο στο αλκοόλ είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα, το οποίο οι θεσμικοί φορείς σε επίπεδο Ευρώπης αλλά και εθνικά προσπαθούν να επιλύσουν, ενώ η υψηλή φορολογία συνεχίζει να αποτελεί το νούμερο ένα κίνητρο για την επέκταση του παράνομου εμπορίου. Σύμφωνα με την OLAF¹³ (European Anti-Fraud Office) τα τελωνεία και οι αστυνομικές αρχές μετά από εκτεταμένες έρευνες σε αρκετές χώρες, μεταξύ αυτών και στην Ελλάδα, κατάσχεσαν 14,7 εκατ. λίτρα παράνομων ποσοτήτων κρασιού, μπύρας και αλκοολούχων ποτών. Εκτός από τα αλκοολούχα ποτά κατασχέθηκαν και άλλα προϊόντα, συνοδευτικά των αλκοολούχων, όπως φιάλες, ετικέτες, κ.ά., τα οποία προφανώς χρησιμοποιούνται στην παραγωγή των παράνομων ποσοτήτων αλκοολούχων ποτών.

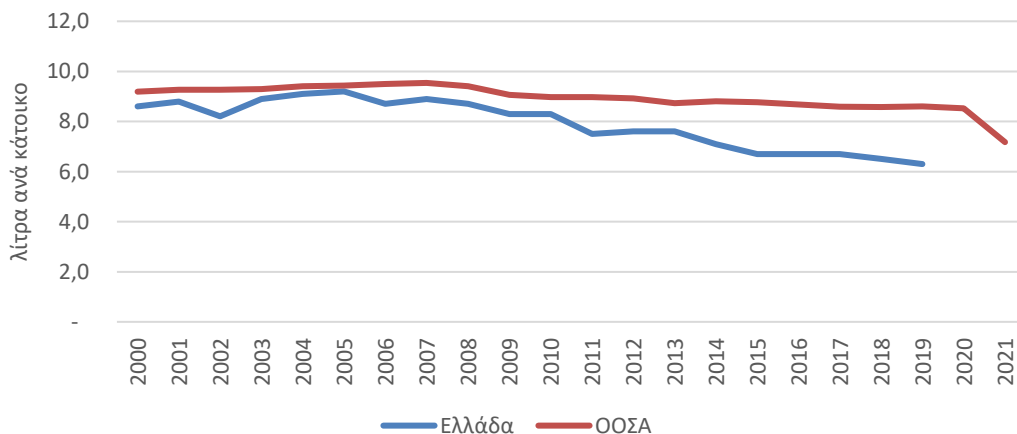
¹³ Η OLAF διερευνά περιπτώσεις απάτης εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ, διαφθοράς και σοβαρών παραπτώματων στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Χαράσσει επίσης την πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση της απάτης.

4.9 Υγεία

Η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ, όπως και άλλων προϊόντων, συνδέεται με αρκετά αρνητικές συνέπειες για την υγεία και το κοινωνικό σύνολο. Έρευνες δείχνουν (Sacks et al., 2015) ότι η υπερβολική κατανάλωση μπορεί να προκαλέσει μείωση της παραγωγικότητας, ενώ σχετίζεται και με προβλήματα στην υγεία του πληθυσμού, με επιβάρυνση στα συστήματα υγείας αλλά και πρόκληση ατυχημάτων. Οι παραπάνω επιπτώσεις στο κοινωνικό σύνολο διαχέονται μέσω των αποφάσεων των ιδιωτών, δημιουργώντας αρνητικές εξωτερικότητες, δηλαδή προκαλούν ένα πρόσθετο κόστος στο κοινωνικό σύνολο και για το οποίο δεν καταβάλλουν άμεσο τίμημα, με συνέπεια τη μεγαλύτερη κατανάλωση από το φυσιολογικό. Στο πλαίσιο αυτό οι Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης (ΕΦΚ) αλκοόλ εξυπηρετούν ακριβώς αυτή τη λειτουργία, να αποθαρρύνουν δηλαδή την υπερβολική κατανάλωση ποσοτήτων που μπορεί να προκαλέσουν αρνητικές συνέπειες στο κοινωνικό σύνολο, βελτιώνοντας την κοινωνική ευημερία. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, η εξέταση της συμπεριφοράς των καταναλωτών ως προς την κατανάλωση αλκοόλ, στηρίζεται ή θα πρέπει να στηρίζεται στη διάκριση μεταξύ συστηματικών καταναλωτών, περιστασιακών καταναλωτών με διάφορες υποκατηγορίες, κ.λπ. Με βάση την έρευνα του Griffith et al., 2019 οι συστηματικοί καταναλωτές αλκοόλ (heavy drinkers) είναι περισσότερο ευαίσθητοι στις μεταβολές των τιμών, με τη λογική όμως ότι οδηγούνται σε υποκατάσταση σε οινοπνευματώδη ποτά με χαμηλότερη τιμή και όχι σε παύση ή μείωση της κατανάλωσης. Συμπερασματικά λοιπόν, οι καταναλωτές μικρών ποσοτήτων επηρεάζονται από τις αυξήσεις τιμών, μειώνοντας την κατανάλωσή τους σε αλκοόλ, ενώ οι καταναλωτές μεγάλων ποσοτήτων, επηρεάζονται από τις αυξήσεις τιμών με υποκατάσταση και όχι με μείωση της συνολικής ποσότητας αλκοόλ.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία από τον ΟΟΣΑ η κατανάλωση αλκοόλ στην Ελλάδα ήταν πάντα χαμηλότερη από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ, δεν συνέτρεχαν δηλαδή ειδικοί λόγοι λήψης πρόσθετων μέτρων για την αποθάρρυνση της κατανάλωσης αλκοόλ. Η κατανάλωση έχει μειωθεί σταδιακά και στην Ελλάδα και στον μέσο όρο του ΟΟΣΑ, ήδη από το 2007, πριν δηλαδή τις αυξήσεις του ΕΦΚ το 2009 και 2010, με τη μείωση αυτή να σχετίζεται ενδεχομένως με άλλους παράγοντες, οικονομικούς, συνηθειών, κ.ά.

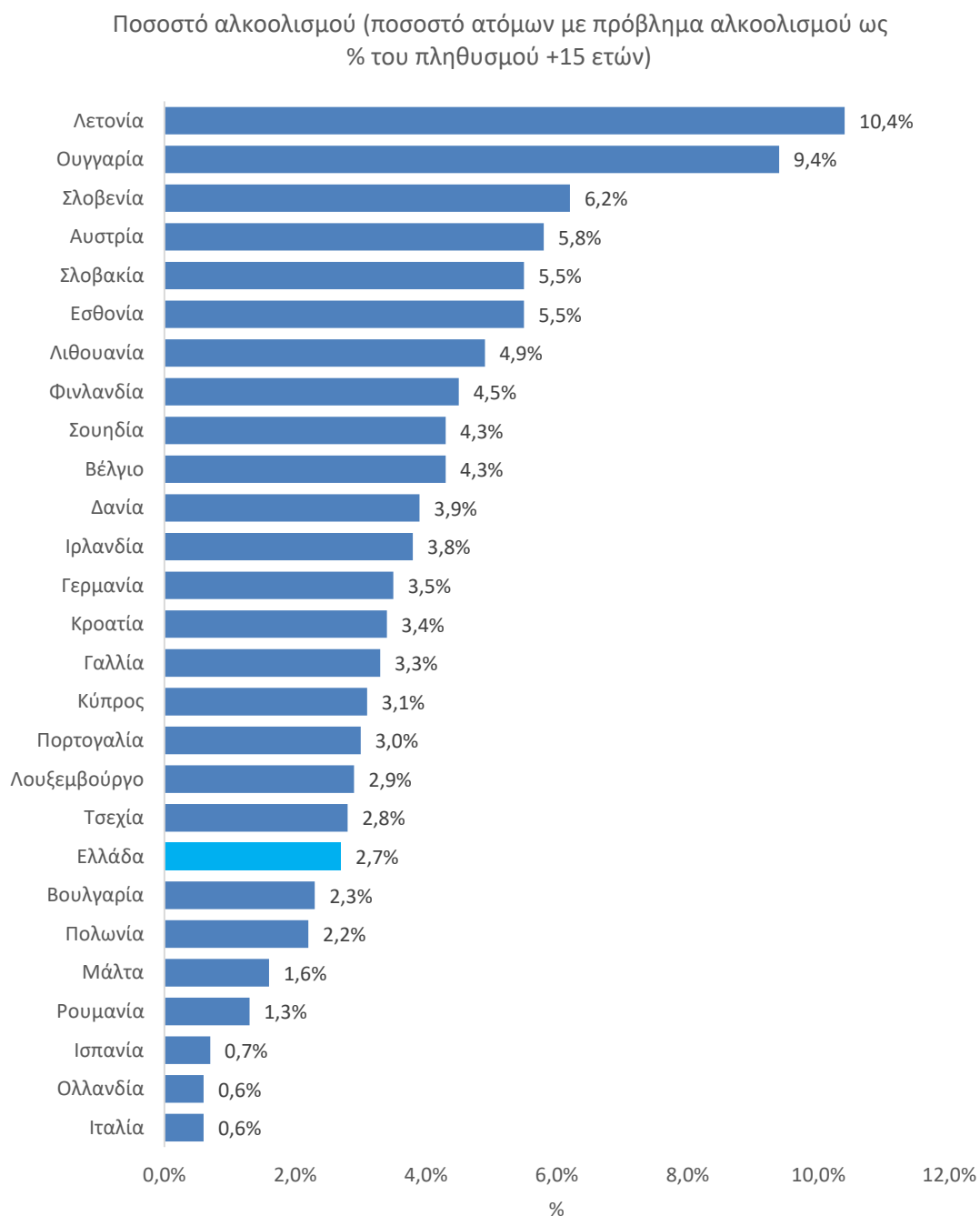
Διάγραμμα 4.15. Κατανάλωση αλκοόλ (λίτρα ανά κάτοικο + 15 ετών)

Πηγή: OECD

Πέρα από τον μέσο όρο κατανάλωσης αλκοόλ, η Ελλάδα δεν εμφανίζει σημαντικά ποσοστά πληθυσμού με προβλήματα εξάρτησης από το αλκοόλ. Στην Ελλάδα καταγράφεται το 2,7% του πληθυσμού άνω των 15 ετών με προβλήματα αλκοολισμού, και κατατάσσεται χαμηλά ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ27, ενώ οι χώρες με υψηλά ποσοστά αλκοολισμού όπως η Λετονία και η Ουγγαρία, έχουν ΕΦΚ στα €1.724 και €1.332 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης αντίστοιχα, έναντι των €2.550 που έχει η Ελλάδα.

Διάγραμμα 4.16. Ποσοστό αλκοολισμού ανά χώρα

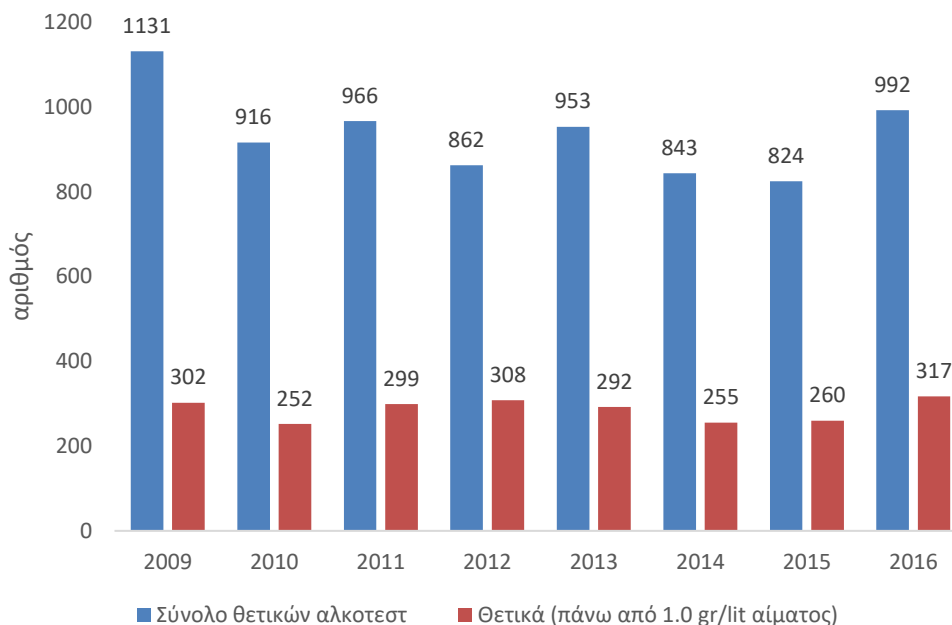
Πηγή: <https://wisevoter.com/>

Με βάση στοιχεία από το Institute for Health Metrics and Evaluation Population Health Building/Hans Rosling Center για την Ελλάδα οι παράγοντες που οδηγούν σε περισσότερους θανάτους δεν καταγράφουν σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ 2009 και 2019, ως προς την κατάταξή τους. Ο πρώτος παράγοντας είναι το κάπνισμα χωρίς μεταβολή μεταξύ 2009 και 2019, ενώ ακολουθεί η αρτηριακή πίεση. Το αλκοόλ είναι ο 9^{ος} παράγοντας σε κατάταξη το 2019, έναντι της 8^{ης} θέσης το 2009, με μείωση του σχετικού δείκτη (Disability-Adjusted Life Years (DALYs) per 100k - έτη ζωής υπολογιζόμενα σε συνάρτηση με τις επιβαρύνσεις που επιφέρει η ασθένεια στην υγεία).

Με βάση τα παραπάνω, η αύξηση του ΕΦΚ δεν φαίνεται να αποτελεί μέτρο ανάσχεσης του αλκοολισμού, καθώς ο αλκοολισμός απορρέει από άλλες αιτίες (κοινωνικές, κληρονομικές, οικονομικές, κ.ά.).

Ταυτόχρονα, ένα θέμα που σχετίζεται με την υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ είναι τα αλκοτέστ. Με βάση τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το σύνολο των θετικών αλκοτέστ ήταν 1.131 το 2009, με τα θετικά με υπερβολική ποσότητα αλκοόλ να είναι 302 (Διάγραμμα 4.17). Ο αριθμός των θετικών αλκοτέστ και των θετικών με υπερβολική ποσότητα αλκοόλ δεν άλλαξε κατά τη διάρκεια της περιόδου 2009-2016, καθώς το 2016 τα πολύ θετικά ήταν 317. Φαίνεται λοιπόν ότι η αύξηση του ΕΦΚ δεν άλλαξε τον αριθμό των αλκοτέστ, ο οποίος μπορεί να σχετίζεται με άλλους παράγοντες, όπως οι έλεγχοι, η εκπαίδευση των νέων οδηγών, τα διαφημιστικά μηνύματα, κ.λπ.

Διάγραμμα 4.17. Θετικά αλκοτέστ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ανάλυση ανέδειξε τις πολλαπλές προκλήσεις που έχουν προκύψει την τελευταία δεκαετία στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον αλλά και ειδικότερα στον κλάδο αλκοολούχων ποτών, επηρεάζοντας την οικονομική δραστηριότητα, ενώ νέες προκλήσεις δημιουργούνται μεσομακροπρόθεσμα. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Περιοριστική δημοσιονομική και εισοδηματική πολιτική με αποτέλεσμα την υποχώρηση των εισοδημάτων μετά το 2008.
- Αύξηση φορολογικών συντελεστών άμεσων και έμμεσων φόρων (π.χ. αύξηση ΦΠΑ κατά 5 μονάδες).
- Υπερδιπλασιασμός του ΕΦΚ στο αλκοόλ, +125% σε σύγκριση με το φορολογικό καθεστώς πριν το 2009.
- Αλλαγή καταναλωτικών προτιμήσεων (υποκατάσταση με άλλες κατηγορίες οινοπνευματωδών, αλλά και με παράνομη κατανάλωση).
- Η Ελλάδα κατατάσσεται στις πρώτες θέσεις της ΕΕ ως προς τον ΕΦΚ (στην 1^η θέση σε μονάδες αγοραστικής δύναμης), εφαρμόζοντας αρκετά υψηλότερο ΕΦΚ από όμορες χώρες μέλη τη ΕΕ, δημιουργώντας ισχυρά κίνητρα παράνομου εμπορίου.
- Ανταγωνιστικότητα τουριστικού προϊόντος.
- Εξωτερικά σοκ, όπως η πανδημία και η ενεργειακή κρίση με αποτέλεσμα την περαιτέρω υποχώρηση του ΑΕΠ και την αύξηση του πληθωρισμού, με κίνδυνο πλέον τον στασιμοπληθωρισμό σε πολλές χώρες της ΕΕ, εξασθενώντας τις εξαγωγικές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας.
- Επιδείνωση του κόστους δανεισμού, ως αντίδραση των νομισματικών αρχών στην ανάγκη μείωσης του πληθωρισμού, με περιορισμό των επενδύσεων και της κατανάλωσης.
- Περιβάλλον αβεβαιότητας με ελλείψεις πρώτων υλών και αυξημένες τιμές για τις επιχειρήσεις.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, εκτιμάται ότι η στήριξη των επιχειρήσεων της ευρύτερης αλυσίδας αξίας του κλάδου αλκοολούχων ποτών για να ανταπεξέλθουν στις βραχυπρόθεσμες αλλά και στις μεσομακροπρόθεσμες προκλήσεις, μπορεί να οδηγήσει τόσο στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων σε όλα τα στάδια της αλυσίδας αξίας, όσο και στη στήριξη και αύξηση της απασχόλησης.

Στο πλαίσιο αυτό εκτιμήθηκαν οι επιδράσεις στην οικονομία από τη σταδιακή προσαρμογή του ΕΦΚ στον μέσο όρο της ΕΕ. Η προσαρμογή αφορά τη μείωση του ΕΦΚ σε βάθος τριετίας στα €1.800 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης, έναντι €2.550 που ισχύει σήμερα με αντίστοιχη προσαρμογή για τον εφαρμοζόμενο ΕΦΚ στο ούζο και στο εμφιαλωμένο τσίπουρο. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η μείωση του ΕΦΚ εκτιμάται ότι θα λειτουργήσει θετικά για την αγορά αλκοολούχων ποτών και την οικονομία, καθώς αναμένεται να ενισχύσει:

- Την υγιή επιχειρηματικότητα, ενισχύοντας την καταγεγραμμένη κατανάλωση και όχι την επέκταση της κατανάλωσης με μετακύλιση κατανάλωσης προς το τυποποιημένο προϊόν και τον παράλληλο περιορισμό του παράνομου εμπορίου.

- Την εγχώρια παραγωγή αλκοολούχων και την αντίστοιχη αύξηση της απασχόλησης σε όλα τα στάδια παραγωγής
- Την απελευθέρωση κεφαλαίων των επιχειρήσεων για παραγωγικές επενδύσεις, καινοτομία και την πρόσληψη εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού
- Την αύξηση του ΑΕΠ και τη διατήρηση των φορολογικών εσόδων
- Τη διατήρηση και την ανθεκτικότητα των επιχειρήσεων στο στάδιο της HORECA με αύξηση των θέσεων απασχόλησης μεσομακροπρόθεσμα και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας
- Τη μείωση της λιανικής τιμής αλκοολούχων, με ενδυνάμωση των καταναλωτών και του ανταγωνισμού

Ειδικότερα, με τη μείωση στα €1.800, και ανάλογα με τις υποθέσεις, εκτιμάται ότι προκύπτουν θετικά αποτελέσματα στην οικονομία, εκτιμώντας ότι θα προκύψει μείωση τιμής στα κανάλια λιανικής πώλησης και ενίσχυση του περιθωρίου κέρδους των επιχειρήσεων στα κανάλια επιτόπιας κατανάλωσης ενισχύοντας την ανθεκτικότητα των επιχειρήσεων και τις θέσεις απασχόλησης. Και στις δύο περιπτώσεις, αναμένεται να στηριχθεί η απασχόληση του κλάδου, με όφελος για τα δημόσια ταμεία.

- Αναμένεται αύξηση του **ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας κατά €325 εκατ. την περίοδο 2024-2026**, ενώ η απασχόληση θα είναι ενισχυμένη κατά **11,3 χιλ. επιπλέον θέσεις**, συγκρινόμενα τα μεγέθη αυτά με το σενάριο διατήρησης του ΕΦΚ στο υφιστάμενο επίπεδο. Τα αποτελέσματα προσμετρούν τις άμεσες, τις έμμεσες και τις προκαλούμενες επιδράσεις από τις επιδράσεις της μείωσης του ΕΦΚ στην ελληνική οικονομία.
- Η εγχώρια παραγωγή θα αυξηθεί, ενισχύοντας τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και τις θέσεις απασχόλησης.
- Το **τελικό δημοσιονομικό ισοζύγιο θα είναι θετικό κατά €8,0 εκατ.**, καθώς οι απώλειες εσόδων από ΕΦΚ κατά €93 εκατ. στο τέλος της περιόδου αντισταθμίζονται από τα αυξημένα έσοδα από ΦΠΑ κατά €59 εκατ., τα επιπλέον έσοδα από τον φόρο στα κέρδη των επιχειρήσεων κατά €11 εκατ. και τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, λόγω επέκτασης της απασχόλησης κατά €31 εκατ. ευρώ.
- Η σταδιακή μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να ενισχύσει τα **κίνητρα για ενσωμάτωση κατανάλωσης στα νόμιμα κανάλια** σε όλα τα στάδια της επιτόπιας κατανάλωσης, και στον τουριστικό τομέα και στην εστίαση κατά 3,9%-4,0% περίπου για τα έτη 2024-2026.
- Η μείωση του ΕΦΚ αναμένεται να εξορθολογήσει το φορολογικό πλαίσιο, τοποθετώντας την Ελλάδα πλησιέστερα σε χώρες που έχουν αντίστοιχο **τουριστικό προϊόν**, όπως η Πορτογαλία και η Ιταλία.
- Η σταδιακή μείωση του ΕΦΚ μέχρι το 2026 εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε **μείωση της λιανικής τιμής** πώλησης μιας τυπικής φιάλης αλκοολούχου ποτού κατά 10,7% μεταξύ 2023-2026.

Εκτός από την αναπροσαρμογή της φορολογίας αλκοολούχων ποτών με τη σύγκλιση της προς τον μέσο όρο της ΕΕ, θετικά στη λειτουργία της αγοράς και στην ανάπτυξη του κλάδου αλκοολούχων ποτών θα μπορούσαν να συμβάλλουν:

- Η **βελτίωση των ψηφιακών λειτουργιών των υπηρεσιών ελέγχου & εποπτείας** των αλκοολούχων ποτών με αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος LOTIFY και η δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου διήμερων αποσταγματοποιών και αμβυκούχων, με στόχο τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου,
- Η **ρύθμιση της παραγωγής και διακίνησης στα χύμα διακινούμενα αποστάγματα**, μέσω ηλεκτρονικής παρακολούθησης των παραγομένων χύμα αποσταγμάτων από την παραγωγή έως την κατανάλωση, σε συνδυασμό με την παροχή κινήτρων σε παραδοσιακούς αμβυκούχους για την τυποποίηση των προϊόντων τους,
- Η υποστήριξη των εγχωρίως παραγόμενων αλκοολούχων ποτών μέσω της **θέσπισης προγράμματος προβολής προϊόντων γεωγραφικών ενδείξεων και της χρηματοδότησης προγράμματος στρατηγικής εισόδου σε ξένες αγορές**, με στόχο την ενίσχυση των εξαγωγών και τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και στην πληροφόρηση για τα κανάλια διανομής στο εξωτερικό, ιδίως για τις μικρές και πολύ μικρές ελληνικές επιχειρήσεις, και
- Η **διευκόλυνση των επιχειρηματικών επενδύσεων** με ηλεκτρονική διεκπεραίωση των μελετών και υποβολή όλων των στοιχείων μιας επένδυσης σε έναν φορέα.
- Ενίσχυση, εκ μέρους της βιομηχανίας αλκοολούχων ποτών, των **προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης καταναλωτών και εργαζομένων** στην αλυσίδα αξίας σχετικά με την υπεύθυνη κατανάλωση.

6 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Clements, K. W., Mariano, M. J. M., Verikios, G., & Wong, B. (2022). How elastic is alcohol consumption? *Economic Analysis and Policy*, 76, 568–581. <https://doi.org/10.1016/J.EAP.2022.09.003>
- Collins, David John, and H. M. Lapsley. (2002). Counting the cost: estimates of the social costs of drug abuse in Australia in 1998-9. Commonwealth Department of Health and Ageing, 2002.
- Elder, R. W., Lawrence, B., Ferguson, A., Naimi, T. S., Brewer, R. D., Chattopadhyay, S. K., Toomey, T. L., & Fielding, J. E. (2010). The Effectiveness of Tax Policy Interventions for Reducing Excessive Alcohol Consumption and Related Harms. *American Journal of Preventive Medicine*, 38(2), 217–229. <https://doi.org/10.1016/J.AMEPRE.2009.11.005>
- Ellis, C. (2017). On Tap Europe: Organised Crime and Illicit Trade in Tobacco, Alcohol and Pharmaceuticals, RUSI (Royal United Services Institute). https://static.rusi.org/201703_rusi_whr_2-17_on_tap_europe_updated_low-res.pdf.
- EUIPO. (2016). The economic cost of IPR infringement in spirits and wine.
- Ernst & Young. (2010). The contribution of the Spirits industry to the EU Economy, December.
- Fogarty, J. (2010). The Demand For Beer, Wine And Spirits: A Survey Of The Literature. *Journal of Economic Surveys*, 24(3), 428–478. <https://doi.org/10.1111/J.1467-6419.2009.00591.X>
- Gallet, C. A., & Gallet, C. A. (2007). The demand for alcohol: a meta-analysis of elasticities*. *Australian Journal of Agricultural and Resource Economics*, 51(2), 121–135. <https://doi.org/10.1111/J.1467-8489.2007.00365.X>
- Griffith, R., O'Connell, M., & Smith, K. (2019). Tax design in the alcohol market. *Journal of Public Economics*, 172, 20–35. <https://doi.org/10.1016/J.JPUBECO.2018.12.005>
- Manning W., Blumberg L. & Moulton L. (1995). The demand for alcohol: The differential response to price, *Journal of Health Economics*, col. 14, pp. 123-148
- Nelson, J. P. (2010). Alcohol advertising bans, consumption and control policies in seventeen OECD countries, 1975–2000. *Applied Economics*, 42(7), 803–823. <https://doi.org/10.1080/00036840701720952>
- Nelson, J. P. (2013). Robust Demand Elasticities for Wine and Distilled Spirits: Meta-Analysis with Corrections for Outliers and Publication Bias*. *Journal of Wine Economics*, 8(3), 294–317. <https://doi.org/10.1017/JWE.2013.24>
- Nelson, J. P. (2014). Estimating the price elasticity of beer: Meta-analysis of data with heterogeneity, dependence, and publication bias. *Journal of Health Economics*, 33(1), 180–187. <https://doi.org/10.1016/J.JHEALECO.2013.11.009>
- Nelson JP. (2013). Meta-analysis of alcohol price and income elasticities - with corrections for publication bias. *Health Econ Rev.* <https://doi.org/doi:10.1186/2191-1991-3-17>. PMID: 23883547; PMCID: PMC3722038.

- OECD. (2016). Illicit Trade: Converging Criminal Networks, OECD Reviews of Risk Management Policies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264251847-en>.
- Oxford Economics. (2009). The economic outlook for the UK drinks sector and the impact of the changes to excise duty and VAT announced in the 2008 Budget and Pre-Budget Report.
- Sacks, J. J., Gonzales, K. R., Bouchery, E. E., Tomedi, L. E., Brewer, R. D., Sacks, J. J., Gonzales, K. R., Bouchery, E. E., Tomedi, L. E., & Brewer, R. D. (2015). 2010 National and State Costs of Excessive Alcohol Consumption. <https://EconPapers.repec.org/RePEc:mpr:mprres:e4b1ab621c5d42cdbccbae36058d69e8>
- Saffer, H., Gehrsitz, M., & Grossman, M. (2022). The Effects of Alcohol Excise Tax Increases by Drinking Level and by Income Level. SSRN Electronic Journal. <https://doi.org/10.2139/SSRN.4119701>
- Selvanathan, S., & Selvanathan, E. A. (2006). Another look at the identical tastes hypothesis on the analysis of cross-country alcohol data. *Empirical Economics* 2006 32:1, 32(1), 185–215. <https://doi.org/10.1007/S00181-006-0078-1>
- Wagenaar, A. C., Salois, M. J., & Komro, K. A. (2009). Effects of beverage alcohol price and tax levels on drinking: a meta-analysis of 1003 estimates from 112 studies. *Addiction*, 104(2), 179–190. <https://doi.org/10.1111/J.1360-0443.2008.02438.X>
- WHO. (2018). Global status report on alcohol and health 2018. Geneva: Organização Mundial da Saúde; 2018. World Health Organisation, 478. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241565639>
- IOBE. (2015). Ο Κλάδος των Αλκοολούχων Ποτών στην Ελλάδα, Μάιος.
- IOBE. (2018). Η συνεισφορά και οι προοπτικές του κλάδου αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα, Φεβρουάριος
- IOBE. (2020). Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα, Δεκέμβριος

7 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

7.1 Χρηματοοικονομικά στοιχεία

Πίνακας 7.1. Χρηματοοικονομικά στοιχεία Εταιρειών Παραγωγής και Εισαγωγικών εταιρειών (εκ. ευρώ)

Ισολογισμοί	2009	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Καθαρή αξία Παγίων	89,1	107,9	109,2	109,6	92,3	111,0	109,9	108,2
Διαθέσιμα	32,0	37,8	65,3	68,8	62,2	55,1	59,2	92,0
Αποθέματα	85,4	60,7	60,2	61,5	62,5	63,8	67,8	60,9
Απαιτήσεις	356,4	211,2	174,1	191,5	192,5	172,5	138,3	139,1
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	473,8	309,6	299,7	321,9	317,2	291,4	265,4	292,0
Σύνολο Ενεργητικού	562,9	417,6	408,9	431,5	409,5	402,4	375,3	400,1
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	15,0	34,3	35,3	15,4	12,7	32,8	46,4	43,8
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	326,5	212,8	200,5	205,8	202,4	171,5	133,2	153,4
Υποχρεώσεις	341,5	247,1	235,8	221,2	215,0	204,3	179,6	197,2
Προβλέψεις	17,3	7,3	6,7	7,1	7,7	7,7	6,2	5,5
Ίδια Κεφάλαια	204,1	163,2	166,5	203,2	186,8	190,4	189,5	197,4
Αποτελέσματα χρήσεως	2009	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Κύκλος εργασιών	702,1	373,3	384,4	417,8	427,2	436,7	340,7	383,9
Κόστος πωληθέντων	439,4	233,2	239,9	262,0	264,6	272,4	221,7	246,2
Μικτά Κέρδη	262,7	140,2	144,6	155,8	162,5	164,3	119,0	137,6
Καθαρά κέρδη προ φόρων	30,5	17,1	14,9	14,6	19,5	23,6	13,9	27,7
EBITDA	54,1	36,9	32,9	33,5	39,1	40,8	31,1	42,8

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Πίνακας 7.2. Χρηματοοικονομικά στοιχεία εταιρειών Χονδρικού Εμπορίου Αλκοολούχων Ποτών (εκ. ευρώ)

Ισολογισμοί	2009	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Καθαρή αξία Παγίων	217,4	156,0	145,4	132,9	128,5	136,7	157,0	161,4
Διαθέσιμα	78,8	65,6	78,0	76,4	88,3	102,3	153,0	155,7
Αποθέματα	191,5	118,7	142,7	141,0	157,8	155,6	132,9	179,4
Απαιτήσεις	501,5	261,0	275,5	264,0	269,0	288,0	276,6	300,6
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	771,7	445,4	496,3	481,3	515,2	545,9	562,5	635,7
Σύνολο Ενεργητικού	989,2	601,3	641,7	614,2	643,6	682,6	719,5	797,0
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	102,2	42,7	45,9	41,3	36,9	44,5	107,2	104,7
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	653,4	371,5	384,5	371,6	381,3	390,8	367,2	422,3
Υποχρεώσεις	755,6	414,2	430,4	412,9	418,2	435,3	474,4	527,0
Προβλέψεις	5,9	4,9	5,0	4,7	4,2	4,7	4,7	5,6
Ίδια Κεφάλαια	227,7	182,2	206,3	196,6	221,2	242,6	240,4	264,4
Αποτελέσματα χρήσεως	2009	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Κύκλος εργασιών	1.407,3	965,0	1.061,0	1.081,7	1.216,2	1.278,1	930,9	1.244,8
Κόστος πωληθέντων	1.127,3	716,0	815,9	853,4	956,7	1.014,1	722,2	984,6
Μικτά Κέρδη	280,0	249,0	245,1	228,3	259,6	264,0	208,7	260,2
Καθαρά κέρδη προ φόρων	26,7	16,0	27,4	19,5	26,3	23,8	6,0	43,0
EBITDA	87,3	42,8	56,0	43,0	53,1	49,6	28,0	70,0

Πηγή: Data.Prisma by ICAP, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

7.2 Επισκόπηση μεθοδολογίας

Ο υπολογισμός του οικονομικού αποτυπώματος της εφοδιαστικής αλυσίδας αλκοολούχων ποτών βασίζεται στο υπόδειγμα εισροών-εκροών, μέθοδος που αναπτύχθηκε από τον οικονομολόγο Wassily Leontief, οποίος τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Οικονομικών Επιστημών για αυτή την εργασία το 1973. Διεθνώς, έχει αναπτυχθεί μεγάλος αριθμός υποδειγμάτων για την εκτίμηση επιδράσεων από μέτρα οικονομικής πολιτικής, ωστόσο τα υποδείγματα γενικής ισορροπίας που λαμβάνουν υπόψη την κλαδική διάρθρωση μιας οικονομίας περιλαμβάνουν κατά κανόνα εξισώσεις που βασίζονται στη μέθοδο του Leontief. Η ίδια η ορολογία των «έμμεσων» (indirect) και «προκαλούμενων» (induced) επιδράσεων προέρχεται από τη βιβλιογραφία που ανέπτυξε και επέκτεινε την μέθοδο του Leontief και η χρήση αυτής της ορολογίας αποτελεί ένδειξη για τη χρήση της μεθόδου εισροών-εκροών του Leontief, ακόμα και σε μελέτες που δεν το αναφέρουν ρητά. Η ευρέως διαδεδομένη χρήση του υποδείγματος του Leontief για την εκτίμηση έμμεσων και προκαλούμενων επιδράσεων και η αυξημένη διαθεσιμότητα πινάκων εισροών-εκροών διεθνώς από στατιστικούς οργανισμούς έχει επιτρέψει τη δυνατότητα εκτιμήσεων οικονομικού αποτυπώματος με υψηλό βαθμό συγκρισιμότητας.

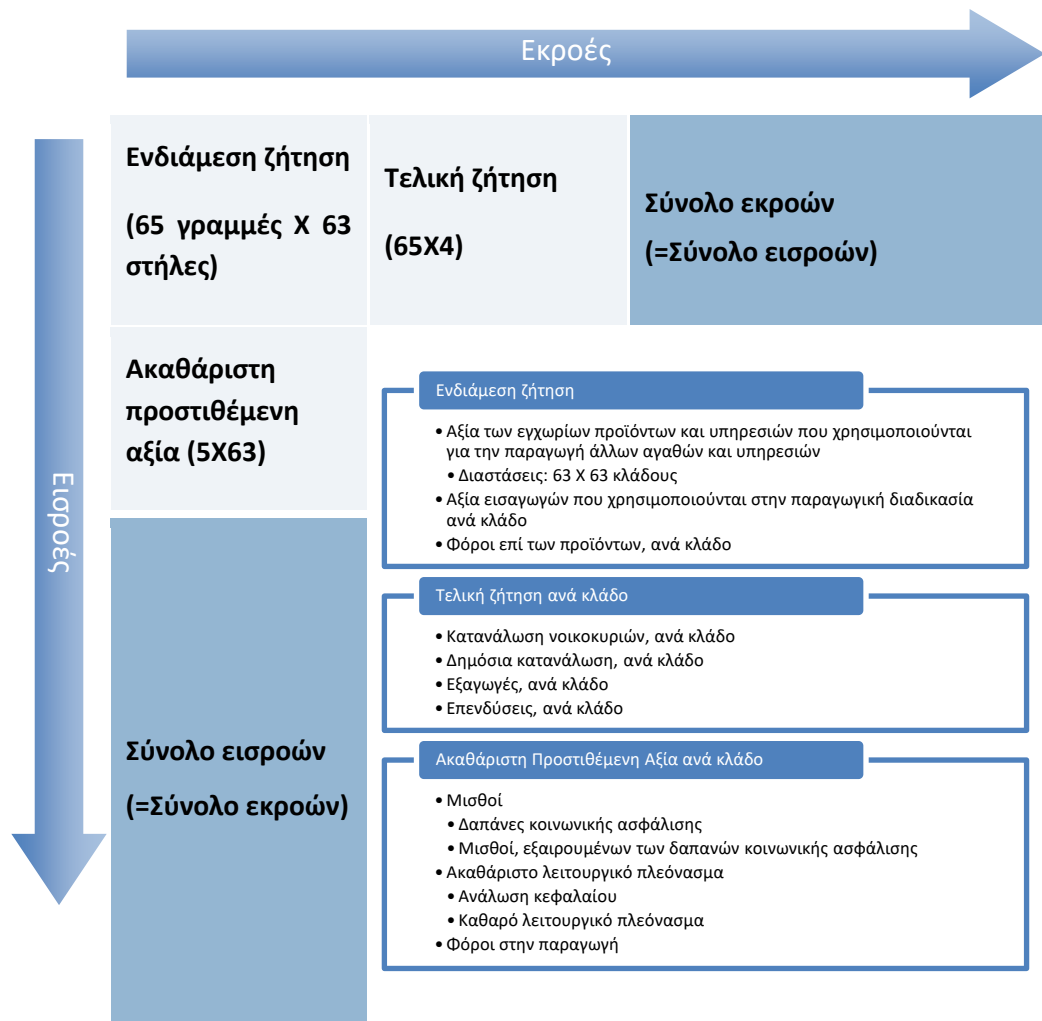
Η οικονομική ανάλυση με τη χρήση του υποδείγματος εισροών-εκροών βασίζεται στα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία κλαδικής διάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, τα στοιχεία αυτά κατηγοριοποιούνται σε 63 κλάδους (όπως κατασκευές, λιανικό εμπόριο, υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης, κ.α.). Για κάθε κλάδο, υπάρχουν στοιχεία σχετικά με την ακαθάριστη αξία παραγωγής του προϊόντος και τις ποσότητες, σε όρους αξίας, των εισροών που χρησιμοποιήθηκαν για την παραγωγή αυτού του προϊόντος (όπως προϊόντα άλλων κλάδων, εργασία, κεφάλαιο και εισαγωγές). Επίσης, υπάρχουν στοιχεία για το ύψος των φόρων και ασφαλιστικών εισφορών που καταβλήθηκαν κατά την διαδικασία παραγωγής κάθε κλάδου, όπως και για τις τελικές χρήσεις του προϊόντος κάθε κλάδου (τελική κατανάλωση από ιδιωτικούς φορείς και από το δημόσιο, αποθέματα, σχηματισμός κεφαλαίου, εξαγωγές). Τα στοιχεία αυτά αποτυπώνονται στους πίνακες εισροών-εκροών για την ελληνική οικονομία (Διάγραμμα 6.1).

Το υπόδειγμα εισροών-εκροών στηρίζεται σε συγκεκριμένες υποθέσεις, η βασικότερη από τις οποίες αφορά στην τεχνολογία παραγωγής, η οποία θεωρείται σταθερή. Θεωρείται δηλαδή ότι για την παραγωγή μιας μονάδας προϊόντος ενός κλάδου απαιτούνται εισροές (προϊόντα-υπηρεσίες και εργασία) σε σταθερές αναλογίες, ανεξάρτητα από το ύψος της συνολικής παραγωγής του κλάδου. Επίσης, οι καταναλωτικές προτιμήσεις και οι τιμές στην οικονομία δεν αλλάζουν ως αποτέλεσμα της μεταβολής που εξετάζεται (π.χ. η δραστηριοποίηση ή όχι ενός κλάδου της οικονομίας), ενώ δεν υπάρχουν περιορισμοί στις παραγωγικές δυνατότητες των κλάδων της οικονομίας. Στο πλαίσιο ενός τέτοιου υποδείγματος, η παραγωγή κάθε κλάδου καθορίζεται από τη ζήτηση για το προϊόν του.

Με βάση τις συγκεκριμένες υποθέσεις υπολογίζονται για κάθε κλάδο η ποσότητα της απαιτούμενης εισροής, καθώς και άλλα μεγέθη (όπως οι μισθοί) ανά μονάδα αξίας τελικού προϊόντος του κλάδου. Με βάση τις ανά μονάδα παραγωγής απαιτήσεις κάθε κλάδου μπορούν να προσδιοριστούν οι αντίστοιχες απαιτήσεις κάθε κλάδου που αφορούν στις εισροές από τους προμηθευτές του (έμμεση επίδραση). Με παρόμοιο τρόπο, προσδιορίζεται

η επίδραση της δραστηριότητας κάθε κλάδου στην καταναλωτική ζήτηση, λόγω των εισοδημάτων που δημιουργούνται στα νοικοκυριά και από την αύξηση της κατανάλωσης.

Διάγραμμα 7.1: Δομή πίνακα εισροών-εκροών

Με τη χρήση των σχετικών πολλαπλασιαστών που προκύπτουν από το υπόδειγμα εισροών – εκροών, εκτιμάται η άμεση, έμμεση και προκαλούμενη επίδραση που έχει στην οικονομία η δραστηριότητα κάθε κλάδου.

Η **άμεση επίδραση** αναφέρεται στο οικονομικό αποτέλεσμα που προκύπτει από τη δραστηριότητα του κλάδου χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι διασυνδέσεις του με άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας.

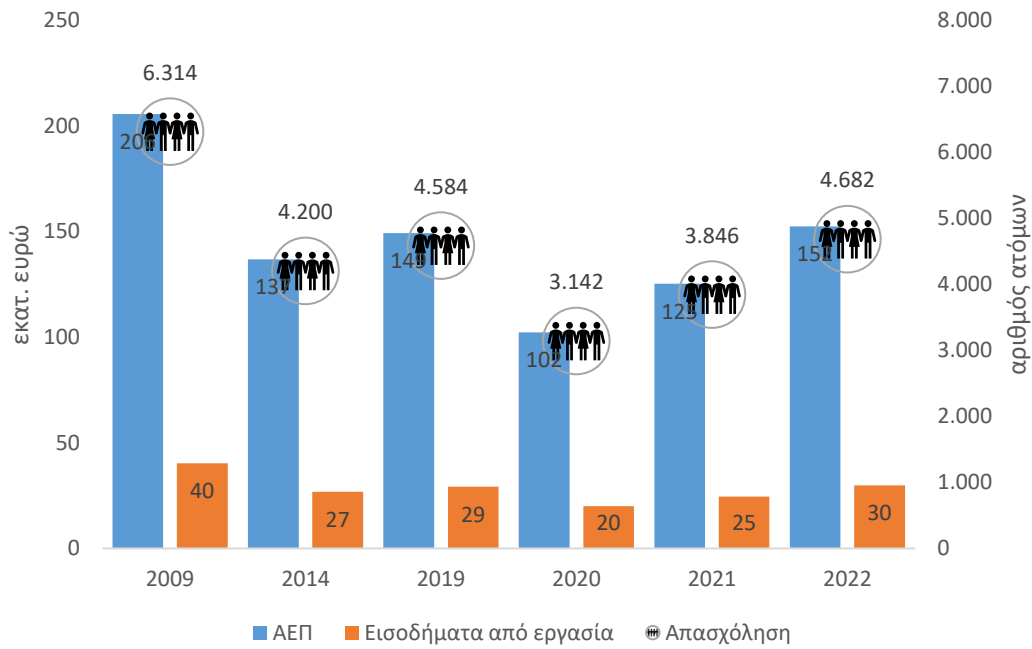
Η **έμμεση επίδραση** προκύπτει όταν ληφθούν υπόψη οι παραγωγικές διασυνδέσεις και οι χρηματικές ροές μεταξύ των κλάδων της οικονομίας. Η δραστηριότητα ενός κλάδου επηρεάζει τους κλάδους με τους οποίους συνδέεται και συναλλάσσεται, καθώς απαιτεί εισροές προϊόντων και υπηρεσιών από τους κλάδους οι οποίοι τον προμηθεύουν. Η δαπάνη για την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών αποτελεί εισόδημα για τους προμηθευτές του κλάδου, το οποίο δεν θα είχε δημιουργηθεί χωρίς την αρχική ζήτηση του υπό εξέταση κλάδου. Επιπλέον, οι προμηθευτές του κλάδου θα πρέπει να προμηθευτούν εισροές από τους δικούς τους προμηθευτές, δαπανώντας για τον σκοπό αυτό χρήματα τα οποία

αποτελούν εισόδημα για τους προμηθευτές τους, κ.ο.κ. Η τελική έμμεση επίδραση στην οικονομία είναι το συνολικό αποτέλεσμα το οποίο προκύπτει από αυτή την αλυσίδα οικονομικών διασυνδέσεων.

Η **προκαλούμενη επίδραση** αναφέρεται στην επίδραση η οποία προκαλείται από τη μεταβολή της καταναλωτικής δαπάνης (ιδιωτική κατανάλωση) των εργαζομένων στους κλάδους που επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από την εξεταζόμενη μεταβολή της τελικής ζήτησης. Οι εργαζόμενοι μισθοδοτούνται και δαπανούν στη συνέχεια τον μισθό τους για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών, δημιουργώντας έτσι εισόδημα για τους κλάδους και τις επιχειρήσεις που παρέχουν αυτά τα αγαθά και υπηρεσίες. Η αυξημένη ζήτηση για τα προϊόντα των κλάδων της οικονομίας που συμμετέχουν στην αλυσίδα εφοδιασμού των καταναλωτικών αγαθών προκαλεί αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης στους κλάδους αυτούς.

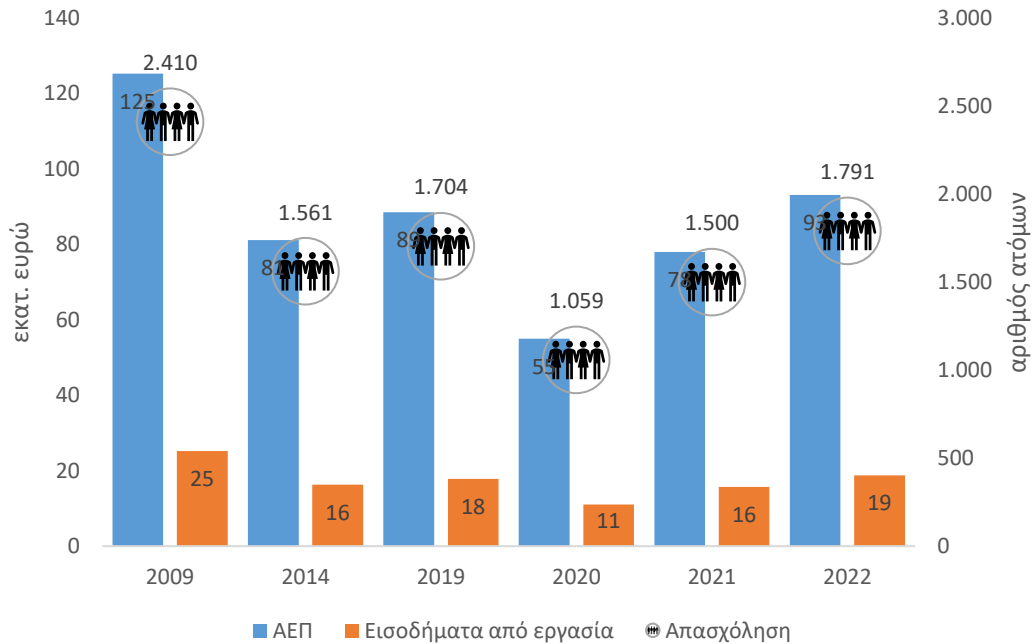
7.3 Οι επιπτώσεις της κρίσης στην αγορά αλκοολούχων ποτών

Διάγραμμα 7.2. Επίδραση κλάδου παραγωγής αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

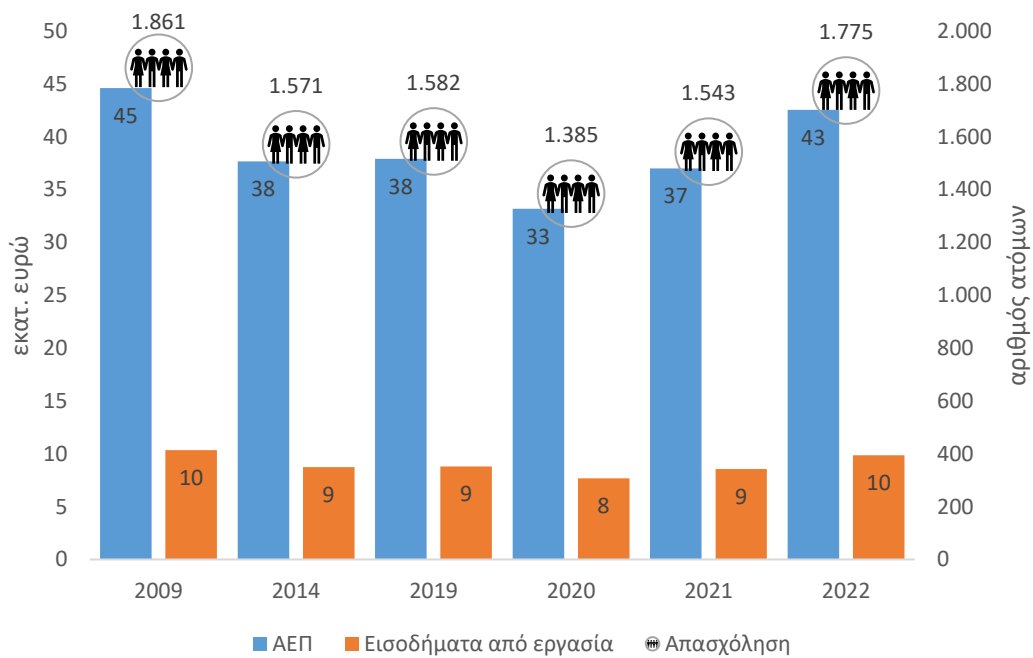
Πηγή: Ανάλυση ΙΟΒΕ.

Διάγραμμα 7.3. Επίδραση χονδρικού εμπορίου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

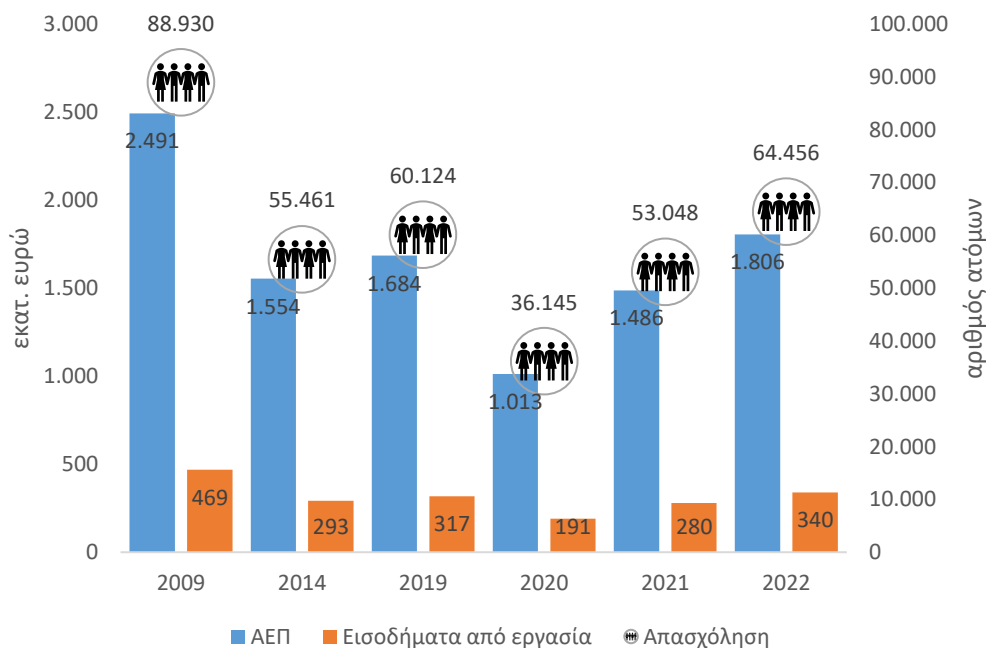
Πηγή: Ανάλυση ΙΟΒΕ.

Διάγραμμα 7.4. Επίδραση λιανικού εμπορίου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Πηγή: Ανάλυση IOBE.

Διάγραμμα 7.5. Επίδραση κλάδου εστίασης (HORECA) στην ελληνική οικονομία

Πηγή: Ανάλυση IOBE.